

คณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดพัฒนาทางการเมืองที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง
ของชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

นางสาวกวีลักษณ์ จินตภูมิ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2558

**The Village Committee and Concepts of Political Development that
Affect Community Strength of Thanawan Village in
Sai Mai District, Bangkok.**

Miss Kaweeluk Jintapoom

A Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

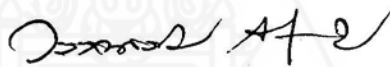
Sukhothai Thammathirat Open University

2015

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ คณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดพัฒนาทางการเมืองที่มีผล
ต่อชุมชนเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม
กรุงเทพมหานคร
ชื่อและนามสกุล นางสาววิไลกษณ์ จินตภูมิ
วิชาเอก การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2558

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ โรจนพล)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวิ สุรฤทธิกุล)

รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ตามวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของผู้วิจัย เพราะได้รับความกรุณาอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร.วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักที่ให้คำปรึกษาแนะนำทาง ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณัญช์ โรจนพล ที่กรุณาชี้แนะแนวทางการดำเนินการเพิ่มเติม ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการของคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกต่อประสานงานกระทั่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับความสำเร็จอย่างรวดเร็ว

ขอขอบพระคุณคณะอาจารย์ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดวิชา ความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาในสถาบันแห่งนี้

ประการสุดท้าย ผู้ศึกษาวิจัยขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ชาวชุมชนภายในหมู่บ้านชนวรรณทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาประกอบกับแนวคิดทฤษฎีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้อย่างลงตัวผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาเรื่องแนวคิดในการพัฒนาชุมชนในชุมชนอื่นๆ ต่อไป

กวีลักษณ์ จินตภูมิ

สิงหาคม 2558

ชื่อการศึกษา คณวาทิตระ คณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดพัฒนาทางการเมืองที่มีผลต่อชุมชน
เข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร
ผู้ศึกษา นางสาวกวีลักษณ์ จินตภูมิ รหัสนักศึกษ 2548000179 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ ปีการศึกษา 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ (2) แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรวิจัย ได้แก่ (1) คณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ (2) ประชาชนหมู่บ้านชนวรรณ (3) สมาชิกสภาเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 5 คน ประชาชนในหมู่บ้าน จำนวน 5 คน และสมาชิกสภาเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน รวมเป็น 12 คน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยใช้แบบ การสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย (1) แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน พบว่า 1.1) มีการแบ่งหน้าที่ทำ ตามความสามารถ ความเหมาะสม 1.2) ส่งเสริม และวางตัวเป็นกลางทางการเมืองเพื่อไม่ให้เกิดการ แยกแยกในชุมชน สนับสนุนให้คนในชุมชน ไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตลอดจนจัดกิจกรรมเพื่อให้คน ในชุมชนเข้ามีส่วนร่วม 1.3) เน้นประโยชน์ของชุมชน โดยจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการ พัฒนา การแก้ไขปัญหาในเรื่องสภาพแวดล้อม และความขัดแย้งภายในชุมชน (2) แนวคิดการพัฒนาทาง การเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งในด้าน 2.1) การแบ่งงานกันทำตามหน้าที่ที่มีผลให้ เกิดภูมิปัญญาและการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน มีความตื่นตัวทางการเมืองในการร่วมกันแก้ปัญหา ร่วม ประชุมเสนอความคิดเห็น ข้อโต้แย้ง เป็นชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันร่วมกันรับผิดชอบต่อชุมชน 2.2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ส่งผลให้เกิดภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ในภาวะที่เกิดความแตกแยก ทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านใช้กิจกรรมพัฒนาชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนหันมาสมัครใจกัน กระตุ้นให้ คนในชุมชนมีความตื่นตัวทางการเมืองด้วยการไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วน ร่วมในการตัดสินใจ เกิด เป็นชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน การบริหารงานยึดหลักเสียงข้างมากและ ความเสมอภาค ทำให้ชุมชนมีความสามัคคีให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกัน 2.3) การตอบสนองความต้องการ ของชุมชนมีผลต่อชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองในทุกด้านรวมถึงแก้ปัญหาตนเองโดยไม่ พึ่งคนนอกชุมชน มีผลต่อความตื่นตัวทางการเมือง เปิดโอกาสให้เสนอความคิดเห็น ร่วมแก้ปัญหา และมีส่วน ร่วมในกิจกรรมของชุมชน เป็นชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกัน แม้จะมี อุดมการณ์ วิสัยทัศน์ที่แตกต่างกันทางการเมืองแต่เมื่อชุมชนเกิดวิกฤติทุกคนจะหันมาช่วยเหลือกัน

คำสำคัญ คณะกรรมการหมู่บ้าน การพัฒนาทางการเมือง ชุมชนเข้มแข็ง

Independent Study title: The Village Committee and Concepts of Political Development that Affect Community Strength of Thanawan Village in Sai Mai District, Bangkok

Author: Miss Kaweelak Jintapoom; **ID:** 2548000179; **Degree:** Master of Political Science;

Independent Study advisor: Dr. Wantham Kanjanasuwan, Associate Professor

Academic year: 2015

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the political development concepts of the members of the Thanawan Village Committee; and (2) the political development concepts of the members of the Thanawan Village Committee that affected the strength of the community.

This was a qualitative research. The study population consisted of (1) the Thanawan Village Committee; (2) the residents of Thanawan Village; and (3) members of the Sai Mai District Council in Bangkok. The sample population, chosen through purposive sampling, consisted of 5 members of the Thanawan Village Committee; 5 residents of Thanawan Village; and 2 members of the Sai Mai District Council. Data were collected using an interview form and analyzed through descriptive analysis.

The results showed that (1) The members of the Thanawan Village Committee had the following political development concepts: 1.1) they divided the work according to duty, expertise, ability and appropriateness; 1.2) they promoted participation in political activities, remained politically neutral to avoid conflicts in the community, encouraged people in the community to use their right to vote, and organized activities to let people in the community participate; 1.3) they emphasized the good of the community and made a community development plan to solve environmental problems, quality of life problems and conflicts. (2) The concept of dividing the work affected the intellectual strength of the community and its ability to learn through working together. It also affected people's political awareness and their will to jointly solve problems, to meet to share ideas and to discuss conflicts. It was a community of mutual assistance and harmony where people could work together and take joint responsibility. The concept of political participation also affected the intellectual strength of the community and ability to learn amidst political conflict. The village committee used community development activities to pull people together. It also affected their political awareness, stimulated them to all use their voting rights, gave them the opportunity to join in decision making. It was a community of mutual assistance and harmony, based on equality, where the majority ruled and people were united and helped each other. The concept of responding to the community's needs affected the intellectual strength of the community and ability to learn self sufficiency and solve all problems without relying on outside help. It affected political awareness, giving people the opportunity to propose ideas, join in problem solving and participate in community activities. It was a community of mutual assistance and harmony, where people cooperated with each other even if they held different political ideals and visions. In case of crisis, everyone in the community would pull together and help out.

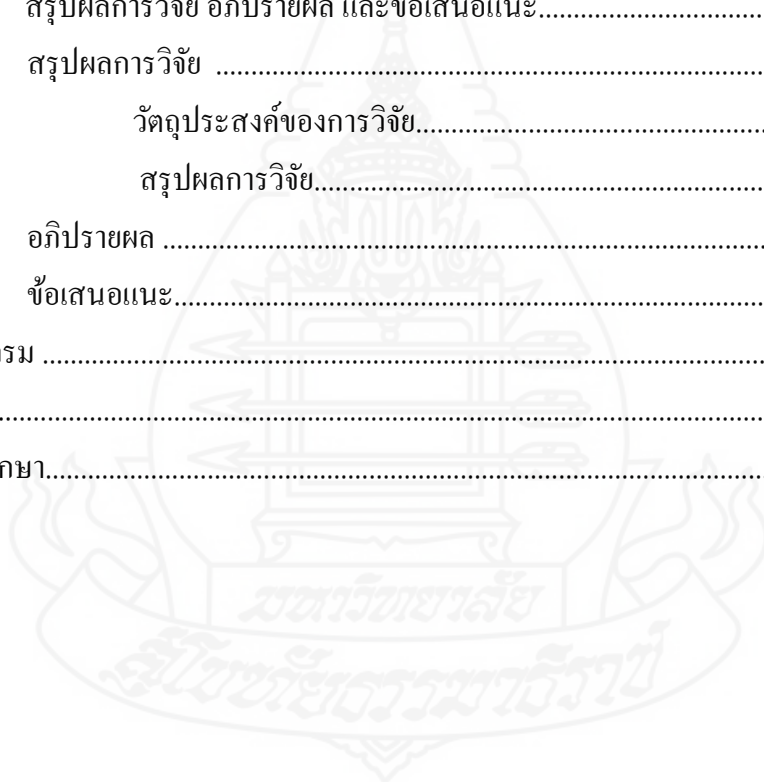
Keywords: Strong community, Community harmony, Learning community, Political awareness

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ประเด็นปัญหาวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิด	5
ขอบเขตการศึกษาวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ระเบียบวิธีวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2	10
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดการพัฒนาทางการเมือง	10
แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง	15
แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการหมู่บ้าน	23
แนวคิดเรื่องชุมชนเข้มแข็ง	31
บทบาทและความสำคัญของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ	38
ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านชนวรรณ	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
บทที่ 3	45
ระเบียบวิธีวิจัย	45
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	45
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล	47
การวิเคราะห์ข้อมูล	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์.....	50
ตอนที่ 2 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน	52
ตอนที่ 3 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งหมู่บ้านชนวรรณ.....	60
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์คณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดพัฒนาทางการเมือง ที่ส่งผลต่อชุมชนเข้มแข็ง.....	88
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
สรุปผลการวิจัย	103
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	103
สรุปผลการวิจัย.....	105
อภิปรายผล	111
ข้อเสนอแนะ.....	123
บรรณานุกรม	126
ภาคผนวก.....	131
ประวัติผู้ศึกษา.....	133

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ ด้านการแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญ.....	52
ตารางที่ 4.2 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ ด้านกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	54
ตารางที่ 4.3 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ ด้านตอบสนองความต้องการชุมชน.....	58
ตารางที่ 4.4 แนวคิดการแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีต่อชุมชนเข้มแข็งด้านการเป็นชุมชนภูมิปัญญาและการเรียนรู้	60
ตารางที่ 4.5 แนวคิดการแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีต่อชุมชนเข้มแข็งด้านการมีความตื่นตัวทางการเมือง.....	64
ตารางที่ 4.6 แนวคิดการแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีต่อชุมชนเข้มแข็งด้านการเป็นชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน.....	68
ตารางที่ 4.7 แนวคิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีต่อชุมชนเข้มแข็งด้านการเป็นชุมชนภูมิปัญญาและการเรียนรู้.....	70
ตารางที่ 4.8 แนวคิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีต่อชุมชนเข้มแข็งด้านการมีความตื่นตัวทางการเมือง.....	73
ตารางที่ 4.9 แนวคิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีต่อชุมชนเข้มแข็งด้านการเป็นชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน.....	76
ตารางที่ 4.10 แนวคิดการตอบสนองความต้องการของชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีต่อชุมชนเข้มแข็งด้านการเป็นชุมชนภูมิปัญญาและการเรียนรู้.....	79
ตารางที่ 4.11 แนวคิดการตอบสนองความต้องการของชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีต่อชุมชนเข้มแข็งด้านการมีความตื่นตัวทางการเมือง.....	83
ตารางที่ 4.12 แนวคิดการตอบสนองความต้องการของชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีต่อชุมชนเข้มแข็งด้านการเป็นชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน.....	86

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองท้องถิ่นที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2457 ประกอบด้วย หมู่บ้าน ตำบล กิ่งอำเภอ และอำเภอ ซึ่งถือได้ว่าหมู่บ้านเป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ในหมู่บ้านหนึ่งมีผู้ใหญ่บ้าน 1 คนทำหน้าที่ปกครองประชาชนในเขตหมู่บ้าน โดยมีที่มาจากการเลือกของประชาชนในหมู่บ้านนั้น และมีองค์กรในการบริหารงานภายในหมู่บ้านเรียกว่าคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) (ถัชรินทร์ กาวดี 2549 : 4)

คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปีพุทธศักราช 2486 แต่เนื่องจากอาจจะยังมีโครงสร้างที่ไม่หลากหลายและหน้าที่ยังไม่ค่อยชัดเจนอีกทั้งปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกหลายประการจึงทำให้หน่วยงานต่างๆ ไม่ใช้คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) แต่แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานอื่น ๆ ขึ้นมารับผิดชอบงานในหมู่บ้าน ทำให้เกิดปัญหาความซ้ำซ้อน ในบางหมู่บ้านเกิดปัญหาความขัดแย้งของประชาชน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประชาชน

เพื่อให้หมู่บ้าน ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศมีความเข้มแข็งทุกหมู่บ้าน กระทรวงมหาดไทยจึงเสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่น พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2551 เป็นต้นมาและในมาตรา 28 ตรี แห่งกฎหมายดังกล่าวได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ให้มีโครงสร้างที่เปิดโอกาสให้ผู้แทนจากทุกกลุ่ม ทุกองค์กรในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วม โครงสร้างของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2457 ซึ่งแก้ไขปรับปรุง (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 ประกอบด้วยกรรมการ 2 ประเภท คือ

1. กรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน

2. กรรมการหมู่บ้านโดยการเลือก ได้แก่ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้เลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิมีจำนวน 2 – 10 คน ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้กำหนดจำนวนที่พึงมีในหมู่บ้าน

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 กำหนดให้กรรมการหมู่บ้านเลือกรองประธานกรรมการหมู่บ้านจากคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่งคนหนึ่ง และจากกรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิอีกคนหนึ่ง โดยให้คณะกรรมการหมู่บ้านเลือกรองประธานคนใดคนหนึ่ง เป็นรองประธาน คนที่หนึ่ง และประธานคณะกรรมการหมู่บ้านเลือกกรรมการหมู่บ้านคนหนึ่งเป็นเลขานุการ และให้ คณะกรรมการหมู่บ้านเลือกกรรมการหมู่บ้านคนหนึ่งเป็นเหรัญญิก ส่วนกรรมการหมู่บ้านคนอื่นๆ ก็จะ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานของคณะทำงานด้านต่างๆ ตามความชำนาญด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ยังเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาททางการเมือง ซึ่งมีส่วนสำคัญ ในการปกครองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่เริ่มต้นจากหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดแต่ จุดเด่นของคณะกรรมการหมู่บ้านคือได้รับความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น ศรัทธาและความเชื่อถือจากคนใน ชุมชน ในหมู่บ้าน ส่งผลให้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนเลือกขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียง แทน และเป็นกลุ่มบุคคลที่กรมการปกครองได้คัดเลือกให้เป็นผู้นำตามโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยใน ระดับหมู่บ้าน (กัษริภรณ์ กาวดี 2549 : 5) ในปัจจุบัน คณะกรรมการหมู่บ้านได้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น อาทิ เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้กับ ประชาชนในหมู่บ้าน สนับสนุนให้มีการติดตามข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมืองทั้งของทางราชการ ตลอดจน การทำงานของรัฐบาล และนักการเมืองต่างๆ อยู่เสมอ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ของ พลเมืองไทยให้กับประชาชนในหมู่บ้าน สนับสนุนการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและรณรงค์การลงคะแนนเสียง เลือกตั้งอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง เป็นต้น ในการดำเนินงานของคณะกรรมการ หมู่บ้าน นับว่ามีความสำคัญต่อการเมืองการปกครองของประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับคนในชุมชนในท้องที่มากที่สุด ดังนั้นความสำคัญของคณะกรรมการหมู่บ้านจึงอยู่ที่ว่าสามารถเข้าใจ บทบาทของตนเอง และปัญหาของประชาชนในท้องที่ได้มากน้อยแค่ไหน เพราะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อน และความต้องการโดยตรงของประชาชนในท้องที่ได้อย่างแท้จริง

ปัจจุบัน กรุงเทพมหานครไม่มีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจาก ได้มีประกาศของกรุงเทพมหานคร ฉบับลงวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2547 เรื่องการยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนันในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยทาง กรุงเทพมหานครเห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนันใน เขตกรุงเทพมหานครนั้น ได้หมดความจำเป็นลง และที่ผ่านมาคณะกรรมการหมู่บ้านก็เป็นองค์กรที่มี การยุบเลิกและคัดสรรใหม่ค่อนข้างมาก และแต่ละคณะกรรมการหมู่บ้านก็จะมีหลากหลายในด้าน

โครงสร้าง รูปแบบ และการได้มาแตกต่างกันไปตามสภาพหมู่บ้านและการเลือกใช้ของลูกบ้าน (อัญชลิกา เรืองกิตติวิลาส บทคัดย่อ : 2546)

เขตสายไหมเป็นพื้นที่ 1 ใน 50 เขตของกรุงเทพมหานคร เขตสายไหมนั้นเดิมเป็นชื่อของหมู่บ้านหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในตำบลลุมพินี อำเภอท่าลุมพินี จังหวัดปทุมธานีต่อมาได้แยกมาขึ้นกับอำเภอบางเขน และในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2540 เขตสายไหมได้รับการจัดตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย โดยแยกจากเขตบางเขน ประกอบด้วยพื้นที่เขตการปกครอง 3 แขวง คือ แขวงสายไหม แขวงออเงิน และแขวงคลองถนน มีพื้นที่โดยรวม 36.704 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เขตสายไหมมีลักษณะเป็นเขตชั้นนอก จัดอยู่ในประเภทพื้นที่สีเหลือง มีประชากรอยู่หนาแน่นน้อย สภาพท้องถิ่นเป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท ประชาชนดั้งเดิมของพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ และรับจ้าง ลักษณะชุมชนเป็นหมู่บ้านจัดสรร มีกลุ่มประชาคมต่างๆ ในพื้นที่ อาทิ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอพพร. กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ ฯลฯ เข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาท้องถิ่นทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม อนามัย และจิตใจ โดยสามารถสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและสร้างสรรค์สังคมให้มีความดีงามมากยิ่งขึ้น

หมู่บ้านชนวรรณเป็นหมู่บ้านจัดสรร ตั้งอยู่ในซอยพลโยธิน 52 แขวงคลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่มีจำนวน 700 หลังคาเรือน ประชากรโดยประมาณ (มีนาคม 2552) จำนวน 3,447 คน มีคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 15 คน ซึ่งไม่ได้เป็นกรรมการนิติบุคคลของหมู่บ้าน และไม่ได้จดทะเบียนคณะกรรมการหมู่บ้านกับสำนักงานเขตสายไหม และไม่ได้ใช้โครงสร้างตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 แต่เป็นการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านขึ้นมาเองของประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ซึ่งรูปแบบของการเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านของหมู่บ้านชนวรรณนั้นจะให้สมัครโดยไม่ได้ระบุตำแหน่งไว้ก่อน แต่เมื่อได้รับเลือกครบจำนวนแล้ว ก็ให้กลุ่มคณะกรรมการเหล่านั้นดำเนินการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ขึ้นมาให้ชัดเจน

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับคนในชุมชนมากที่สุด และเป็นผู้ที่รับรู้ปัญหา เข้าใจปัญหาของคนในชุมชนเป็นอย่างดี อีกทั้งคณะกรรมการหมู่บ้านยังมีบทบาทในฐานะตัวแทนของคนในชุมชนเป็นผู้นำของคนในชุมชน นับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญได้รับความไว้วางใจ เชื่อถือ ศรัทธา จากคนในชุมชนที่พร้อมจะให้ความร่วมมือในทุกเรื่อง และพร้อมที่จะปฏิบัติตาม จากการที่เป็นชุมชนขนาดใหญ่มีผู้อาศัยภายในชุมชนเป็นจำนวนมาก และมีความหลากหลายในทุกด้าน โดยเฉพาะความแตกต่างทางด้านความคิด ความเชื่อ ตลอดจนอุดมการณ์ และวิถีทัศน์ทางการเมือง และจากวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน

สามารถที่จะนำพาคนในชุมชนให้ผ่านพ้นมาได้ด้วยดี ซึ่งนับได้ว่าคณะกรรมการหมู่บ้านมีบทบาทที่สำคัญต่อการเป็นผู้นำทางความคิดของคนในชุมชน ทำให้เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในด้านต่างๆ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดของคณะกรรมการหมู่บ้านที่ใช้ในการบริหารจัดการให้ชุมชนผ่านพ้นวิกฤตการณ์ ปัญหา อุปสรรคต่างๆ จนกลายเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทำความเข้าใจในแต่ละบริบทของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวรรณ โดยมุ่งประเด็นไปที่แนวคิดการพัฒนาทางการเมือง ประกอบด้วย การแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญ การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการตอบสนองความต้องการของชุมชน ซึ่งมีผลต่อความเป็นชุมชนเข้มแข็งทางการเมืองในด้าน การเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีความตื่นตัวทางการเมือง และเป็นชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ถือได้ว่าเป็นการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้หมู่บ้านชนวนวรรณมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ตลอดจนเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ตรงตามความต้องการของคนในชุมชนมากที่สุด และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางการเมืองซึ่งเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตยแบบประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้การศึกษาคณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งมีความชัดเจนยิ่งขึ้น จึงมีการกล่าวถึงสถานการณ์น้ำท่วมใหญ่เมื่อปี พ.ศ.2554 และเหตุการณ์รัฐประหารวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ดังนั้นช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูลคือในช่วง 1 ตุลาคม พ.ศ.2554 - 1 ตุลาคม พ.ศ.2557

2. ประเด็นปัญหาการวิจัย

- 2.1 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวรรณเป็นอย่างไร
- 2.2 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวรรณมีผลต่อชุมชนเข้มแข็งอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

- 3.1 เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

3.2 เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านชนวนธรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

4 กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวความคิดทางการเมือง หรือ Political Concept นั้น สามารถส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ได้มากมาย บางครั้งนำสู่ความสงบร่มเย็น มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และบางครั้งก็นำไปสู่การสูญเสียดังกล่าวของสงคราม เนื่องจากความคิดทางการเมืองมีอิทธิพลเหนือจิตใจมนุษย์ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยเน้นการศึกษาถึงเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อหมู่บ้านเข้มแข็ง โดยนำแนวคิดพัฒนาทางการเมืองและแนวคิดชุมชนเข้มแข็งมาใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ การแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ชุมชนเกิดความตื่นตัวทางการเมือง เป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีความสมานฉันท์เอื้ออาทรต่อกัน

4.1 แนวคิดการพัฒนาทางการเมือง

Lucian W.pye (อ้างถึงในอร่าม จอมจิต 2557: 28) ได้สรุปองค์ประกอบพัฒนาการเมืองการเมืองเป็น Development Syndrome ซึ่งบ่งบอกถึงลักษณะการเมืองที่พัฒนาแล้ว 3 ประการ คือ

1. Differentiation and Specialization ในโครงสร้างของระบบมีการแบ่งงานกันเป็นส่วนๆ ตามหน้าที่และความชำนาญเฉพาะอย่าง แต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับความรู้สึกในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2. Equality ในความหมายส่วนใหญ่ของการพัฒนาการเมืองจะเกี่ยวกับการเข้าร่วมของมวลชนและการเข้าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองของมวลชน ความเสมอภาคนี้ยังหมายถึงความเป็นสากล (Universalistic) ของกฎหมายตลอดจนการคัดเลือกคนเข้าสู่การเมืองก็ควรจะใช้มาตรฐานในระบบคุณธรรมและเป็นไปอย่างยุติธรรมด้วย

3. Capacity ของระบบการเมืองหมายถึงนโยบายหรือผลผลิตจากระบบการเมืองสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบที่พัฒนาแล้วนั้นจะต้องให้แก่สังคมมากกว่าและรวดเร็วกว่าตลอดจนมองเห็นชัดกว่าด้วย นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารของรัฐบาลที่ดำเนินอย่างมีเหตุผลด้วย

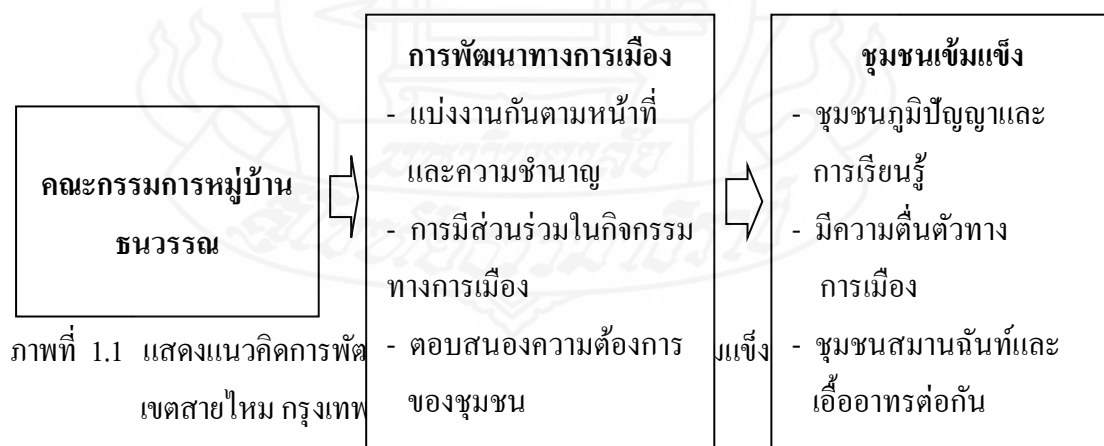
4.2 แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง

ทศนิยม (ไทธยาภิรมย์) ลักษณะชุมชนเข้มแข็ง (2545: 24) ได้กล่าวถึงลักษณะชุมชนเข้มแข็งว่า ประกอบด้วย (1) สังคมคุณภาพ (2) สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (3) สังคมสมานฉันท์และความเอื้ออาทรต่อกัน

โกวิท พวงงาม (2545: 4) ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็งไว้ว่าเป็นชุมชนที่มีสภาพรวมกันเป็นปึกแผ่น สมาชิกชุมชนมีศักยภาพมีการพึ่งพาอาศัยและร่วมมือกัน ในกิจกรรมต่างๆ การพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นชุมชนที่สามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่โดยอาศัยความร่วมมือกันภายในชุมชนเป็นหลัก

จากการสำรวจวรรณกรรมแนวคิดการพัฒนาการเมืองของ Lucian W. pye เรื่อง 1) ในโครงสร้างของระบบที่มีการแบ่งงานกันทำเป็นส่วนๆ ตามความชำนาญเฉพาะอย่าง 2) การพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องของการเข้ามีส่วนร่วมของมวลชนและการเข้าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองของมวลชน 3) ระบบการเมืองหรือผลผลิตของระบบการเมืองสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแนวคิดของทศนิยม (ไทธยาภิรมย์) ลักษณะชุมชนเข้มแข็งที่กล่าวถึงชุมชนเข้มแข็งว่าประกอบด้วย สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมากำหนดเป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1.1 แสดงแนวคิดการพัฒนาการเมือง
เขตสายไหม กรุงเทพฯ

จากภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย จะเห็นว่าคณะกรรมการหมู่บ้านหากนำแนวคิดการพัฒนาทางการเมือง ในด้านการแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญ การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้เกิดเป็นชุมชน

แห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ คนในชุมชนมีความตื่นตัวทางการเมือง และเป็นชุมชนสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน

5. ขอบเขตการศึกษาวิจัย

5.1 **ขอบเขตด้านเนื้อหา** การศึกษาวิจัยเรื่องคณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดพัฒนาทางการเมืองที่มีต่อชุมชนเข้มแข็ง ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

5.2 **ขอบเขตด้านประชากร** ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาชนที่อาศัยภายในหมู่บ้านชนวรรณ และสมาชิกสภาเขต เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

5.2.1 **กลุ่มตัวอย่าง** การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงประกอบด้วย คณะกรรมการหมู่บ้านจำนวน 5 คน ประชาชนที่อาศัยภายในหมู่บ้านชนวรรณ จำนวน 5 คน และสมาชิกสภาเขต เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน รวม 12 คน

5.3 **ขอบเขตด้านเวลา** การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลในช่วง 1 ตุลาคม พ.ศ.2554 - 1 ตุลาคม พ.ศ.2557

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 **คณะกรรมการหมู่บ้าน** หมายถึง คณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เข้ามาทำหน้าที่ดูแล บริหาร และพัฒนาหมู่บ้านที่ตนอาศัยอยู่ มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี

6.2 **การพัฒนาทางการเมือง** หมายถึง การเปลี่ยนแปลงการดำเนินการทางการเมืองให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ ดังนี้

6.2.1 **การแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญ** หมายถึง ในโครงสร้างของระบบมีการแบ่งงานกันเป็นส่วนๆ ตามหน้าที่และความชำนาญเฉพาะอย่าง แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความรู้สึกร่วมกันในการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของระบบการเมืองด้วย

6.2.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยสมัครใจของสมาชิกที่อยู่ในสังคม ทั้งในการเลือกผู้นำของตน หรือการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินงาน และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา รวมถึงการร่วมระดมทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนและเสนอแนะแนวทางแก้ไขใหม่ๆ

6.2.3 การตอบสนองความต้องการของชุมชน หมายถึง มีความสามารถในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินการอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน

6.3 ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางการเมือง ในด้าน

6.3.1 เป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ หมายถึง ชุมชนที่มีความรู้ความสามารถที่จะควบคุมและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยการเรียนรู้สร้างภูมิปัญญาของตนเองในด้านต่างๆ สามารถถ่ายทอดความรู้ และปรับตัวจนสามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

6.3.2 มีความตื่นตัวทางการเมือง หมายถึง ระดับความกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น มีจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยและตระหนักถึงสิทธิหน้าที่และบทบาทของตนเองในฐานะการเป็นพลเมืองที่ดี เคารพในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคโดยเน้นในเรื่องของความสมัครใจเป็นหลัก

6.3.3 เป็นชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทร หมายถึง ชุมชนที่มีสภาพรวมกันเป็นปึกแผ่น มีการพึ่งพาตนเองได้ โดยอาศัยความร่วมมือกันในกิจกรรมของชุมชนอย่างมีจิตสำนึก ร่วมกัน ไม่แปลกแยก เป็นการมีส่วนร่วมที่ยืนอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมชุมชน

7. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่คณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในหมู่บ้านชนวรรณ และสมาชิกสภาเขตเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างใช้สุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 เพื่อทราบถึงแนวความคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

8.2 เพื่อทราบถึงแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน
ชนวรรณ ที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง คณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดพัฒนาทางการเมืองที่มีต่อชุมชนเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านชนวนรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการศึกษาวิจัยดัง รายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดการพัฒนาทางการเมือง
2. แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการหมู่บ้าน
4. แนวคิดเรื่องชุมชนเข้มแข็ง
5. ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านชนวนรณ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการพัฒนาทางการเมือง

1.1 ความหมายของการพัฒนาทางการเมือง

การพัฒนาการเมืองใช้เป็นมาตรฐานทางความเชื่อในทางการเมืองในเรื่องที่ว่า การเมืองในประเทศต่างๆ สามารถพัฒนาเข้าสู่สถานะทางการเมืองที่ “ดีกว่า” แบบหนึ่ง การวัดการพัฒนาทางการเมืองบางทีก็เรียกว่า “การทำการเมืองให้มีความทันสมัย (Political modernization) (Damien Kingsbury 2007: 10) ซึ่งในการศึกษาวิชาการพัฒนาการเมืองนั้นมีโมทัศน์หลักที่สำคัญคือ สถาบันทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมือง

อาทร อยู่สมบูรณ์ (อ้างถึงใน อร่าม จอมจิต 2557: 28) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาทางการเมืองว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางการเมืองไปในทิศทางที่ดีขึ้นเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคมและประชาชน การพัฒนาทางการเมืองจึงเป็นเรื่องของกิจกรรมทางการเมืองที่ต้องการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการกำหนดเป้าหมายสาธารณะ กฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม และความเป็นประชาธิปไตย

สมบัติ ชำรงชญวงค์ (2538: 17-18) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบการเมืองที่จะส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ นั่นก็คือ

ระบบการเมืองที่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีบทบาทหรือเข้ามีส่วนร่วมในการควบคุม กำกับ ตรวจสอบนักการเมือง รวมถึงผู้บริหารอย่างใกล้ชิด ระบบการเมืองดังกล่าวจึงจะถือได้ว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

Samuel P. Huntington (อ้างถึงใน งาม โชติคุต 2550: 14) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนากับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในผลงานทางวิชาการ เรื่อง “Political Order in Changing Societies” ซึ่งเป็นการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในประเทศต่างๆ จากสังคมแบบดั้งเดิมไปสู่สังคมที่ทันสมัย (Modernization) ที่เกี่ยวข้องกับการขยายอำนาจการปกครองของรัฐบาลให้ครอบคลุมไปทั่วทุกส่วนในรัฐ กล่าวคือ ทุกภาคส่วนภายในรัฐจะต้องอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลเดียวกันอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายเดียวกัน การพัฒนาทางการเมืองของอันติงตันนั้นจะเป็นเรื่องของการสร้างความเป็นสถาบัน (Institutionalization) ให้กับระบบการเมือง เพื่อให้ระบบนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงจากสังคมจารีตประเพณีดั้งเดิมมาสู่ความเป็นสมัยใหม่ โดยไม่เกิดความวุ่นวาย และความไร้เสถียรภาพทางการเมือง

ซามูเอล อันติงตัน (Samuel Huntington 1969: 31) สรุปว่า การพัฒนาการเมืองคือทฤษฎีการเมือง หรือกระบวนการทฤษฎีที่มองว่าความสามารถที่ระบบการเมืองทำให้คนในสังคมสนับสนุนในกิจกรรมทางการเมือง และเพื่อตอบสนองความต้องการและเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคม โดยเป้าหมายของพัฒนาการเมืองก็คือ “การสร้างสถาบันเพื่อจัดระเบียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสำคัญ”

ลูเซียน ไพย์ (Lucian W. pye, 1966 : 33-45) ได้รวบรวมแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองจากทัศนะของนักวิชาการตะวันตก ที่หลากหลายขึ้นอยู่กับจุดเน้นในการวิเคราะห์ของแต่ละทัศนะ ดังนี้ (สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ 2543 : 281-285)

1. การพัฒนาการเมือง คือ การทำให้ระบบการเมืองเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ (Political development as the Political Prerequisite of economic development) กล่าวคือ หากระบบการเมืองมีระดับการพัฒนาสูงจะส่งเสริมให้เกิดความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ในทางตรงกันข้ามถ้าสังคมใดมีระดับการพัฒนาทางการเมืองต่ำจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ดังนั้นความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจจึงขึ้นกับระดับการพัฒนาของระบบการเมืองของแต่ละสังคม เป็นสำคัญ (Baran, 1957: Buchanan and Ellis, 1955: Higgins, 1959: Hirschman, 1958: Ward, 1962)

2. การพัฒนาทางการเมือง คือ ระบบการเมืองของสังคมอุตสาหกรรม (Political development as the Politicstypical of industrial societies) กล่าวคือ สังคมที่พัฒนาจนก้าวสู่สังคมอุตสาหกรรมได้นั้น ระบบการเมืองจะต้องมีระดับการพัฒนาสูง ซึ่งจะเห็นได้จากกลุ่มประเทศ

อุตสาหกรรมชั้นนำของโลก 7 ประเทศ ล้วนเป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาทางการเมืองสูงทั้งสิ้น (Rostow, 1960) แสดงให้เห็นว่าความสำเร็จของสังคมอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความสำเร็จในการพัฒนาทางการเมือง

3. การพัฒนาทางการเมือง คือ การเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองให้ทันสมัย (Political development as Political modernization) กล่าวคือ จะทำให้เกิดการแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่างซับซ้อน จะสร้างสรรค์ให้เกิดเอกภาพในอำนาจการปกครอง และจะส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง (Coleman, 1960: Lipset, 1959: Deutsch, 1961)

4. การพัฒนาทางการเมือง คือ การเสริมสร้างรัฐชาติ (Political development as the operation of a Nation-State) กล่าวคือ สังคมที่มีการปฏิรูประบบการเมืองจากระบบเดิมไปสู่ระบบที่มีสมรรถนะในการดำรงรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม มีความสามารถในการใช้ทรัพยากรเพื่อสร้างสรรค์ให้ประโยชน์แก่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการยอมรับจากนานาชาติในฐานะที่เป็นรัฐอธิปไตย ซึ่งเป็นลักษณะของการเสริมสร้างความเป็น “รัฐชาติ” โดยใช้นโยบายชาตินิยมเป็นเครื่องมือสำคัญ (Silvert, 1964: Shils, 1962: Mc Cord, 1965)

5. การพัฒนาทางการเมือง คือ การพัฒนาระบบบริหารและกฎหมาย (Political development as administrative and legal development) การพัฒนาทางการเมืองจะต้องเริ่มต้นจากการจัดระเบียบทางกฎหมายและระบบบริหารให้มีประสิทธิภาพ ภายใต้ทัศนะนี้ การพัฒนาระบบบริหารจะส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล (rationality) โดยยึดมั่นในหลักกฎหมายและการส่งเสริมความสามารถและความชำนาญเฉพาะของบุคคล (Weber, 1947: Lapalombara, 1964)

6. การพัฒนาทางการเมือง คือ การระดมมวลชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Political development as mass mobilization and participation) การระดมพลังประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนสะท้อนการแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย กล่าวได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน คือดัชนีบ่งบอกถึงระดับการพัฒนาทางการเมืองของแต่ละสังคม (Geertz, 1963: Emerson, 1960: Hoselitz, 1952: Shils, 1963)

7. การพัฒนาทางการเมือง คือ การสร้างสรรค์ระบอบประชาธิปไตย (Political development as the building of democracy) แนวความคิดนี้มีความเห็นว่า การพัฒนาทางการเมืองที่แท้จริงคือการสร้างสรรค์ระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การทำให้ระบบการเมืองมีระดับความเป็นประชาธิปไตยมากเพียงใด ย่อมแสดงว่าระบบการเมืองนั้นยังมีระดับการพัฒนาทางการเมืองสูง ทั้งนี้เพราะหลักการของระบอบประชาธิปไตยก็คือเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมืองนั่นเอง (Lapalombara, 1964: ch.I and II) การปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยนิยามแล้วหมายถึง การ

ปกครองที่จะต้องส่งเสริมคุณค่าพื้นฐานของประชาธิปไตยอันได้แก่ เสรีภาพ ความเสมอภาค และ ความยุติธรรม (Watson, 1985: 4 อ้างใน สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ 2543 : 203)

8. การพัฒนาทางการเมือง คือ การสร้างเสถียรภาพและการเปลี่ยนแปลงตามกฎกติกา (Political development as stability and orderly change) กล่าวคือ ไม่มีการใช้กำลังนอกระบบเพื่อเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมือง ลักษณะของระบบการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงตามกฎเกณฑ์กติกาจะ ก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง ไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเกิดขึ้นบ่อยหรือไม่ก็ตาม (Deutsch, 1963: Riggs, 1964)

9. การพัฒนาทางการเมือง คือ การระดมสรรพกำลังและอำนาจ (Political development as mobilization and power) ระบบการเมืองที่มีศักยภาพมีความสามารถในการใช้อำนาจบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกันข้ามกับระบบการเมืองที่ไม่มั่นคง การตัดสินใจของผู้บริหารจะมีอำนาจในทางปฏิบัติต่ำมาก โดยเฉพาะอำนาจในการริเริ่มนโยบายใหม่แทบจะไม่มีเลย (Parsons, 1964: Almond, 1963) ดังนั้นระบบการเมืองที่สามารถระดมสรรพกำลังและอำนาจของรัฐเพื่อเสริมสร้างการบริหารและการใช้ ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพทำให้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม (Deutsch, 1963)

10 . การพัฒนาทางการเมือง คือ มิติหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Political development as one aspect of a multi Dimensional process of social change) รูปแบบทั้งหมดของการ พัฒนาทั้งการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ไม่มีการพัฒนา ด้านใดที่เป็นอิสระจากกันโดยสิ้นเชิง ดังนั้น กระบวนการพัฒนาทางการเมืองจึงเป็นมิติหนึ่งของ กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งพึ่งพากันและกัน (Millikan and Blackmer, 1961: Lemer, 1958)

1.2 องค์ประกอบของการพัฒนาทางการเมือง (อร่าม จอมจิต 2557: 29)

Lucian W. Pye ได้สรุปองค์ประกอบพัฒนาทางการเมืองเป็น Development Syndrome ซึ่งมีอยู่ 3 ประการที่จะบ่งบอกลักษณะของระบบการเมืองที่พัฒนาแล้วนั้นคือ

1. Differentiation and Specialization ในโครงสร้างของระบบมีการแบ่งงานกันเป็นส่วนๆ ตามหน้าที่และความชำนาญเฉพาะอย่าง แต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับความรู้สึกในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของระบบการเมืองด้วย

2. Equality ในความหมายส่วนใหญ่ของการพัฒนาทางการเมืองจะเกี่ยวกับการเข้าร่วมของมวลชนและการเข้าเกี่ยวข้องในกิจกรรมทางการเมืองของมวลชน ความเสมอภาคนี้ยังหมายถึงความเป็นสากล (Universalistic) ของกฎหมาย ตลอดจนการคัดเลือคนเข้าสู่การเมืองก็ควรจะใช้มาตรฐานในระบบคุณธรรมและเป็นไปอย่างยุติธรรมด้วย

3. Capacity ของระบบการเมืองหมายถึงนโยบายหรือผลผลิตจากระบบการเมืองสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบที่พัฒนาแล้วนั้นจะต้องให้แก่สังคมมากกว่าและรวดเร็วกว่าตลอดจนมองเห็นได้ชัดเจนกว่า นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารงานของรัฐบาลที่ดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดและทัศนะที่หลากหลายตามที่ Lucian W. pye ได้นำเสนอไว้จะเห็นได้ว่าการพัฒนาทางการเมืองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความพยายามในการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม และระบบการเมืองที่จะส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ก็คือ ระบบการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการควบคุม กำกับ และตรวจสอบผู้บริหารอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มั่นใจว่าการตัดสินใจต่างๆ ทางการเมืองจะต้องเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการสนองตอบประโยชน์สุขของประชาชน และเราอาจสรุปได้ว่า ระบบการเมืองที่มีคุณลักษณะดังกล่าวก็คือ “ระบอบประชาธิปไตย” (สมบัติ ชำรงฉัตรวงศ์ 2543 : 285)

สมบัติ ชำรงฉัตรวงศ์ (2543: 286-288) ได้สรุปองค์ประกอบอันเป็นสาระสำคัญของการพัฒนาทางการเมืองจากแนวคิดข้างต้น จะต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะสำคัญ ได้แก่

1. ความเสมอภาค (Equality) ประชาชนจะต้องมีความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในการใช้สิทธิทางการเมืองและในการร่วมกิจกรรมทางการเมือง ความเสมอภาคในทางกฎหมาย ความเสมอภาคมีความหมายครอบคลุมทั้งความเสมอภาคในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยประชาชนจะต้องได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน

2. ความสามารถของระบบการเมือง (Capacity) หมายถึง ความสามารถที่ระบบการเมืองจะตอบสนองความต้องการของประชาชนทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยที่ระบบการเมืองจะต้องเปิดรับการควบคุม กำกับ และตรวจสอบจากประชาชน

3. การแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่างและมีความชำนาญเฉพาะ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เฉพาะทาง ส่วนการจัดแบ่งโครงสร้างทางการเมืองออกเป็นฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ เป็นไปเพื่อให้แต่ละฝ่ายสามารถจัดทวนุเคราะห์ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านในการปฏิบัติงานตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุมีผล (Secularization of Political Culture) การพัฒนาทางการเมืองเป็นไปในทางมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนใช้เหตุผลในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะความเห็นเหตุเป็นผลที่ประชาชนจะต้องควบคุม กำกับ และตรวจสอบการเมืองอย่างใกล้ชิด

5. ความเป็นอิสระของระบบย่อย (Subsystem Autonomy) คือ ผลผลิตของการกระจายอำนาจทางการเมือง เพื่อให้ระบบย่อยมีอำนาจในการพิจารณาปัญหา สาเหตุของความเดือดร้อน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (อ้างถึงใน เฉลิมพร แสงมณี : 2549) เป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการทางการเมือง มีความจำเป็นสำหรับการเมืองทุกระบบ เนื่องจากรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะข้อเรียกร้อง (Demand) และการสนับสนุน (Support) จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของระบบการเมือง หรือทำให้ระบบการเมืองอยู่ในสภาวะที่สมดุลได้ หากระบบการเมืองปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้ว การเมืองก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้

การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง หมายถึง การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะเป็นดัชนีชี้วัดว่าสังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำนั้น พิจารณาได้จากระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ชวงค์ ฉายะบุตร (อ้างถึงใน ฉรินทร์ งามวงษ์ 2557: 10) การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความหมายไปถึงการร่วมมือ ซึ่งถือเป็นการสนับสนุนต่อระบบการเมืองนั้น คือการมีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล การให้ความสนับสนุนเป็นทางหนึ่งที่จะลดปัญหาในการปกครองและการบริหาร การให้ความร่วมมือในการเสียภาษีเป็นอีกทางหนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นการมีส่วนร่วมโดยอ้อม ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดปัญหาจนกลายเป็นประเด็นทางการเมืองต่อไป

ไวเนอร์ (อ้างถึงใน ฉรินทร์ งามวงษ์ 2557: 10) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเป็นเรื่องของกิจกรรม

นิว และวอร์บา (อ้างถึงใน ฉรินทร์ งามวงษ์ 2557: 11) กล่าวว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นสม่าเสมอในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำอย่างยิ่ง เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความนิยม การสนับสนุนของประชาชน หรืออาจจะเป็นแรงกดดัน เพื่อให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนต่อไป อย่างไรก็ตามการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต้องการความริเริ่มหรือสนใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในปัจจุบัน ทุกระบบการเมืองให้ความสำคัญกับระบบตัวแทน ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลจำนวนหนึ่งได้รับมอบอำนาจจากประชาชนให้ไปทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ ในทิศทางที่สนองตอบต่อประชาชนที่ เป็นผู้เลือกตนเข้ามา

จึงกล่าวได้ว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้วยการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้ง (Election) ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Political Participation) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting) การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการปฏิบัติกรอย่างเดี่ยว (Single act) ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง การวัดค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ให้ความเที่ยงธรรมและชัดเจนมากที่สุดคือ ดูจากจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

อาร์เทอร์ บอมร์เมต (Arthur W. Bromage) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองมี 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ (อ้างใน จิตรา พรหมชุติมา 2541: 34-40)

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting)
2. การใช้วิธีบังคับหรือชักจูงอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นโดยตรงหรือทางจดหมาย โทรศัพท์ โทรเลข ฯลฯ
3. การดำเนินการอย่างเป็นทางการ ได้แก่ การใช้สิทธิที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ เช่น การแสดงประชามติ

ฮันติงตัน และ โดมิงเกส (Huntington and Domingues) (สุจิต บุญบงการ 2522: 42) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นกิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำหรือพยายามนั้นเป็นไปได้ทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมายรวมถึงการเลือกตั้ง การร่วมในการรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาล Milrath and Goel ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึงกิจกรรมทั้งหลายของพลเมืองเฉพาะบุคคล ซึ่งต้องการมีอิทธิพลหรือสนับสนุนต่อรัฐบาลและการเมือง ไม่เฉพาะกฎเกณฑ์ที่เป็นอยู่ที่ประชาชนติดตาม เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อผลผลิตทางการเมือง แต่รวมทั้งกิจกรรมที่สนับสนุนและกระทำอย่างเป็นพิธีด้วย

คาร์ โชเฮน (Carl Cohen) ในระบอบประชาธิปไตย ถือว่าการเลือกตั้งเป็นวิธีการและเงื่อนไขที่สำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (จิตรา พรหมชุติมา 2541: 36)

2.1 ปัจจัยการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (เฉลิมพร แสงมณี 2549: 20-24)

2.1.1 แรงจูงใจ ในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ความศรัทธาและความไว้วางใจในกระบวนการทางการเมือง ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง โดยถือว่าเป็นพันธะหน้าที่ที่จะพึงกระทำ เช่น การยอมรับว่ากระบวนการเลือกตั้งเป็นวิธีการที่ดีในการปกครองประเทศ และมีความเห็นว่าคนไทยทุกคนมีหน้าที่ในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

2.1.2 โอกาส ในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่การปราศจากซึ่งอุปสรรคทางกฎหมาย และโอกาสในด้านมีความสะดวกในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น มีสิทธิตามกฎหมาย สามารถหาหน่วยเลือกตั้งพบ เป็นต้น

2.1.3 ทรัพยากร ที่สำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมีอยู่ 3 ประการ คือ ความรู้ ทักษะ และเงิน ปัจจัยทั้งสามนี้ต่างมีอิทธิพลต่อกันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ คนที่มีความรู้สูง มักจะมีรายได้สูง และมีทักษะในทางการเมืองสูงตามไปด้วย

สรุป ปัจจัยในด้านแรงจูงใจ โอกาส และทรัพยากร ต่างก็เป็นปัจจัยที่เกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ในระบบที่มีการเปิดโอกาสอย่างกว้างขวางแม้ว่าแรงจูงใจ โอกาส และทรัพยากรมีไม่มากนักประชาชนก็อาจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ หรือในอีกด้านหากประชาชนมีแรงจูงใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงมากก็สามารถเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองได้เช่นกัน ดังนั้นการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย จึงถือว่าการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อระบอบประชาธิปไตยอย่างมาก

2.2 รูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

การจำแนกรูปแบบ และการทำกิจกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาและจำแนกเอาไว้หลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งมีทั้งความคล้ายคลึงและแตกต่างกันตามทัศนะของแต่ละท่าน เช่นผลงานวิจัยของเวอบาร์ และไนท์ เรื่อง Modes OF Democratic Porticipation : A Cross Nation Comparison เป็นต้น ในการศึกษาวิจัยนี้จะยึดเอาแนวคิดของ มิลเบรทท์ (Milbrath) เป็นหลักในการจำแนกรูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากเป็นการจำแนกที่ชัดเจนและละเอียดมากที่สุด

รูปแบบและกิจกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ มิลเบรทท์ (Milbrath) จำแนกระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปหามากดังนี้

1. การแสดงความสนใจต่อปัจจัยกระตุ้นของการเมือง เช่น รับฟังข่าวสารทางการเมือง เป็นต้น
2. การไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือการ ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
3. การริเริ่มพูดคุยทางการเมือง เช่น ชอบคุยเรื่องการเมือง
4. การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน เช่นการสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคที่ตนสนับสนุน
5. การติดกระดุมหรือสติ๊กเกอร์เพื่อแสดงการสนับสนุน เช่นติดเครื่องหมายหาเสียงเลือกตั้ง
6. การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง

7. การบริจาคเงินสนับสนุนพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
8. การประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง เช่น ไปฟังผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองหาเสียงเลือกตั้ง
9. การร่วมรณรงค์ทางการเมือง เช่น การช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองหาเสียงเลือกตั้ง
10. การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมืองหรือเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
11. การร่วมประชุมแกนนำพรรคการเมืองหรือเข้าร่วมประชุมทางการเมือง
12. การระดมเงินทุนสำหรับพรรคการเมือง หรือ การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมือง
13. การเข้าแข่งขันทางการเมือง ได้แก่การเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง
14. การดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่การได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

แมคคอลลูกี้ ได้อธิบายลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าขึ้นอยู่กับตัวแปร 3 ประการ คือ ด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยา และทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ดังนี้ (สถิต นิยมญาติ 2524: 33-34)

1. ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม (The Social Environment) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ประกอบด้วย ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา เพศ และพื้นที่อยู่อาศัย จากผลการศึกษาเปรียบเทียบในสหรัฐอเมริกา และในประเทศอื่นๆ พบว่า สิ่งเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. ตัวแปรทางด้านจิตวิทยา (Psychological) เมื่อพิจารณากันในแง่ของจิตวิทยาแล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะดำรงคงอยู่ได้ขึ้นอยู่กับทำให้รางวัล (Rewards) หรือผลตอบแทนแก่ผู้เข้าร่วมนั้นอย่างไรบ้าง เกี่ยวกับเรื่องนี้นักวิชาการมักจะให้เหตุผลว่า การที่มนุษย์เราจะมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นก็เพื่อสนองความต้องการต่างๆ (Needs) ของเขา เช่น ความต้องการอำนาจ การแข่งขัน ความสำเร็จ การมีสัมพันธ์กับผู้อื่น การมีศักดิ์ศรี และการยอมรับจากสังคม

ณรงค์ สินสวัสดิ์ (2522: 110-117) ได้กล่าวถึงปัจจัย หรือตัวแปรทางจิตวิทยาที่มีผลต่อการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ 3 ประการคือ

1. ทักษะคติทางการเมือง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า
 - 1.1 ผู้สนใจทางการเมืองมักจะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่มีความสนใจการเมือง อาจจะได้จากการติดตามข่าวสารทางการเมือง เช่น โดยทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การพูดคุยกับคนอื่นทางการเมือง การไปฟังการปราศรัยหาเสียง

เลือกตั้ง ผู้ที่สนใจในลักษณะนี้มักจะมีแนวโน้มที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่ไม่มีความสนใจ ซึ่งเป็นพวกเมินห่างต่อการเมืองหรือเพิกเฉยการเมือง

1.2 ผู้ที่มีความเลื่อมใสต่อพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งหรือผู้สมัครคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษยังมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง และมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย

1.3 ผู้ที่มีความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองของตน (Political Efficiency) คือ เชื่อว่าเรามีความสามารถที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ จะมีแนวโน้มเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่คิดว่าตนไม่มีประสิทธิภาพทางการเมือง

1.4 ผู้ที่เชื่อว่าการมีส่วนร่วมในวงการเมืองเป็นหน้าที่ (Since OF Citizen Duty) คือ เชื่อว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำมิใช่เป็นสิทธิที่จะทำได้ไม่ทำก็ได้ คนพวกนี้มีแนวโน้มจะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง

1.5 ผู้ที่มีความรู้สึกไม่ดีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือขาดศรัทธาผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือขาดศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และคิดว่านักการเมืองไม่น่าไว้วางใจ คนพวกนี้จะแยกตัวเองออกจากการเมือง

1.6 ผู้ที่มีความเข้าใจทางการเมือง (Political Understanding) มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ไม่เข้าใจการเมือง

2. บุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ความสามารถในการเข้าสังคม (Sociability) หมายถึง การที่บุคคลสามารถสมาคมกับคนอื่นได้อย่างไม่เคอะเขิน มีความสามารถเข้ากับคนแปลกหน้าได้ง่าย บุคคลที่มีลักษณะเช่นนี้มีแนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูง

2.2 การขาดความมุ่งหมายในชีวิต (Anomie) บุคคลที่ขาดความมุ่งหมายในชีวิตจะแสดงออกโดยการขาดค่านิยม ขาดการสร้างแนวทางในชีวิต มีความรู้สึกว่าตนเองไม่มีความสามารถ ไม่มีใครสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากบุคคลที่มีอำนาจเป็นต้น บุคคลที่มีลักษณะเช่นนี้มีแนวโน้มที่จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง

3. ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (The Political Environment) จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องที่บุคคลจะตัดสินใจกระทำในลักษณะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมก็ได้ สำหรับสิ่งแวดล้อมทางการเมืองพิจารณาได้ ดังนี้

3.1 ระบบพรรคการเมือง (The Party System) ในบรรดาสถิติมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปของการเลือกตั้งนั้น ดูเหมือนว่าพรรคการเมืองจะเป็นปัจจัยสำคัญมากที่สุด

3.2 การรณรงค์หาเสียง (The campaign) ความเพียรพยายามของพรรคการเมืองต่างๆ ในการที่จะชักจูงให้ประชาชนไปเลือกพรรคของตน โดยวิธีการรณรงค์หาเสียงแบบต่างๆ ซึ่งเทคนิคการหาเสียงมีอยู่หลายวิธี แต่วิธีที่ถือว่ามีประสิทธิภาพในการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดีที่สุดได้แก่ การสื่อสารแบบตัวต่อตัว หรือวิธีการเข้าถึงตัว นั่นเอง

3.3 ประเด็นและอุดมการณ์ทางการเมือง (Issues And Ideology) ประเด็นทางการเมือง (Issues) นับว่าประเด็นการเมืองมีบทบาทในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยเหมือนกัน โดยเฉพาะประเด็นที่เด่นๆ ที่ประชาชนรู้จักและเกี่ยวข้องกับตน จะเป็นแรงผลักดันให้ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์โดยตรง ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากขึ้น สำหรับประเด็นทางการเมืองสามารถแบ่งออกอย่างกว้างๆ ได้ 3 ประการ คือ

1. ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง (Position Issues) เช่น การรักษาพยาบาลฟรี การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ การประกันราคาพืชผลของชาวไร่ชาวนา

2. ประเด็นที่เกี่ยวกับโศกนาฏกรรม ตัวอย่างบางประเด็นประเภทนี้ได้แก่ ปัญหานโยบายต่างประเทศ สิทธิเสรีภาพของประชาชน

3. อุดมการณ์ทางการเมือง (Political Ideology) บุคคลหรือสังคมที่มีอุดมการณ์ในทางการเมืองเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ย่อมมีผลต่อการแสดงบทบาท หรือการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง เช่น ประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตย ถ้าบุคคลหรือสังคมนั้นมีอุดมการณ์ทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนก็จะไปแสดงบทบาททางการเมืองหรือมีส่วนร่วมทางการเมือง

กล่าวโดยสรุป การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย นอกจากหมายถึงการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแล้ว การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังหมายถึงกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เป็นต้นว่า การแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง การให้ความสนใจ และการติดตามข่าวสารทางการเมือง รวมทั้งการเข้าไปมีกิจกรรมในพรรคการเมือง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเป็นหัวใจสำคัญในการปกครองของระบอบประชาธิปไตย

2.3 ความตื่นตัวทางการเมือง

แนวคิดเรื่อง “ความตื่นตัวทางการเมือง” เริ่มถูกนำมาเป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการวัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในวงกว้างมากขึ้น เนื่องจากถือว่าการตื่นตัวทางการเมืองหรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยมีรากฐานสำคัญมาจากวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น

สามารถผลักดันก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือ “อาตมันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย” ได้

ลิจิต ชีรเวคิน กล่าวถึง “ความตื่นตัวทางการเมือง” ต้องขึ้นกับตัวแปรที่สำคัญ คือ

1. วุฒิภาวะทางการเมืองของผู้สมัครและผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ และจิตสำนึกของการที่จะพยายามรณรงค์ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย
2. วัฒนธรรมทางการเมืองที่เน้นสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรม และน้ำใจนักกีฬา โดยปฏิบัติตามกฎหมายที่เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งของการเลือกตั้ง
3. การจัดหลักสูตรวิชาเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นในบ่มเพาะจิตสำนึกเรื่องของอุดมการณ์ จริยธรรมทางการเมือง มารยาททางการเมือง กระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่พึงประสงค์ โดยนำตัวอย่างการเมืองที่ดีจากประเทศต่างๆ รวมทั้งในส่วนดีที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เช่น ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่กล่าวมาแล้วเป็นหลักสูตรในการสอนต่อไปตั้งแต่ชั้นประถม มัธยม จนถึงขึ้นมหาวิทยาลัย รวมตลอดทั้งโรงเรียนการเมืองทั้งหลายซึ่งควรจัดขึ้นโดยสภาพพัฒนาการเมือง

การอบรมเรื่องความรู้ ค่านิยม และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือที่เรียกว่า “อาตมันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย” (Democratic Political) นั้น สามารถพัฒนาให้เกิดความตื่นตัวทางการเมืองได้ ดังลักษณะอาตมันทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของปัจเจกบุคคล ดังนี้

1. คนเป็นบุคคลที่มีสิทธิเสรีภาพ มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีสิทธิที่จะดำรงตนภายใต้กรอบกฎหมายของบ้านเมือง ไม่มีใครจะมาแสดงอำนาจบาตรใหญ่กับตนได้
2. คนเป็นบุคคลที่มีความเสมอภาคในทางการเมืองและความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายกับผู้ร่วมชาติ การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุความแตกต่างทางศาสนา เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ เพศ ฯลฯ เป็นสิ่งที่ตนจะไม่ยอมให้เกิดขึ้น
3. สิทธิเสรีภาพของตนในฐานะประชาชนได้ถูกรับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญ คนมีสิทธิที่จะทวงสิทธิ์ดังกล่าวถ้าถูกละเมิดโดยใครก็ตาม
4. คนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น มีสิทธิที่จะประท้วงคัดค้านการกระทำอันใดก็ตามที่มาจากหน่วยราชการหรือรัฐบาล ที่มีต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของตนในฐานะที่เป็นประชาชนผู้เสียภาษี
5. คนมีสิทธิทางการเมืองที่จะลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง เลือกผู้ที่จะเป็นผู้แทนของตนในรัฐสภา มีสิทธิในการที่จะกำหนดว่าต้องการให้ใครทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร

6. มีความเชื่อมั่นว่าทุกอย่างในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้น สามารถที่จะทำให้อุดมขึ้นได้ถ้าร่วมแรงร่วมใจกัน ผลักดันให้สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้นโดยผ่านกลไกของรัฐ และรัฐมีภาระหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของชุมชนของตนที่เรียกร้องอย่างสมเหตุสมผล

7. ในฐานะเป็นประชาชนของประเทศที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้น คนมีสิทธิที่จะมีข่าวสาร ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อตกลงอันใดก็ตามที่ประเทศของตนกำลังจะทำกับประเทศอื่น ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่สนธิสัญญาทางการค้า ภาษีอากร พันธมิตรในทางการเมือง พันธมิตรในการสงคราม และข้อตกลงแลกเปลี่ยนต่างๆ ซึ่งอาจจะมีผลบวกและผลลบ ในฐานะประชาชนจึงมีสิทธิที่จะติดตามหาข้อมูลและแสดงความคิดเห็น

8. ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนการเมือง คนมีสิทธิที่จะเห็นสื่อมวลชนที่มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบ มีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญที่จะเสนอข่าวสารอย่างถูกต้อง เป็นปากเป็นเสียงให้กับประชาชน และสร้างมาตรฐานที่ถูกต้องและยุติธรรมให้กับสังคม

9. ในฐานะที่เป็นสมาชิก และประชาชนผู้ซึ่งมีความพร้อมในแง่ของคุณวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ ความรู้ความสามารถ ตนย่อมมีสิทธิที่จะเปลี่ยนฐานะจากประชาชนผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่ได้กล่าวมาแล้ว มาสู่การเป็นผู้ปฏิบัติการทางการเมืองโดยการลงเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภา หรือแม้แต่การทำหน้าที่ในฝ่ายบริหาร หรือทำหน้าที่อื่นใดที่ตนสามารถจะกระทำได้ตามครรลองของกฎหมาย

10. ในฐานะประชาชนของชุมชนการเมือง คนมีสิทธิที่จะเรียกร้อง คาดหวัง และต่อสู้ให้ตนและสมาชิกในครอบครัวรวมทั้งเพื่อนร่วมชาติทุกคนดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์โดยมีปัจจัยสี่ มีสิทธิเสรีภาพโดยประกัน โดยกฎหมายและบังคับ โดยกฎหมายและมีโอกาสเข้าถึงการศึกษา การประกอบอาชีพเพื่อยกฐานะของตนในสังคมและเศรษฐกิจให้ดีขึ้นกว่าเดิม

อาตมสันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (Democratic Political Self) จึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะมีส่วนผลักดันให้สังคมนั้นๆสามารถพัฒนาความตื่นตัวทางการเมืองให้ประชาชนมีความรู้สึกว่ามีสมรรถนะทางการเมือง (Political Efficacy) สูง และสำคัญที่สุดเป็นส่วนที่จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ต่อเนื่องและยั่งยืนสืบต่อไป (ถวิลวดี บุรีกุล 2543: 44-46)

4. แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการหมู่บ้าน

4.1 ประวัติความเป็นมาของคณะกรรมการหมู่บ้าน

คณะกรรมการหมู่บ้านได้กำเนิดขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 28 ทวิ โดยกำหนดให้หมู่บ้านหนึ่งมีคณะกรรมการหมู่บ้านคณะหนึ่ง มีหน้าที่เสนอข้อแนะนำและให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับภารกิจที่จะต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการและระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ได้พิจารณาเห็นว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการในสภาวะการณ์ปัจจุบันนี้ (พ.ศ. 2524) ยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ และยังไม่สามารถบริหารงานตอบสนองตามความต้องการของประชาชนได้เท่าที่ควรเนื่องจากการดำเนินงานของหมู่บ้านอยู่ในดุลยพินิจของผู้ใหญ่บ้านเพียงคนเดียว อีกทั้งทางกระทรวง ทบวง และกรมต่างๆ จัดตั้งคณะกรรมการระดับหมู่บ้านขึ้นซ้ำซ้อนกันหลายรูปแบบ และรัฐบาลยังขาดนโยบายที่แน่นอน และต่อเนื่องในการสนับสนุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการปฏิรูปฯ จึงได้เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีให้ปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานของหมู่บ้านในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้การดำเนินงานของหมู่บ้านอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบในรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อให้การวินิจฉัยเรื่องต่างๆ เป็นไปอย่างรอบคอบรัดกุม
2. ปรับปรุงโครงสร้างของคณะกรรมการหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ คือยึดรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2524 เป็นหลักในการปรับปรุงโครงสร้างให้สอดคล้องกับรูปแบบหมู่บ้านอาสาพัฒนา และป้องกันตนเอง หรือ อพป. ยกเลิกคณะกรรมการระดับหมู่บ้านรูปแบบอื่นๆ (ยกเว้นคณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป.) ให้ใช้คณะกรรมการหมู่บ้านเพียงคณะเดียว คณะรัฐมนตรีได้ประชุมเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2524 ลงมติในหลักการให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2547 เป็นหลักตามความเห็นของคณะกรรมการปฏิรูปฯ และมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการ

4.2 รูปแบบของคณะกรรมการหมู่บ้าน

4.2.1 **คณะกรรมการหมู่บ้าน** หรือ กม. ถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2547 แก้ไขปรับปรุง (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ประกอบด้วย กรรมการ 2 ประเภท คือ

1) *กรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง* ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

สมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน

2) *กรรมการหมู่บ้าน โดยการเลือก* ได้แก่ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งราษฎรมีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้เลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิมีจำนวน 2-10 คน โดยให้ที่ประชุม

เลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้กำหนด จำนวนที่พึงมีในหมู่บ้าน

4.2.2 ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ได้

กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 กำหนดให้กรรมการหมู่บ้านเลือกรองประธานคณะกรรมการหมู่บ้านจากกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่งคนหนึ่ง และจากกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิคนหนึ่ง โดยให้คณะกรรมการหมู่บ้านเลือกรองประธานคนใดคนหนึ่ง เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง และประธานคณะกรรมการหมู่บ้านเลือกกรรมการหมู่บ้านคนหนึ่ง เป็นเลขาธิการคณะกรรมการหมู่บ้าน และให้คณะกรรมการหมู่บ้านเลือกกรรมการหมู่บ้านคนหนึ่งเป็นเหรัญญิก ส่วนกรรมการหมู่บ้านคนอื่นๆ ก็จะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานของคณะทำงานด้านต่างๆ

ดังนั้น รูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านจะมีลักษณะ ดังนี้

1. ผู้ใหญ่บ้าน	เป็นประธาน
2. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	เป็นกรรมการ
3. สมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	เป็นกรรมการ
4. ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน	เป็นกรรมการ
5. กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ 2-10 คน	เป็นกรรมการ

*ลำดับที่ 1-4 เป็น โดยตำแหน่ง

*ลำดับที่ 5 เป็น โดยการเลือกของราษฎรในหมู่บ้าน

4.3 การได้มาและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการหมู่บ้าน

4.3.1 การได้มาของกรรมการหมู่บ้านของผู้นำหรือผู้แทนหรือองค์กรในหมู่บ้าน

ผู้นำของกลุ่มดังต่อไปนี้ มีสิทธิเป็นกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง

- 1) กลุ่มบ้านตามประกาศของนายอำเภอ
- 2) กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มกิจกรรมที่มาจากการรวมตัวกันของสมาชิก ซึ่ง

ตั้งขึ้นตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของทางราชการตามที่กระทรวงมหาดไทยประกาศ

- 3) กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มกิจกรรมที่มาจากการรวมตัวกันของสมาชิก หรือตั้งขึ้น

เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) เป็นกลุ่มที่มีสมาชิกไม่น้อยกว่า 20 คน
- (2) สมาชิกของกลุ่มไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน
- (3) กลุ่มที่มีการดำเนินกิจกรรมในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 6 เดือน
- (4) เป็นกลุ่มที่ที่กฎระเบียบกำหนดไว้ชัดเจนและต้องเกิดจากสมาชิก

ร่วมกันกำหนด ทั้งนี้ นายอำเภออาจพิจารณาขเว้นลักษณะตาม (1) ได้ในกรณี que เห็นสมควร

4.3.2 เงื่อนไขเวลาที่ต้องจัดให้มีการเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ถ้าตำแหน่งกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิครบวาระการดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งพร้อมกัน ให้ นายอำเภอดำเนินการจัดให้มีการประชุมเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิครบวาระการดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งพร้อมกัน
2. ถ้ากรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิว่างลงจนเป็นเหตุให้กรรมการหมู่บ้านที่เหลืออยู่มีจำนวนน้อยกว่า 2 คน และกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิที่เหลือมีวาระการดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่า 180 วัน ให้ นายอำเภอจัดให้มีการเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายใน 30 วัน เลือกแทนตำแหน่งที่ว่างโดยมีวาระเท่ากัน

4.3.3 การพ้นจากตำแหน่ง

1) กรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง ได้แก่

- 1.1 ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนา เมื่อพ้นจากการดำรงตำแหน่ง
- 1.2 ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มในหมู่บ้านสิ้นสุดลงเมื่อมีการเลือกผู้นำหรือผู้แทนขึ้นใหม่ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระหนึ่งแล้ว การเป็นกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่งของผู้นำกลุ่มในหมู่บ้านต้องสิ้นสุดลงด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้
 - (1) ขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน
 - (2) ตาย
 - (3) เมื่อนายอำเภอมีประกาศให้กลุ่มสิ้นสุดสภาพของการเป็นกลุ่มหรือขาดคุณสมบัติของการเป็นกลุ่ม

ในกรณีที่กลุ่มถูกยุบเลิก หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องกันเป็นเวลาเกินหนึ่งปี ให้ถือว่าสิ้นสุดสภาพของการเป็นกลุ่ม หรือขาดคุณสมบัติของการเป็นกลุ่ม และให้กรรมการหมู่บ้านรายงานให้นายอำเภอประกาศตามข้อ 8

4.3.4 วิธีการเลือกตั้งกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ

- 1) ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นกรรมการทำหน้าที่

ดำเนินการเลือก และให้นายอำเภอแต่งตั้งปลัดอำเภอประจำตำบล ข้าราชการในอำเภอ 1 คน และกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านในอำเภอนั้น 1 คน เป็นที่ปรึกษาทำหน้าที่สักขีพยานด้วย

2) วิธีการเลือกกระทำโดยวิธีลับหรือเปิดเผยก็ได้ ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามระเบียบ กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุม ของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551

3) ราษฎรที่มีสิทธิเข้าประชุมส่วนมากที่มาประชุมเลือกผู้ใดแล้วให้ถือว่าผู้นั้นเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและให้นายอำเภอออกหนังสือสำคัญไว้เป็นหลักฐาน

4) กรณีผู้รับเลือกมีคะแนนเสียงเท่ากันหลายคน และเป็นเหตุให้มีผู้ที่ได้รับคะแนนเท่ากันเกินกว่าจำนวนที่ประชุมราษฎรกำหนดให้ทำการจับสลาก

4.3.5 คุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีสิทธิเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ

1) มีสัญชาติไทยและมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง

2) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

3) ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ

4) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำและมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านนั้น ติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 เดือน จนถึงวันเลือก

4.4 โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 กำหนดให้คณะกรรมการหมู่บ้าน แต่งตั้งคณะทำงานต่างๆ เพื่อช่วยเหลือปฏิบัติการกิจของคณะกรรมการหมู่บ้านและผู้ใหญ่บ้าน ดังนี้

4.4.1 คณะทำงานด้านอำนวยการ ประกอบด้วย ประธานกรรมการหมู่บ้าน รองประธานกรรมการหมู่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าคณะทำงานด้านต่างๆ เลขานุการ และทรัพย์สิน โดยให้ประธานกรรมการหมู่บ้านและเลขานุการเป็นหัวหน้าและเลขานุการคณะทำงานมีหน้าที่เกี่ยวกับ งานธุรการ การจัดประชุม การรับจ่ายเก็บรักษาเงินและทรัพย์สินของหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ การประสานงานและติดตามการทำงานของคณะทำงานด้านต่างๆ การจัดทำรายงานผลการดำเนินการของคณะกรรมการในรอบปี และงานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการมอบหมาย

4.4.2 คณะทำงานด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้านซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าคณะทำงาน และกรรมการหมู่บ้านที่

คณะกรรมการเลือก มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การส่งเสริมดูแลให้ราษฎรปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้าน การสร้างความเป็นธรรมและประนีประนอมข้อพิพาท การตรวจตรา รักษาความสงบเรียบร้อยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายในหมู่บ้าน การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน การป้องกันบรรเทาสาธารณภัยและภัยอันตรายของหมู่บ้าน

4.4.3 คณะทำงานด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน ประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้านที่ คณะกรรมการเลือก มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ประสานการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านกับคณะทำงานด้านต่างๆ เพื่อดำเนินการหรือเสนอของงบประมาณจากภายนอก การรวบรวมและจัดทำข้อมูลต่างๆ ของหมู่บ้าน การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านและงานอื่นใด ตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการมอบหมาย

4.4.4 คณะทำงานด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ ประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้านที่ คณะกรรมการเลือก มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน การพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพการผลิตและการตลาดเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับราษฎรในหมู่บ้าน

4.4.5 คณะทำงานด้านสังคมสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข ประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้านที่คณะกรรมการเลือกมีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสตรีเด็ก เยาวชนผู้สูงอายุและผู้พิการ การจัดสวัสดิการในหมู่บ้าน การสงเคราะห์ผู้ยากจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ การส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการสาธารณสุข

4.4.6 คณะทำงานด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้านที่คณะกรรมการเลือก มีหน้าที่เกี่ยวกับ การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา การบำรุงรักษาศิลปประเพณี ประเพณี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน

4.4.7 คณะทำงานด้านอื่นๆ ที่คณะกรรมการหมู่บ้านเสนอและนายอำเภอเห็นชอบ

4.5 ที่ปรึกษาคณะกรรมการหมู่บ้านตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมของ คณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551

1. ปลัดอำเภอประจำตำบล
2. กำนัน นายกเทศมนตรีตำบล นายกองกิจการบริหารส่วนตำบล
3. นายอำเภออาจแต่งตั้งข้าราชการที่ปฏิบัติงานในตำบลหรือหมู่บ้านนั้นหรือบุคคล

อื่นใดที่คณะกรรมการหมู่บ้านเห็นสมควรเพิ่มเติมก็ได้

4.6 การบริหารการเงินในหมู่บ้านตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551

คณะกรรมการโดยความเห็นชอบของนายอำเภอ อาจมีมติให้จัดตั้งกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านตลอดจนกิจกรรมอันเป็นประโยชน์สาธารณะของหมู่บ้านก็ได้ โดยกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านนั้นเพื่อเป็นกองทุนในการบริหารจัดการและการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการโดยกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน อาจมีรายได้ ดังนี้

4.6.1 เงินที่กลุ่มหรือองค์กรภายในหมู่บ้านจัดสรรให้

4.6.2 เงินที่ได้รับการอุดหนุนจากส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.6.3 เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้

4.6.4 รายได้จากการจัดกิจกรรมของหมู่บ้านให้คณะกรรมการโดยความเห็นชอบของนายอำเภอกำหนดหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินของกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านไว้ ดังนี้

- 1) ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุม
- 2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของคณะกรรมการ
- 3) การจัดสวัสดิการภายในหมู่บ้าน
- 4) การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน
- 5) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

4.7 การประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้านตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยการเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551

4.7.1 ให้คณะกรรมการประชุมกันเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง โดยให้มีการประชุมภายในเจ็ดวันหลังจากการประชุมประจำเดือนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่นายอำเภอเรียกประชุม

4.7.2 การประชุมให้กระทำโดยเปิดเผยและเปิดโอกาสให้ราษฎรเข้าฟังได้ เว้นแต่คณะกรรมการจะลงมติให้ประชุมลับ

4.7.3 การประชุมต้องมีกรรมการหมู่บ้านมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการหมู่บ้านทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม

4.7.4 การลงมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ เว้นแต่กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หรือหนังสือสั่งการอื่นใดกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

4.7.5 กรณีเรื่องใดที่ที่ประชุมเห็นว่าเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นของราษฎรในหมู่บ้านหรือเป็นเรื่องที่จะมีผลกระทบกับวิถีชีวิตของราษฎรในชุมชนหรือหมู่บ้าน หรือเป็นเรื่องที่มีกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับให้เป็นไปตามมติให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน คณะกรรมการอาจมีมติให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว ก็ได้

4.7.6 คณะกรรมการหมู่บ้านอาจมีมติให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อรับฟังความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวได้ โดยเมื่อที่ประชาคมหมู่บ้านลงมติในเรื่องใดแล้ว ให้คณะกรรมการแจ้งนายอำเภอและประกาศให้ราษฎรในหมู่บ้านทราบทั่วกัน และปฏิบัติตามมติของที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ทั้งนี้ มติประชาคมต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ พร้อมทั้งแจ้งให้นายอำเภอและราษฎรในหมู่บ้านทราบโดยทั่วกัน

4.7.7 ราษฎรในหมู่บ้านผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านจำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน อาจยื่นหนังสือเสนอความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมหรือประโยชน์สาธารณะของหมู่บ้านต่อคณะกรรมการได้และให้คณะกรรมการบรรจุเรื่องดังกล่าวเข้าที่ประชุมพิจารณา

4.8 การควบคุมดูแล

ให้นายอำเภอมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแล การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านและมติที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการ และให้ปลัดอำเภอประจำตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอในตำบลที่รับผิดชอบ

4.9 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน

4.9.1 *ภารกิจตามอำนาจหน้าที่* ใน พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551

1) มาตรา 28 ตรี วรรคสอง คณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือที่นายอำเภอมอบหมาย หรือที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ

2) มาตรา 28 ตรี วรรคสาม ให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน

4.9.2 *ภารกิจตามอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายอื่นๆ*

1) อำนาจหน้าที่ในการประนีประนอมข้อพิพาทในระดับหมู่บ้าน
คณะกรรมการหมู่บ้านมีอำนาจหน้าที่ในการประนีประนอมข้อพิพาทในระดับหมู่บ้าน โดยมี

ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530 ลักษณะของข้อพิพาทที่จะทำการประนีประนอมข้อพิพาทนั้นๆ เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับ

- 1.1) คดีแพ่งทุกประเภท
- 1.2) คดีอาญาประเภทความผิดที่ยอมความกันได้
- 1.3) คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงให้คณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาทและ
- 1.4) ข้อพิพาทดังกล่าวที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน

4.9.3 การปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐ

คณะกรรมการหมู่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำและให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลที่ดำเนินงานในหมู่บ้าน เช่น โครงการ SML กองทุนหมู่บ้าน การแก้ไขปัญหาเสพติด ฯลฯ ซึ่งผู้ใหญ่บ้านอาจมอบหมายคณะทำงานในแต่ละด้านเพื่อเป็นการกระจายอำนาจในการทำงาน เพื่ออำนวยความสะดวกและสนองความต้องการของประชาชน

4.9.4 การปฏิบัติงานประจำกระทรวง ทบวง กรม

คณะกรรมการหมู่บ้าน มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานของทุกกระทรวง ทบวง กรม โดยสั่งการผ่านจังหวัด และอำเภอ

4.9.5 การกิจเฉพาะตามลักษณะพื้นที่

คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหรือผู้แทนของประชาชนในการสะท้อนปัญหาความต้องการของประชาชน ซึ่งมีความแตกต่างตามลักษณะโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี และสภาพปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนตามภูมิประเทศ และภูมิสังคม เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

การตั้งหมู่บ้าน

หมวด 3 ว่าด้วยลักษณะปกครองหมู่บ้าน ตอนที่ 1 การตั้งหมู่บ้าน มาตรา 8 บ้านหลายบ้านอยู่ในท้องที่อันหนึ่งซึ่งควรอยู่ในความปกครองอันเดียวกันได้ให้จัดเป็นหมู่บ้านหนึ่ง ลักษณะที่กำหนดหมู่บ้านตามพระราชบัญญัตินี้ให้ถือความสะดวกแก่การปกครองเป็นประมาณ คือ

ข้อ 1 ถ้าเป็นที่มีคนอยู่รวมกันมาก ถึงจำนวนบ้านน้อยให้ถือเอาจำนวนคนเป็นสำคัญ ประมาณราว 200 คน เป็นหมู่บ้านหนึ่ง

ข้อ 2 ถ้าเป็นที่ผู้คนตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างไกลกัน ถึงจำนวนคนจะน้อย ถ้าจำนวนบ้านไม่ต่ำกว่า 5 บ้านแล้ว จะจัดเป็นหมู่บ้านหนึ่งก็ได้

5. แนวคิดเรื่องชุมชนเข้มแข็ง

5.1 ชุมชน

ตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 ฉบับลงวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2534 ได้กำหนดไว้ว่า “ชุมชน” หมายความว่าชุมชนแออัด ชุมชนชานเมือง เคหะชุมชน หมู่บ้านจัดสรร และชุมชนเมืองที่กรุงเทพมหานครกำหนดขึ้น และ “สมาชิกชุมชน” หมายความว่า ผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในชุมชนนั้น

พัฒน์ สุจันง (2524: 4) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ชุมชน” ว่า ในแง่ของการพัฒนาชุมชนหมายถึงดินแดนทั่วไปที่มีคนจำนวนมากกว่า 2 คนขึ้นไปอยู่ร่วมกันได้ด้วยทัศนคติอย่างเดียวกัน กล่าวคือ มีความคิดเห็นที่คล้ายกันเห็นพ้องต้องกัน รวมตัวกันที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนร่วมกัน และหวังที่จะปลูกผลสำเร็จนั้นอย่างเดียวกัน ชุมชนประกอบไปด้วย มีกลุ่มบุคคลครอบคลุมอาณาเขตบริเวณหนึ่งมีสภาพการเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกัน มีผลประโยชน์และความสะดวกสบายร่วมกัน

อนันท์ กาญจนพันธุ์ (2536: 64) ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับชุมชนว่า เป็นคำใหม่ในภาษาไทย เพราะไม่เคยปรากฏในพจนานุกรม ฉบับ พ.ศ. 2493 และสันนิษฐานว่าน่าจะเริ่มมีการใช้หลังจากนั้นเล็กน้อย โดยการแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “Community) ในระยะที่วิชาการด้านสังคมศาสตร์ตะวันตกได้เริ่มแพร่เข้ามาสู่ประเทศไทย เพื่อศึกษาชนบทและต่อมารัฐก็ได้ใช้คำนี้ หลังจากที่ได้อินตัวในการพัฒนาหมู่บ้าน จนมีการตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ คือ กรรมการพัฒนาชุมชน ในปี พ.ศ. 2505 ด้วยเหตุนี้ในระยะแรกชุมชนมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า บ้าน หรือ หมู่บ้าน ในภาษาไทยที่มีมาก่อนหน้านั้น ในฐานะเป็นหน่วยการปกครองที่มีขอบเขตแน่นอนอนภายใต้การควบคุมของรัฐ

คอร์เลตต์ (Corletts อ้างถึงใน ทวี ศรีธิ 2553: 15) ได้อธิบายการเกิดขึ้นของชุมชนในรูปแบบอื่น ซึ่งเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ร่วมกันในประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่าง การตระหนักในคุณค่าของความแตกต่างซึ่งกันและกัน (Mutual Appreciation) เป็นชุมชนแบบเปิดที่เป็นมากกว่าทั้งความเป็นปัจเจกบุคคลและการกระทำร่วมกัน แต่อยู่บนพื้นฐานของการแบ่งปันซึ่งกันและกัน ซึ่งอาจเป็นชุมชนที่เคลื่อนที่ที่เกิดจากการเผชิญหน้าและท้าทายอำนาจของศูนย์กลาง ดังนั้น ชุมชนในลักษณะนี้จึงเป็นชุมชนที่พยายามก้าวข้ามความเป็นเอกภาพ (Beyond Unity) ความเป็นเรา (We) และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) และใช้ประสบการณ์ชีวิตจากการเรียนรู้ในตัวตน คนอื่น และเปิดกว้าง (Inclusion) สำหรับสิ่งที่หายไป ไม่ปรากฏ (Absence) ในการอ้างอิงชุมชนและความเป็นชุมชน

แซนเดอร์ส (Sanders 1985 อ้างถึงใน สนธยา พลศรี 2545: 21) ได้กล่าวถึงชุมชนว่า คือ การที่กลุ่มบุคคลหลายๆ กลุ่มมาอยู่ร่วมกันในบริเวณเดียวกันภายใต้กฎหมายและข้อบังคับอันเดียวกัน มีการสังสรรค์กัน มีความสนใจร่วมกัน มีวัฒนธรรมเดียวกัน และมีพฤติกรรมเหมือนๆ กัน

สมพันธ์ เตชะอธิก (อ้างถึงใน ทวี ศรีธิ 2553: 16) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นชุมชนประกอบด้วย

1. การมีอุดมการณ์ร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนร่วมกัน และการยอมรับในอุดมการณ์และทิศทางการพัฒนาซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการยึดเหนี่ยวการรวมกลุ่มหรือองค์กรไว้
2. มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยมีการจัดทำข้อตกลงในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาร่วมกัน
3. การมีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นความพยายามขององค์กรในการสร้างผลประโยชน์และกระจายผลประโยชน์ที่ได้รับจากการรวมตัวขององค์กร โดยมีการกระจายอย่างเป็นธรรม
4. ทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญขององค์กร โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลที่เป็นผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในด้านต่างๆ ทั้งในด้านความคิด ศิลธรรม การประกอบอาชีพ การพูด การประสานงาน และผู้นำที่มีบารมี ผู้นำด้านต่างๆ เหล่านี้มีบทบาทและความสำคัญต่อองค์กร
5. สมาชิก ทั้งที่เป็นสมาชิกในองค์กรและชาวบ้านทั่วไปที่ไม่เข้าร่วม แต่มีผลกระทบต่อองค์กรด้านความร่วมมือ ข้อวิพากษ์วิจารณ์ และผลประโยชน์ร่วมของชุมชน
6. การบริหารองค์กร ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและชี้วัดความเข้มแข็งขององค์กร ชุมชนเน้นในด้านการบริหารจัดการมีรายละเอียดที่สำคัญคือ การตัดสินใจร่วมกัน จัดโครงสร้างองค์กรและบทบาทหน้าที่ การกำหนดกฎระเบียบ กติการ่วมกัน สถานที่ และทรัพยากรที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ การสื่อสาร และการประสานงาน กระบวนการควบคุม การตรวจสอบและประเมินผล
7. กิจกรรม มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และมีประโยชน์ต่อองค์กร สมาชิก และชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการพัฒนา
8. ทรัพยากรที่เป็นทุนและงบประมาณ เช่นทรัพยากรด้านความรู้ ประสบการณ์ และเทคโนโลยี ทรัพยากรมนุษย์ด้านการระดมทุนและงบประมาณ การประสานทุนจากทั้งในและนอกชุมชน

5.2 ชุมชนเข้มแข็ง

ชุมชนเข้มแข็ง (ทศนีย์ (ไทยภิรมย์) ลักษณะภิชนัชช, 2545 : 24) ประกอบด้วย

- 1) สังกมคุณภาพ 2) สังกมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ 3) สังกมสมานฉันท์และความเอื้ออาทรต่อกัน
- ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง (โกวิท พวงงาม, 2545 : 4) มีลักษณะดังนี้

1. เป็นชุมชนที่มีสภาพรวมกันเป็นปึกแผ่น คือสมาชิกชุมชนมีศักยภาพ มีการพึ่งพาอาศัยและร่วมมือกันในกิจกรรมต่างๆ ทั้งของส่วนตัวและส่วนรวม ทั้งด้านอาชีพ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม การพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน
 2. เป็นชุมชนที่มีศักยภาพที่พึ่งตนเองได้ในระดับสูง โดยมีทุนแรงงาน ทรัพยากร เพื่อเป็นการยังชีพพื้นฐานของครอบครัวตนเอง และการพึ่งพิงภายนอกอยู่ในระดับลักษณะที่ชุมชนมีอำนาจในการจัดการ การเลือกสรร การตัดสินใจ การมีส่วนร่วมสูง
 3. เป็นชุมชนที่สามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยความรู้ และกลไกภายในชุมชนกำหนดแนวทางของการแก้ปัญหา โดยอาศัยความร่วมมือภายในชุมชนเป็นหลัก
 4. เป็นชุมชนที่พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ สร้างภูมิปัญญาของตนเองในด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ การบริหารจัดการ การปกครอง วัฒนธรรม ฯลฯ มีผลให้ชุมชนมีความรู้และความสามารถที่จะพัฒนาตนเอง และถ่ายทอดความนั้นได้อย่างต่อเนื่อง
- สุรวุฒิ บัดโธสง (อ้างถึงใน ทวี ศรีธิ 2553: 17) ได้ให้ความหมายของความเข้มแข็งของชุมชนไว้ในเชิงอุดมการณ์ จำนวน 8 มิติ ดังนี้
1. สามารถพึ่งตนเองได้ คือ สามารถทำอะไรได้ด้วยตนเอง และนอกเหนือจากนี้ยังสามารถที่จะปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย เป็นชุมชนที่สามารถปรับตัวแก้ปัญหาได้อย่างต่อเนื่อง
 2. เป็นชุมชนที่สามารถเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ และปรับตัวจนสามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง
 3. ชุมชนที่เข้มแข็งนั้นต้องสามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นเอกลักษณ์ที่ชุมชนสามารถดำเนินการจัดการชุมชนได้ สามารถคิดวางแผน กำหนดกิจกรรม โดยชุมชนเพื่อชุมชน ไม่พึ่งพาจากที่อื่น
 4. เป็นชุมชนที่อยู่ในระดับพออยู่พอกินอย่างเพียงพอ สามารถผลิตเองได้ มีเทคโนโลยีของตนเอง และสามารถใช้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม การผลิตเพื่อกินเพื่อใช้
 5. มีวัฒนธรรมเป็นรากฐานของชุมชน คือ มีวัฒนธรรมเป็นทุนชีวิตในชุมชน มีกระบวนการผลิตขึ้นมาเพื่อให้เป็นอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการอยู่รอดของชุมชนอย่างมีคุณภาพ ซึ่งมีสถาบันทางสังคมเป็นผู้ผลิตซ้ำ หรือดำเนินการตามหน้าที่ คือ วัด โรงเรียน และครอบครัวในชุมชนนั่นเอง
 6. มีอำนาจเพียงพอที่จะปะทะกับคนอื่นหรือนอกชุมชน คือ มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับชุมชนอื่นและกับรัฐ ชุมชนมีอำนาจในการต่อรองและต่อต้าน คิดด้านอิทธิพล อำนาจนอกชุมชน ทั้งเพื่อสามารถพิทักษ์ผลประโยชน์ หรือวัตถุประสงค์ร่วมกันของชุมชน

7. ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างมีจิตสำนึกร่วมกัน ไม่แปลกแยก เป็น การมีส่วนร่วมที่ยืนอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมชุมชนอันเป็นรากแก้วที่ยังลึก หรือเป็นสายโลหิตหล่อ เลี้ยงชุมชน และเป็นสายใยที่ยึดโยงให้ชุมชนดำรงอยู่ได้ และการมีส่วนร่วมนี้ นอกจากมีส่วนร่วมโดย อาศัยความสัมพันธ์ที่อยู่บนรากฐานของวัฒนธรรม ความเป็นเครือญาติ อันเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ แล้ว ยังอาศัยผู้นำที่เข้มแข็ง มีศีลธรรม และมีความสามารถ

8. มีทรัพยากรธรรมชาติและระดับที่มีคุณภาพ สามารถจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติ ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ คือ มีอำนาจ มีสิทธิ ในการเข้าถึงและได้ใช้ และต้องมีกระบวนการ จัดการอย่างมีทักษะ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ได้รับการถ่ายทอดมายาวนานในเชิงภูมิปัญญาท้องถิ่น

นอกจากนี้ นภภรณ์ ทะวนนท์ (2556) ยังได้กล่าวถึงลักษณะชุมชนเข้มแข็งไว้ดังนี้

1. ประชาชนในชุมชนเป็นผู้มีจิตสำนึกประชาสังคม โดยตระหนักว่าตนเป็นเจ้าของ ปัญหาของชุมชน และพร้อมที่จะเข้าไปแก้ปัญหาร่วมกัน
2. เป็นชุมชนที่ให้เสรีทางความคิด ประชาชนสามารถคิด และร่วมกันตัดสินใจ โดยไม่ มีการบาดหมางใจกัน เพราะใช้มติของความเป็นประชาธิปไตย คือใช้เสียงส่วนใหญ่
3. มีผู้นำที่คอยสร้างโอกาสให้แก่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม มีการจัดเวทีประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมกับผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาชุมชน

บุญนาค ตีวกุล (2544 : 80) ยังได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลทำให้ชุมชนมี ความเข้มแข็ง ดังนี้

1. โครงสร้างทางสังคมแบบแนวนอน หมายถึง สัมพันธภาพทางอำนาจในชุมชนมี ความเท่าเทียมกัน อำนาจในการเข้าถึงทรัพยากรหรือโอกาสในชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความ ร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างกว้างขวาง
2. เศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย การผลิต การบริ โภค การ สะสมและการกระจายส่วนเกิน ประชาชนมีสิทธิอำนาจในการเข้าถึงและการจัดการทรัพยากร มีรูปแบบ การผลิตที่สนองความต้องการของตนเองเป็นหลัก เน้นการพออยู่พอกิน ไม่ทำลายธรรมชาติ ไม่สะสมมาก
3. ค่านิยมจากศาสนาธรรมหรืออุดมการณ์ในการใช้ชีวิต ความเชื่อในเรื่องกรรม การ เคารพนอบน้อมต่อธรรมชาติในฐานะเป็นจิตวิญญาณ เอื้อให้เกิดการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติที่มี ประสิทธิภาพ
4. กระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิต กระบวนการเรียนรู้เรื่องท้องถิ่น การสืบสานภูมิปัญญา ดั้งเดิม จากครอบครัว วัด สถานประกอบการ โดยการสังเกต ฟัง ถอดทอนทำ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นการเรียนรู้ที่นำมาปฏิบัติจริง

5. กลุ่มผู้นำตามธรรมชาติ ชุมชนที่มีโครงสร้างทางสังคมในแนวนอนจะเกิดกลุ่มผู้นำธรรมชาติอย่างหลากหลายตามกิจกรรมที่เกิดขึ้น และมีการทำงานในรูปแบบการปรึกษาหารือ แสวงหาความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา

6. ระบบความสัมพันธ์เชิงสังคมที่แน่นแฟ้น สิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมคือการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน สมาชิกในชุมชนมีความใกล้ชิดผ่านระบบครอบครัว เครือญาติ เพื่อนฝูง มีกฎเกณฑ์แบบแผนการดำเนินชีวิตร่วมกัน

7. กลไกที่เอื้อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสารที่ต่อเนื่องตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นสถานที่พบปะของชุมชนในวิถีชีวิตและกิจกรรมต่างๆ หรือกระบวนการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ ล้วนเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปรึกษาหารือกัน อันจะนำไปสู่การปรับตัวของชุมชนให้รวดเร็วทันเหตุการณ์

สำนักงานวิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน ได้นำเสนอเกี่ยวกับการวิเคราะห์ตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็งจากข้อมูลที่มาจากการสะท้อนของพื้นที่ปฏิบัติการและผู้เชี่ยวชาญที่จัดกลุ่มใน 3 กลุ่มตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้ (สืบค้นจาก www.thaiichr.org/autopagev4/show_page.php?topic_id=505... เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2557)

1. สะท้อนกลไกความเข้มแข็งของชุมชน

- การแสดงออกของชุมชนเข้มแข็งจะไม่เน้นเรื่องเงิน แต่เป็นประเด็นการพัฒนาที่อยากทำ คือคิดว่าอยากพัฒนาอะไร ไม่เน้นเรื่องงบประมาณเป็นหลักแต่เน้นการจัดการ ดูไม่ยาก ดูง่าย ๆ เป็นการประเมินแบบเร็ว แค่พูดคุยกันก็จะออกมาว่าชุมชนเป็นอย่างไร หากเรียกร้องมากเท่าไรก็เข้มแข็งน้อยเท่านั้น

- การมองความเข้มแข็งของชุมชน มองเรื่องใหญ่ที่สุด คือ กลไกและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนยังมีอยู่ และทำหน้าที่ไปได้ตลอดเวลาหรือไม่ ซึ่งเมื่อก่อนจะดูที่ปัญหา และคิดแบบไม่ค่อยถูกเท่าไร คิดว่าปัญหาแสดงว่าเข้มแข็ง สุดท้ายแล้วพบว่าไม่จริงเพราะเกิดปัญหาใหม่เรื่อยๆ สังคมเป็นเรื่องที่ต้องอยู่กับปัญหาสำคัญคือต้องรู้ตัวเสมอว่าปัญหาเกิดจากอะไรป้องกันได้ไหม หากป้องกันไม่ได้ต้องมีการเรียนรู้ว่าทำไมถึงป้องกันไม่ได้ ที่เรียกว่าถอดบทเรียน ซึ่งหากชุมชนติดตามการเปลี่ยนแปลงของตัวเอง ปรึกษาประคองตัวเอง และป้องกันอะไรบ้างเรื่องที่พอจะคาดการณ์อนาคตได้บ้าง หรือใช้ประสบการณ์เดิมจัดการได้ตลอดเวลา

- สำหรับเรื่องกลไก ไม่ใช่เรื่องการมีกลไกเดียว แต่ต้องเป็นกลไกหลายกลไกที่ค้ำกันไปมา ที่ไหนอ่อนแอมากๆ จะมีผู้นำเผด็จการคนเดียว ซึ่งชุมชนจะชอบ แต่มนักวิชาการไม่ชอบ ชอบการมีหลายกลุ่มในความหลากหลาย และมีการคานอำนาจกันในชุมชน

- กรณีลงชุมชนแล้วพบผู้นำสวมหมวกหลายๆ ใบ กลุ่มแบบนี้ก็จะมองแบบเร็วๆ ก่อนว่าแล้วทำไมไม่สร้างโอกาสให้คนมีส่วนร่วมมากกว่านี้เพราะมองว่าผู้นำที่ดีควรจะสร้างโอกาสและเอื้อให้เกิดการทำงานร่วมกัน เพราะมีความเชื่อว่า “Know how” ไม่สำคัญเท่า Know who

- ผู้นำที่เก่งในชุมชนเข้มแข็ง มักจะมีลักษณะเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการเจอกัน มีการสร้างเงื่อนไขที่เอื้อให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกัน เพราะหากปล่อยให้รูปแบบต่างคนต่างอยู่จะยิ่งเป็นการสร้างกำแพง ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด

2. สะท้อนความเข้มแข็ง ปัจจัยที่เอื้อหรือก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน

- ในมิติการพึ่งพาตนเองของประชาชนมองว่า มีน้อยมากแต่ไม่ใช่ว่าไม่มีปัญหาแต่อาจจะถูกซ่อนเร้นอยู่ แต่ในบางพื้นที่ที่บอกว่าเข้มแข็งเพราะมีการแสดงตัวออกมากและที่บอกว่าพึ่งตัวเองมองในปัจจัยอะไร เพราะปัจจัยมีมากมายตั้งแต่ความสามารถในการระดมทุนเอง ความสามารถในการบริหารจัดการ เป็นต้น แต่ระยะหลังชุมชนถูกจัดการจนลึ้มว่าเดิมเป็นอย่างไร เช่น เรื่องการเกษตรแจกแม่กระทิงพันธุ์พีช จนทำให้วิถีชีวิตเดิมหายไป กลายเป็นมีการจัดการให้หมด แล้วพอจะมากระตุ้นให้เกิดความเข้มแข็งใหม่ จึงไม่ใช่เรื่องง่าย ทุนความเข้มแข็งเหล่านี้ พูดยุติว่ามีอยู่แทบทุกพื้นที่แต่จะถูกซ่อนเร้นไว้

- ส่วนปัญหาจะลดหรือไม่ นั่น มองว่าให้ใส่ใจกับเรื่องนี้ให้น้อยลงเพราะบางครั้งเวลามีปัญหาหลายๆ การแก้ปัญหาที่ต้องใช้เวลาหลายๆ ด้วยเช่นเดียวกันต้องใช้เวลาในการสะสมทุนใช้เวลาในการหาเพื่อน ต้องรอจังหวะคือมองว่าทุกอย่างเป็น dynamic แต่ทุกสิ่งก็หนีไม่พ้นสิ่งที่บอกว่าภาวะวิสัยคือหากคุณบอกว่าชุมชนเข้มแข็งเป็นเรื่องการจัดการป่า แสดงว่าป่าต้องมีไม่ใช่ป่าหายไป เป็นต้น คือ ต้องพิจารณาภาวะวิสัยแบบที่เป็นจริง

3. กระบวนการที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน

- ความเข้มแข็งไม่มีความถาวร บางเรื่องแข็งบางเรื่องอ่อน ไม่มีแข็งทุกเรื่องได้ทุกเวลา เขาอาจจะเข้มแข็งบางเรื่องได้เกือบตลอดเวลาและก็มีเข้มแข็งจริงและไม่จริง ขึ้นอยู่กับคนมอง ขึ้นกับว่าเรากำลังขยับเรื่องอะไร หากจะมองว่าเข้มแข็งหรือไม่ให้กลับไปดูว่าเป้าหมายวางไว้อย่างไร

- ความเข้มแข็งของชุมชน ให้มองเวลาที่ชุมชนต้องเผชิญปัญหาเขาสามารถค้นหาทางออกได้หรือไม่ถ้าทำได้แสดงมีความเข้มแข็งแล้ว เช่น (1) อาจจะจัดการเองแสดงว่าชุมชนนั้นมีความเข้มแข็งพอที่จะพึ่งตนเองได้ (2) ดึงผู้อื่นเข้ามาช่วย แสดงว่าความเข้มแข็งมีเครือข่ายที่สามารถช่วยเหลือกันได้ เช่น ต้องการทุนสามารถดึงมาได้ ต้องการเทคโนโลยี ต้องการวิชาการสามารถหาได้ เหล่านี้คือความเข้มแข็งที่แสดงให้เห็นว่า Position มันอยู่ตรงไหน และสามารถจัดการได้ในระดับไหน ส่วนการจัดการหรือการพึ่งตนเอง พบว่ายังมีอยู่ทุกภาค มีทั้งชุมชนเมือง และชนบท ตามแต่ผลที่ระดับพื้นที่จะแตกต่างกัน

ภาพรวมของการบ่งชี้ว่าชุมชนมีความเข้มแข็ง คือ

1. ต้องมีการรวมกลุ่มอาจทั้งทางการและไม่ทางการร่วมกัน
2. มีกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นชุมชนที่ไม่มีกระบวนการเรียนรู้จะไม่มี ความเข้มแข็งเลย และกระบวนการเรียนรู้จะมี 3 แบบเท่าที่เห็น คือ การเรียนรู้ภายใน การเรียนรู้ภายนอก และการนำมาประยุกต์
3. ชุมชนมีกระบวนการคิดเรื่องข้อมูล มีชุดข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลของชุมชนเพื่อไปสู่การจัดการ ชุดข้อมูลพื้นฐานที่ต้องประกอบด้วย
 - 3.1 การสร้างถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์ชาวบ้าน ระบบสังคมเศรษฐกิจชุมชน นิเวศของพื้นที่ วัฒนธรรมที่แสดงวิถีชีวิตของคนในชุมชน (ที่มาข้อมูล เส้นทางทำให้คุณค่าความทรงจำ ประสบการณ์ร่วม)
 - 3.2 โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่เป็นแหล่งประโยชน์ทรัพยากร และแหล่งสนับสนุน
 - 3.3 โครงสร้างอำนาจทางสังคมในชุมชน ความสัมพันธ์บุคคล ครอบครัว กลุ่มคน เครือข่าย
 - 3.4 แกนนำ คนดี คนเด่น นักจัดการ (ศักยภาพและบทบาทที่เป็นรูปธรรมในชุมชน)
 - 3.5 กลุ่มบุคคล เครือข่าย หน่วยงาน องค์กรรวมทั้งกลไกภายในและนอกชุมชนที่มีอิทธิพลต่อชุมชน
 - 3.6 ข้อมูลการดูแลกลุ่มผู้ที่มีปัญหา ต้องการความช่วยเหลือและบริการสุขภาพ และสวัสดิการสังคม

4. รูปธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่สะท้อนความเข้มแข็ง การมองความเข้มแข็งของชุมชน ต้องอาศัยเวลานาน ต้องดูที่ Outcome สิ่งที่เขาเปลี่ยนแปลง มีการจัดการตนเองภายใต้บริบทชุมชนตนเองได้อย่างเหมาะสมสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงก็จะเป็นกระบวนการระหว่างทางนั้นๆ ด้วย

5.3 การพัฒนาชุมชน (Community development) มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย อาทิ

อาร์เธอร์ ดันฮัม (Arthur Dunham 1958: 3 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ : 10) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาชุมชน คือ การรวมกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินการไปในแนวทางที่ตนต้องการ โดยอาศัยความร่วมมือของประชาชนในชุมชนนั้นในการช่วยเหลือและร่วมมือกันดำเนินงาน

สุวิทย์ ชัยวรพันธุ์ (2509: 57 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ : 10) ได้ให้ความหมายของคำว่า “การพัฒนาชุมชน” ว่าเป็นการปรับปรุงส่งเสริมให้ชุมชนใดชุมชนหนึ่งดีขึ้น หรือมีวิวัฒนาการ เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนนั้นมีวิวัฒนาการที่ดีขึ้นคือเจริญทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

และการพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องพัฒนาทางด้านวัตถุ คือ การสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดมีหรือเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่เราเห็นโดยแจ้งชัด และพัฒนาทางด้านจิตใจ คือ การสร้างความเจริญ โดยมุ่งจะให้การศึกษอบรมประชาชน ซึ่งรวมทั้งการให้การศึกษาด้านโรงเรียน มหาวิทยาลัยตามโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ และการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างดี นอกจากนั้นการพัฒนาชุมชนยังหมายความรวมถึงกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ทั้งนี้โดยประชาชนเข้าร่วมมือและริเริ่มดำเนินการเอง

อานันท์ กาญจนพันธ์ (2544: 200-207) ได้กล่าวไว้ว่า ประเด็นในการแสวงหาทางเลือกในการพัฒนาบนมิติวัดนธรรม จะเป็นการทำให้โลกทันสมัยแล้วยังประกอบไปด้วยกระบวนการต่างๆ 4 ประการ ได้แก่

1. การเสริมสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรม คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นสามารถพัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรมของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาความรู้ ภูมิปัญญา ศิลปกรรม และคุณค่าทางทรัพยากรอื่นๆ โดยการสร้างสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของ และให้ความพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างสรรค์สังคมท้องถิ่นตัวเอง

2. การเสริมสร้างประชาสังคม คือ การดึงมวลชน หรือการผลักดันให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ตรวจสอบ และได้รับผลประโยชน์อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

3. การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชนคือ ความต่อเนื่องจากการเสริมสร้างประชาสังคมกล่าวคือ องค์กรชุมชนต้องมีความเข้มแข็งซึ่งจะมีส่วนช่วยเสริมสร้างให้ท้องถิ่นมีศักยภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อจะได้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและปกป้องสิทธิของชุมชนท้องถิ่น ได้อย่างเต็มที่

4. การเคารพสิทธิในความแตกต่างหลากหลายทางพหุสังคมคือ การเคารพสิทธิหรือความแตกต่างหลากหลายหรือที่เรียกว่าพหุสังคม ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างในด้านชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ภาษา ศาสนา ความเชื่อ เพราะสังคมยังมีความแตกต่างหลากหลายมากเท่าใดยิ่งต้องเน้นในระบบคุณค่าของความเป็นคน โดยการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

6. บทบาทและความสำคัญของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวรรณ

เขตสายไหมเป็นพื้นที่หนึ่งใน 50 เขตของกรุงเทพมหานคร มีประชากรเกือบหนึ่งแสนแปดหมื่นคน สายไหมนั้นเดิมเป็นชื่อของหมู่บ้านหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในตำบลลูกคด อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีต่อมาได้แยกมาขึ้นกับอำเภอบางเขน และในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2540 เขตสายไหมได้รับการจัดตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย โดยแยกจากเขตบางเขน ประกอบด้วยพื้นที่เขตการ

ปกครอง 3 แขวง คือ แขวงสายไหม แขวงออเงิน และแขวงคลองถนน มีพื้นที่โดยรวม 36.704 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เขตสายไหมมีลักษณะเป็นเขตชั้นนอก จัดอยู่ในประเภทพื้นที่สีเหลือง มีประชากรอยู่หนาแน่นน้อย สภาพท้องถิ่นเป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท ประชาชนดั้งเดิมของพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการและรับจ้าง ลักษณะชุมชนเป็นหมู่บ้านจัดสรร มีกลุ่มประชาคมต่างๆ ในพื้นที่ อาทิ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มเกษตรกร กลุ่ม อปพร. กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ ฯลฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม อนามัย และจิตใจ โดยสามารถสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและสร้างสรรค์สังคมให้มีความ งดงามมากยิ่งขึ้น

หมู่บ้านชนวรรณ เป็นหมู่บ้านจัดสรร ตั้งอยู่ในซอยพหลโยธิน 52 แขวงคลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่มีจำนวน 700 หลังคาเรือน ประชากรโดยประมาณ (มีนาคม 2552) จำนวน 3,447 คน ชาย 1,658 คน หญิง 1,789 คน ซึ่งนับได้ว่าหมู่บ้านชนวรรณนั้นเป็นชุมชนหนึ่งที่ประชากรมีความหลากหลายทั้งในด้านภูมิฐานะ อาชีพ ทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ในส่วนของการปกครอง หมู่บ้านชนวรรณมีคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 15 คน ซึ่งไม่ได้เป็นกรรมการนิติบุคคลของหมู่บ้าน ไม่ได้จดทะเบียนคณะกรรมการหมู่บ้านตามกฎหมายกับสำนักงานเขตสายไหม ไม่ได้ใช้โครงสร้างตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 แต่เป็นการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านขึ้นมาเองของประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ และการได้มาซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ นั้นมาจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ซึ่งรูปแบบของการเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านของหมู่บ้านชนวรรณนั้นจะให้สมัครโดยไม่ได้ระบุตำแหน่งไว้ก่อน แต่เมื่อได้รับเลือกครบจำนวนแล้ว ก็ให้กลุ่มคณะกรรมการเหล่านั้นดำเนินการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ขึ้นมาให้ชัดเจน

คณะกรรมการหมู่บ้านของหมู่บ้านชนวรรณ ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ในลักษณะดังกล่าว หากแต่ยังทำหน้าที่เป็นผู้นำทางความคิดของคนในชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ และทำหน้าที่เป็นคนประสานระหว่างหน่วยงานราชการ นักการเมือง รัฐบาล กับประชาชน ตลอดจนประชาชนกับประชาชน เนื่องจากคณะกรรมการหมู่บ้านในฐานะผู้นำชุมชน และเป็นผู้มีจิตอาสาเข้ามาดูแลและพัฒนาหมู่บ้านที่ตนนั้นอาศัยอยู่โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนใดๆ จากชุมชน มีส่วนสำคัญในการเป็นสื่อกลางติดต่อประสานงานกับส่วนราชการ ทั้งในส่วนของสำนักงานเขต นักการเมืองท้องถิ่น และเป็นปากเสียงแทนประชาชนในหมู่บ้านชนวรรณ รวมทั้งลูกบ้านเองต่างก็ตระหนักถึงความสำคัญ ของคณะกรรมการหมู่บ้านของตน เนื่องจากเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวัน

ของผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนช่วยเหลือทางราชการในฐานะเป็นผู้ที่เข้าถึงชาวบ้านและเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้ความคิดกับแก่ประชาชน มีส่วนร่วมกับรัฐบาลสื่อสารเรื่องราวต่างๆ ตั้งแต่เรื่อง การเมือง เรื่องนโยบายของรัฐบาล รมรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้นำ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนเข้าใจและรับรู้เหตุการณ์ความเป็นไปทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงกล่าวได้ว่าคณะกรรมการหมู่บ้านธนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อชุมชนในหมู่บ้านเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นผู้นำแนวคิดในการสร้างทัศนคติ ความเชื่อ ตลอดจนสร้างค่านิยมให้กับคนในชุมชนหมู่บ้านธนวรรณได้เป็นอย่างดี

7. ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านธนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

หมู่บ้านธนวรรณ ตั้งอยู่ในซอยพหลโยธิน 52 ถนนพหลโยธิน แขวงคลองถนน เขตสายไหม มีประวัติการก่อตั้งหมู่บ้านตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 สถานที่ตั้งหมู่บ้านเดิมเป็นทุ่งนาของชาวบ้าน และได้มีการซื้อขายกันเพื่อนำที่นาจำนวน 25 ไร่ มาดำเนินการก่อสร้างและจัดทำเป็นหมู่บ้านจัดสรร โดยบริษัท ดีวีเอส ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ซึ่งได้ดำเนินการเป็นหมู่บ้านจัดสรรจำนวนทั้งหมด 7 โครงการ

การคมนาคม เส้นทางคมนาคมภายในหมู่บ้าน เป็นถนนลาดยางตลอดเส้นทางจากหน้าหมู่บ้านจนถึงถนนสายหลักประกอบด้วยหมู่บ้าน มหาวิทยาลัย คลินิก ธนาคาร ร้านเสริมสวย ร้านอาหาร หอพักนักศึกษา ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านค้า อาทิ ร้านขายยา เซเว่นอีเลฟเว่น ที่อพซูปเปอร์มาเก็ต โลตัส ตลาดสด ฯลฯ มีรถสองแถวซึ่งเป็นรถโดยสารประจำทางวิ่งรับส่งทุก 1 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 05.00 ถึง 23.00 น. ตลอดจนจักรยานยนต์รับจ้างที่มีวินหลักๆ อยู่ 3 วิน และมีรถแท็กซี่วิ่งอยู่เป็นระยะๆ

7.1 สภาพภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐาน

หมู่บ้านธนวรรณเป็นหมู่บ้านจัดสรร ตั้งอยู่ในซอยพหลโยธิน 52 ถนนพหลโยธิน แขวงคลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีจำนวน 700 หลังคาเรือน ประชากรโดยประมาณ (มีนาคม 2552) จำนวน 3,447 คน ชาย 1,658 คน หญิง 1,789 คน อยู่ในเขตการปกครองของสำนักงานเขตสายไหม อยู่ห่างจากสำนักงานเขตสายไหมประมาณ 49 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับเขตบางเขน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และเขตคลองสามวา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตดอนเมือง

พื้นที่หมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เป็นเขตเมืองชั้นนอก สภาพของท้องถิ่นเป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท ประชาชนดั้งเดิมของพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการและรับจ้าง ลักษณะเป็นหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ ซึ่งในซอยพหลโยธิน 52 ที่เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านชนวรรณ ในปัจจุบันตลอดเส้นทางเข้าสู่บ้านชนวรรณ จะปรากฏทั้งร้านสะดวกซื้อ ตลาดสด มินิมาร์ท มหาวิทยาลัย หมู่บ้านต่างๆ โรงเรียน ระดับประถมศึกษา และวัดหนองผักชี (หรือวัดหลวงพ่อดู) ในส่วนของถนนสายหลักคือถนนพหลโยธินที่ผ่านซอยเข้าสู่หมู่บ้านเป็นที่ยึดของตลาดยิ่งเจริญ ซึ่งเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ตั้งอยู่ตรงข้ามทางเข้าซอยพหลโยธิน 52 และในบริเวณใกล้เคียงประกอบไปด้วยโรงพยาบาลภูมิพล โรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา

7.2 ข้อมูลด้านประชากร

หมู่บ้านชนวรรณ เป็นหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 700 ครัวเรือน จำนวนประชากรโดยประมาณ (มีนาคม 2552) จำนวน 3,447 คน จำนวนประชากรชาย 1,658 คน จำนวนประชากรหญิง 1,789 คน

7.3 สภาพสังคมและเศรษฐกิจ

สภาพของหมู่บ้านชนวรรณ ในอดีตการคมนาคมไม่สะดวกความเจริญยังเข้าไปไม่ถึง ชาวบ้านมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย และสภาพภายในหมู่บ้านชนวรรณหลายหลังคาเรือนที่ไม่มีผู้เข้าอาศัย แต่ระยะเวลาเพียงไม่นานความเปลี่ยนแปลงก็เกิดขึ้นเมื่อมีผู้คนเข้ามาอาศัยแทบครบทุกหลังคาเรือนมีทั้งร้านค้าภายในหมู่บ้าน เช่น ร้านขายของชำ ร้านอาหาร ร้านเสริมสวย เป็นต้น อีกทั้งการคมนาคมที่สะดวกขึ้น มีความเจริญเข้ามาในทุกๆ ด้าน

7.4 วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ

หมู่บ้านชนวรรณนั้นเป็นชุมชนหนึ่งที่ประชากรมีความหลากหลายทั้งในด้านภูมิลำเนา อาชีพ ทักษะ ความรู้ สึกนิกคิต ศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในหมู่บ้านคือ พระพิฆเนศที่ตั้งอยู่บริเวณทางเข้าหมู่บ้านและวัดหนองผักชีซึ่งอยู่หน้าหมู่บ้าน ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดมั่นวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามแบบไทยๆ มีกิจกรรมต่างๆ อาทิ กิจกรรมวันพ่อ วันแม่ วันผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ วันเด็ก วันลอยกระทง วันขึ้นปีใหม่ และวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา

7.5 วิฤตการณ์ปัญหาของหมู่บ้านชนวรรณ

หมู่บ้านชนวรรณเคยประสบปัญหาวิฤตการณ์ที่ใหญ่ที่สุดคือ เหตุการณ์น้ำท่วม กรุงเทพมหานครปี 2554 ทุกครัวเรือนในหมู่บ้านชนวรรณ โคนน้ำท่วมทั้งหมด บ้านทรุดโทรม อุปกรณ์ภายในบ้านได้รับความเสียหาย

7.6 การปกครอง

บ้านชนวรรณ มีคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น 15 คน ไม่ได้เป็นคณะกรรมการนิติบุคคลของหมู่บ้าน ไม่ได้จดทะเบียนเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านกับสำนักงานเขตสายไหม และไม่ได้ใช้โครงสร้างตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 เป็นการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านขึ้นมาเองของประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณนั้น และการได้มาซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณนั้น มาจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ซึ่งรูปแบบของการเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านของหมู่บ้านชนวรรณจะให้สมัครโดยไม่ได้ระบุตำแหน่งไว้ก่อน แต่เมื่อได้รับเลือกครบจำนวนแล้ว ก็ให้กลุ่มคณะกรรมการเหล่านั้น ดำเนินการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ขึ้นมาให้ชัดเจน

คณะกรรมการหมู่บ้านของหมู่บ้านชนวรรณ ในฐานะผู้นำชุมชนและผู้มีจิตอาสา เข้ามาดูแลและพัฒนาหมู่บ้านที่ตนนั้นอาศัยอยู่โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนใดๆ มีส่วนสำคัญในการเป็นสื่อกลางติดต่อประสานงานกับส่วนราชการ ทั้งในส่วนของสำนักงานเขต นักการเมืองท้องถิ่น และเป็นปากเสียงแทนประชาชนในหมู่บ้านชนวรรณ รวมทั้งลูกบ้านเองต่างก็ตระหนักถึงความสำคัญของคณะกรรมการหมู่บ้านของตน เนื่องจากเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน

7.7 กลุ่ม/องค์กรในหมู่บ้าน

ภายในหมู่บ้านชนวรรณ มีกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ประกอบไปด้วย กลุ่มทำพรมเช็ดเท้า กลุ่มตัดเย็บจากเศษผ้า กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาสาพัฒนาหมู่บ้าน และอาจมีการจัดตั้งขึ้นอีกในอนาคตทั้งกลุ่มกองทุนและกลุ่มเครือข่าย

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง คณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษาหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

นิภาวรรณ นิพัฒน์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนกับการพัฒนาวัฒนธรรมการเมือง กรณีศึกษาแขวงเมืองราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน มีวัฒนธรรมทางการเมืองโน้มเอียงไปทางไพร่ฟ้าผสมกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา และเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อีกทั้งยังเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนได้มีการพัฒนาทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้น เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาทางประชาธิปไตยในหมู่ประชาชนต่อไป

ทวี ศรีธิ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาประชาสังคมชุมชนทางการเมืองเข้มแข็ง : กรณีศึกษาหมู่บ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่า กระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อสร้างชุมชนทางการเมืองเข้มแข็งของบ้านสามขานั้น คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ความร่วมมือในการให้ข้อมูลของครัวเรือน ร่วมจัดเวทีประชาคมร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ในส่วนของปัจจัยที่ส่งเสริมให้บ้านสามขาเป็นชุมชนทางการเมืองเข้มแข็งนั้นประกอบด้วย สักยภาพผู้นำและสมาชิกกลุ่ม องค์กร ความร่วมมือของสมาชิกชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และทุนทางสังคมยังเป็นปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เกิดจากความร่วมมือ ร่วมใจในการอนุรักษ์และใช้อย่างรู้คุณค่า ทรัพยากรบุคคล ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลตามระบบเครือญาติ การปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ร่วมกันตั้งขึ้น ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรค คือ การตรวจสอบการทำงานของสมาชิกไม่ทั่วถึง การทำงานของหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานทำงานซ้ำซ้อน นักวิชาการในหมู่บ้านยังมีไม่เพียงพอ การเมืองนอกหมู่บ้านมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน และประชาชนบางส่วนยังไม่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาครัฐ

ธวัชชัย รักขนาม (2538) ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง สถานภาพและภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านกับบทบาทการปกครองท้องที่ : ศึกษากรณีอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี พบว่า ผู้ใหญ่บ้านถือเป็นผู้นำที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาหมู่บ้านในทุกด้าน มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง

สงคราม แก้วกันทะ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การดำเนินการของชุมชนจะต้องทำงานแบบบูรณาการร่วมกัน โดยอาศัยความร่วมมือเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของภาคประชาชนในชุมชนให้กว้างขวาง และครอบคลุม การสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์แต่ละฝ่ายให้มากที่สุด เพื่อการตัดสินใจ ลงมติ ข้อตกลงร่วมกัน รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะ ข้อเสนออย่างจริงจัง และเอื้ออาทรต่อกัน

กาญจนา วิสุทธิวัฒน์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง แนวคิดและบทบาททางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่มีต่อการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ในแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาของ

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมาก เป็นที่ยอมรับของชาวตะวันตกตลอดจนเกิดโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นมากมาย มีโรงเรียน โรงพยาบาล เกษินสถานือนามัย และเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าถึงประชาชนอย่างใกล้ชิดมากขึ้น

มีงขวัญ แฉงสุวรรณ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านโป่ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าชุมชนบ้านโป่งเป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาเป็นที่น่าภาคภูมิใจ มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญคือ ป่าอนุรักษ์สันทราย และอ่างเก็บน้ำห้วยใจ ผู้นำชุมชนเป็นผู้นำที่มีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นคนที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีวัดคอยแทนผาหลวงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน มีโครงการที่สำคัญต่อชุมชนคือโครงการพัฒนาบ้านโป่งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ห้วยแม่ใจ และสนับสนุนอาชีพเกษตรและอาชีพอื่นให้แก่ราษฎร องค์กรสำคัญในชุมชนคือ กลุ่มผู้ปลูกไม้ดอก กลุ่มฦาปนกิจ ชมรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และอีกหลายกลุ่มเกิดขึ้นจากที่คนในชุมชนค้นพบปัญหา จึงรวมกลุ่มกันวิเคราะห์หาทางเลือกในการแก้ปัญหา โดยใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ และนำมาใช้อย่างชาญฉลาด ทำให้ชุมชนมีการเรียนรู้ร่วมกันจากการทำงานร่วมกัน มีการจัดการโดยมีแบบแผน มีโครงการ สมาชิกทุกคนมีความเสียสละ มีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม มีสิ่งยึดเหนี่ยวความเชื่อเดียวกัน จึงทำให้ชุมชนมีจิตวิญญาณ การที่สมาชิกในองค์กรเป็นคนที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมทำให้ชุมชนมีสันติภาพ จากบริบทของชุมชนและองค์กรในหมู่บ้านที่มีลักษณะของการเรียนรู้ มีการจัดการ มีจิตวิญญาณ และมีสันติภาพ จึงทำให้ชุมชนบ้านโป่งเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งอีกชุมชนหนึ่ง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง คณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดพัฒนาทางการเมืองที่มีต่อชุมชนเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยใช้สุ่มแบบเฉพาะเจาะจง สัมภาษณ์แบบเจาะลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยพิจารณาจากความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ ผู้อาศัยภายในชุมชน รวมถึงศึกษาจากเอกสาร ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ อีกทั้งพิจารณาจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง และการสังเกตการณ์เพื่อศึกษาถึงความคิดทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อการสร้างหมู่บ้านเข้มแข็ง ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ สรุปตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการหมู่บ้าน (2) ประชาชนที่อาศัยภายในหมู่บ้านชนวรรณ และ (3) สมาชิกสภาเขต เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้สุ่มแบบเฉพาะเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 3 สมาชิกสภาเขตสายไหม จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน รายละเอียด ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คณะกรรมการหมู่บ้าน คัดเลือกจากกลุ่มการปฏิบัติงานซึ่งแบ่งตามตำแหน่งหน้าที่ จำนวน 5 กลุ่ม โดยคัดเลือกกลุ่มละ 1 คน ประกอบด้วย

1. นายสารสิทธิ์ เสนานคร	ประธานกรรมการหมู่บ้าน
2. นายคณัย นันดี	เลขานุการ
3. นายณัฐพงษ์ วิรุณทร	นายทะเบียน
4. ร้อยเอกสรรเพชญ์ คนวัฒนาไพบูลย์	กรรมการ
5. นางวัลลภา จรรยาลักษณ์	ประชาสัมพันธ์

เหตุผลที่เลือกกลุ่มตัวอย่างจากคณะกรรมการหมู่บ้านกลุ่มนี้ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งงานกันเป็นส่วนๆ ตามหน้าที่และความชำนาญเฉพาะอย่าง ตลอดจนมีความรู้ลึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการบริหารงานอย่างมีเหตุมีผล

กลุ่มที่ 2 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเบื้องต้นบางประการที่สอดคล้องกับตัวอย่างที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย

1. นายทรงชัย มธุระญญานนท์	อาชีพค้าขาย
2. นายอวยชัย ศิริจันทร์	ข้าราชการบำนาญ
3. นางถวิล กล่อมเจ็ด	อาชีพแม่บ้าน
4. นายทวี อินทร์สุ่ม	อาชีพรับจ้างทั่วไป
5. นายवल ช่างโรจน์	พนักงานบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด (มหาชน)

เหตุผลที่เลือกประชากรกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย เรื่องของชุมชนเข้มแข็ง เป็นประชากรที่มีศักยภาพมีการพึ่งพาอาศัยและร่วมมือกันในกิจกรรมต่าง มีการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่โดยอาศัยความร่วมมือกันภายในชุมชนเป็นหลัก

กลุ่มที่ 3 สมาชิกสภาเขตสายไหม จำนวน 2 คน ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจงจากสมาชิกสภาเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1. นายประสิทธิ์ ดินม่วง สมาชิกสภาเขตสายไหม
2. นางทัศนีย์ เฟื่องเกิด สมาชิกสภาเขตสายไหม

เหตุผลที่เลือกกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ต้องดำเนินงานในหน้าที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านชนวรรณ ผู้ปฏิบัติงานมีความใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชน มีเอกสาร ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับผู้นำชุมชน และการอยู่รวมกันเป็นชุมชน อย่างครบถ้วนสามารถให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดปลายเปิด เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เชิงพรรณนาถึงแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง
กรณีหมู่บ้านธรรมา เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

2.1 การสร้างเครื่องมือวิจัย

2.1.1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์โดยนำเอาวัตถุประสงค์ กรอบ
แนวคิด และทฤษฎีมาเป็นฐานในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้รวบรวมข้อมูลที่จะศึกษาวิเคราะห์ นำ
เครื่องมือในการวิจัยไปทดสอบ แล้วนำมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสาระนิพนธ์ตาม
ขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

- 1) จัดทำแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสาระนิพนธ์
- 2) จำแนกกลุ่มประชากรวิจัยเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ความเห็นชอบ
- 3) ทดสอบเครื่องมือด้วยการนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่
ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายภายนอกเขตหมู่บ้านธรรมา
- 4) นำแบบทดสอบกลับมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งเพื่อให้ความเห็นชอบ

2.1.2 การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดปลายเปิดที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น
และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปทำการรวบรวมข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ มีขั้นตอน
สำคัญดังนี้

- 1) ผู้วิจัย นับเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
เชิงลึกเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครอบคลุมและเชื่อถือได้ ด้วยคำถามที่มีความเหมาะสมและปล่อยให้
ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ที่กำหนดไว้
- 2) แบบบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้เครื่องบันทึกเสียง และการจดบันทึกทุกครั้งที่มี
การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
การสัมภาษณ์ และการจดบันทึก โดยแบ่งขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

3.1 การสำรวจข้อมูล

สำรวจข้อมูลจากเอกสาร บันทึกการประชุมของหมู่บ้าน วารสารหมู่บ้านชนวรรณ เอกสารจากสำนักงานเขตสายไหม เอกสารที่เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของคณะกรรมการหมู่บ้านในแง่มุมต่างๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระบบเศรษฐกิจ การอยู่ร่วมกันในชุมชน รวมไปถึงการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองภายในชุมชนของหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

3.2 การสัมภาษณ์

ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดปลายเปิด ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้กับกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาชนหมู่บ้านชนวรรณ และสมาชิกสภาเขต เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร แล้ววิเคราะห์ข้อมูล

3.3 การจดบันทึก

ผู้วิจัยจะจดบันทึก และบันทึกเสียงผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียงทุกครั้งที่ทำ การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

3.4 การสังเกตการณ์

ผู้วิจัยจะสังเกตการณ์จากสภาพแวดล้อมของชุมชน ระบบเศรษฐกิจ การอยู่ร่วมกันเป็นสังคม การติดตามข่าวสารทางการเมือง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และวิถีชีวิตของชุมชนทุกครั้งที่ทำ การเก็บข้อมูลภาคสนาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากเอกสารของชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาทำการวิเคราะห์ โดยมีการจัดทำข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูลด้วยการนำเอาข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทุกครั้งกลับมาเรียบเรียงอย่างเป็นขั้นตอนและเชื่อมโยงกับข้อมูลที่เก็บได้จากการบันทึก

การเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะบันทึกข้อมูลโดยแยกออกเป็นหัวข้อเพื่อความสะดวกในการนำมาใช้ในครั้งต่อไปจนกระทั่งเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนตามต้องการจึงนำข้อมูลทั้งหมดมา

อ่านบททวนอีกครั้ง ทำความเข้าใจและแยกประเด็นต่างๆ ออกเป็นหมวดหมู่ บันทึกข้อมูลที่เหมือนกัน และแตกต่างกันให้ชัดเจน ทำให้สามารถสกัดข้อมูลที่ไม่สำคัญออกได้สะดวกยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้วจึงทำการตรวจสอบบันทึก และเขียนบันทึก ให้สมบูรณ์ โดยการถอดเสียงจากเครื่องบันทึกพร้อม จัดเก็บข้อมูลแล้วทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนาตาม กรอบแนวคิด ทฤษฎี และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในกรณีที่ต้องการศึกษา และสรุปผล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง คณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ศึกษาแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

2) ศึกษาแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ได้แก่ ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน เลขาคณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาสัมพันธ์คณะกรรมการหมู่บ้าน และกรรมการหมู่บ้าน รวมจำนวน 5 คน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวน 5 คน และสมาชิกสภาเขต เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 นายสารสิทธิ์ เสนานคร อายุ 56 ปี ระดับการศึกษาปริญญาโท ระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยในชุมชน 20 ปี ตำแหน่งประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นผู้นำชุมชนมีแนวทางการนำเสนอความคิดด้านการพัฒนา และแก้ไขปัญหาภายในชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ มีอาชีพเป็นวิศวกรก่อสร้าง

1.2 นายดนัย นันดี อายุ 53 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยภายในชุมชน 25 ปี ตำแหน่งเลขาคณะกรรมการหมู่บ้าน ทำหน้าที่เสนอแนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหา ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับข้อเสนอความคิดเห็นและความต้องการของคนภายในชุมชน มีอาชีพรับเหมาก่อสร้าง

1.3 นางวัลลภา จรรยาสิทธิ์ อายุ 48 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยภายในชุมชน 22 ปี ตำแหน่งประชาสัมพันธ์ในคณะกรรมการหมู่บ้าน ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกและภายในชุมชน ประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมต่างๆ ให้คนภายในชุมชนทราบ มีอาชีพเป็นแม่บ้าน

1.4 นายณัฐพงศ์ วิรุณทร อายุ 55 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยภายในชุมชน 20 ปี ตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน มีหน้าที่เสนอร่วมความคิดเห็นด้านการพัฒนาแก้ไขปัญหา รับข้อเสนอความคิดเห็นของคนในชุมชน มีอาชีพทำธุรกิจส่วนตัว

1.5 ว่าที่ร้อยเอกสรรเพชญ์ คนวัฒนาไพบูลย์ อายุ 58 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยภายในชุมชน 20 ปี ตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้าน มีหน้าที่เสนอรวบรวมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อคัดค้าน การแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน มีอาชีพเป็นเจ้าของที่องค์กรขนส่งมวลชน

1.6 นายทรงชัย มธุริญญานนท์ อายุ 53 ปี ระดับการศึกษาอนุปริญญาตรี ระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยภายในชุมชน 25 ปี เป็นประชาชนผู้อยู่อาศัยภายในชุมชน มีอาชีพเปิดร้านค้าขายของชำภายในชุมชน

1.7 นายอวยชัย ศิริจันทร์ อายุ 65 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยภายในชุมชน 22 ปี เป็นประชาชนผู้อยู่อาศัยภายในชุมชน ข้าราชการบำนาญเคยรับราชการในกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

1.8 นางถวิล กล่อมเจ็ด อายุ 59 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยภายในชุมชน 25 ปี เป็นประชาชนผู้อยู่อาศัยภายในชุมชน มีอาชีพเป็นแม่บ้าน

1.9 นายทวี อินทร์สุ่ม อายุ 58 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย มีระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยภายในชุมชนตั้งแต่กำเนิด เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่เขตติดต่อกับชุมชน มีอาชีพรับจ้างทั่วไป

1.10 นายवल ช้างโรจน์ อายุ 57 ปี ระดับการศึกษาอนุปริญญา มีระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยภายในชุมชนตั้งแต่กำเนิด เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่เขตติดต่อกับชุมชน เป็นพนักงานบริษัทไปรษณีย์ไทยจำกัด (มหาชน)

1.11 นายประสิทธิ์ ดินม่วง อายุ 68 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยภายในชุมชนตั้งแต่กำเนิด เป็นสมาชิกสภาเขต เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร มีแนวทางในการปฏิบัติเป็นนักการเมืองระดับท้องถิ่น รับข้อเสนอ ความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนภายในเขตสายไหม มีอาชีพอิสระ

1.12 นางทัศนีย์ เพ็งเกิด อายุ 66 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยภายในชุมชน 40 ปี เป็นสมาชิกสภาเขต เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร มีแนวทางในการปฏิบัติเป็นนักการเมืองระดับท้องถิ่น รับข้อเสนอ ความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนภายในเขตสายไหม ปฏิบัติงานที่สำนักงานพรรคประชาธิปัตย์ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 ทักษะคิด มุมมอง และความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนา ทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวรรณ

ตารางที่ 4.1 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวรรณด้านการแบ่งงานกัน
ตามหน้าที่และความชำนาญ

ประเด็นสัมภาษณ์

1. ท่านเห็นอย่างไรกับการแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวรรณ

ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวรรณ

“คณะกรรมการหมู่บ้านไม่มีการแบ่งงานกันเป็นรูปแบบอย่างชัดเจนมากนัก เราจะใช้หลักการพิจารณาจาก
ความพร้อมทั้งด้านกำลังกายและกำลังใจ ในส่วนเรื่องความความชำนาญนั้นคงยาก เพราะคนที่สมัครใจ
ทำงานนั้น บางครั้งก็ไม่มีความพร้อมกับหน้าที่ที่ได้รับ จึงต้องมีการประชุมบ่อยครั้ง อย่างน้อยเดือนละ 2
ครั้ง เพื่อชี้แจงให้คณะกรรมการทราบรายละเอียดของงาน” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2555)

“การพิจารณาความเหมาะสมในการทำงานแต่ละหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านนั้น พิจารณาจากผู้ที่มิ
พบปะภายในหมู่บ้านว่าเป็นที่รู้จักของคนในหมู่บ้านอย่างน้อยแค่ไหน มีความอาวุโส มีความน่าเชื่อถือ
และต้องมีความคิดริเริ่มด้วยครับ” (ดนัย นันต์, 2558)

“แบ่งงานให้กับคนที่มีความรู้เฉพาะด้านนั้นทำยาก ส่วนใหญ่ออกไปทำงานข้างนอกไม่ค่อยมีเวลาให้กับ
ส่วนรวม คณะกรรมการหมู่บ้านมาจากการสมัครใจของคนในชุมชนที่สมัครเข้ารับเลือกตั้งยอมเสียสละ
เพื่อส่วนรวมจริงๆ ส่วนการดำเนินงานภายในชุมชนกรรมการหมู่บ้านก็จะใช้วิธีประชุมชี้แจง เสนอแนะ
ข้อคิดเห็น เมื่อตกลงกันแล้วก็มอบหมายงานให้กับคนที่สามารถทำงานนั้นได้รับหน้าที่นั้นไปทำ บางเรื่อง
ก็จะใช้วิธีช่วยกันหลายๆ คนเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง” (วัลลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

“ถ้าจะพิจารณาจากความรู้ความสามารถนั้นเราอยากได้เป็นอย่างแรกเลย แต่มันมีข้อจำกัดที่ว่ามีลักษณะงาน
ดังกล่าวส่วนใหญ่ผู้ที่มีความรู้ความสามารถตรงกับงานจริงๆ ไม่เอาด้วย ซึ่งสาเหตุหลักสำคัญก็คือไม่มี
เวลาให้กับชุมชน” (ณัฐพงศ์ วิรุณทร, สัมภาษณ์ 2558)

“เรื่องผลประโยชน์สำหรับคณะกรรมการหมู่บ้านไม่มีเลย เราไม่มีรายได้จากการทำงาน เราไม่
หวังผลประโยชน์กับพวกเราตนเอง ทุกคนอาสาเข้ามาทำงานด้วยความจริงใจ การทำงานของเรา
นั้นทำเพื่อความสุขส่วนรวมของคนในชุมชน แต่จะให้ไปปลุกใจระดมให้คนในชุมชนหันมา
ทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมนั้น ไม่ทำดีกว่า ส่วนใหญ่คนในชุมชนเค้าก็ให้ความร่วมมือคืออยู่แล้ว
ทุกคนรู้ถึงหน้าที่ของตัวเองดี ไม่ว่าจะทำกิจกรรมอะไรในชุมชน คณะกรรมการจะทำงานก็เพื่อ
ส่วนรวมเราไม่มีผลประโยชน์จริง” (สรรเพชญ์ คนวัฒน์ไพบูลย์, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

 ความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้าน

“ผมไม่รู้ว่่าค้ำแบ่งหน้่าที่กันย้งง เพราะผมไม่ค้อยได้ข้่าไปย้งกับกลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้าน แต่เท่่าที่คู้มนั้ก็คี้ในระดับหน้่งก็เหมือนกับการท้งานของคณะกรรมการหมู่บ้านอื่่นๆ” (อวยชัย ศิริขันธ์, สัมภาษณ์ 2558)

“การพิจารณาความเหมาะสมในการท้งานของคณะกรรมการหมู่บ้านค่อนข้งมีปัญหา การข้่าเคลื่่อนนโยบายคณะกรรมการก็ลำบาก เนื่องจากไม่มีรายได้ในการท้งาน คนที่เข้่ามาเป็นคณะกรรมการต้องอาศัยความเสี่ยสละส่วนตัวเพื่อท้งานให้กับส่วนรวม ไม่ค้อยอยากมีใครเข้่ามาท้ง แต่ถ้่าเป็นความร่วมมือหรือการสนับสนุนต้งๆทุกคนในชุมชนเราพร้อมเต็มทีไม่ว่่าจะเป็นเงิน หรือเป็นแรงงาน” (ทรงชัย มธูริญญานนท์, สัมภาษณ์ 2558)

“คณะกรรมการจะค้ดเลือกคนให้ท้งานที่ตามความเหมาะสม ใครมีความสามารถด้านใดก็ให้รับผิดชอบเป็นเรื่่องๆ ไป แต่ถ้่าจะหาคนที่มีความข้่านาญน้ันยาก ในชุมชนต่อนี้ที่น้่าจะท้งอย่างเร่่งคว่นก็คี้ เรื่่องไฟฟ้า เรื่่องประปะา เพราะย้งเป็นปัญหาอยู่” (วล ช้าง โรจน์, สัมภาษณ์ 2558)

“การจัดสรรต้งานคณะกรรมการหมู่บ้านผมไม่ทราบว่่าใช้วิธีการแบบไหน แต่ในภาพรวมก็ไม่มีเห็นมีปัญหาอะไร” (กวี อินทร์สุ่ม, สัมภาษณ์ 2558)

“มีการรวมกลุ่มกันท้งกิจกรรมประเภทสร้างรายได้เสริม บางคนก็รับงานมาท้งที่บ้าน งานเย็บฝ้่าแบบเป็นโหลๆ แล้วก็จะมีคนมารับไม่ต้องเสี่ยค่าเดินทางไปส่ง ยามว่างก็รับจ้าง หรือจับกลุ่มท้งกิจกรรมที่ถนัด” (นางถวิล กล่อมเจ้ค, สัมภาษณ์ 2558)

 ความเห็นของสมาชิกสภาเขตสายไหม

“ภายในชุมชนน้ันจะพิจารณามอบหมายงานจากการให้ความร่วมมือของคนในชุมชน มีการแบ่งออกเป็นกลุ่มต้งๆเช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ แบ่งหน้่าที่กันท้งานในชุมชนตามความถนัดตามความรู้ความสามารถ จัดท้งผลิตภัณฑ์โอทอปภายในชุมชน” (ประสิทธิ์ ดินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)

“คณะกรรมการหมู่บ้านค้ำมีกัน 15 คน โดยจัดตั้งกันข้ึนมาเองตามความต้องการของคนในชุมชน มีวาระคราวละ 2 ปี ไม่ได้ข้ึนกับนิติบุคคล หรือเขตสายไหม ไม่ได้ใช้โครงสร้างของกรุงเทพมหานคร ไม่มีกฎหมายรองรับ การที่จะเลือกคนที่มีความรู้ความข้่านาญเป็นไปได้ยากเพราะคนในชุมชนส่วนใหญ่ท้งงานข้่านอก การสมัครกรรมการหมู่บ้านก็เป็นแบบไม่ได้ระบุต้งานไว้ก่อนได้รับเลือกแล้วจึงจะมาจัดต้งานตามความเหมาะสมอื่กครั้ง” (ทศนีย้ เพ็งเกิด, สัมภาษณ์ 2558)

จากตารางที่ 4.1 พบว่่า ความเห็นของแต่ละกลุ่มมีความใกล้เคียงหรือสอดคล้องกัน ไม่พบความเห็นที่ขัดแย้งกัน ดั้งนั้น แนวคิดการพัฒนาท้งการเมื่่องในด้านกาแบ่งงานกันตามหน้่าที่และควมข้่านาญของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ (ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง) สรุปได้ ดังนี้

1. การแบ่งงานกันท้งตามความข้่านาญเฉพาะด้านของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณเป็นเรื่่องยากไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากคณะกรรมการหมู่บ้านส่วนใหญ่มีงานประจำหลากหลาย

อาชีพ และมีเวลาจำกัดในการใช้ชีวิตประจำวัน การดำเนินงานภายในชุมชนจึงใช้วิธีประชุมเพื่อชี้แจงรับฟังเสนอแนะ ข้อคิดเห็นของคนในชุมชน เมื่อตกลงกันแล้วจึงมอบหมายงานให้กับคนที่มีความเหมาะสม มีความสามารถรับงานนั้นไปทำ แต่บางเรื่องจะใช้วิธีการช่วยกันหลายๆคน เพื่อให้งานสำเร็จ

2. คณะกรรมการหมู่บ้านชนวนรณ ทำการคัดเลือกบุคคลให้ทำหน้าที่ตามความถนัด ใครมีความรู้ ความสามารถด้านใด ก็ให้รับผิดชอบงานนั้นเป็นเรื่องๆ ไป โดยมีได้จำกัดแน่ชัดว่าต้องเป็นของคณะกรรมการคนใด หากงานชิ้นใดไม่มีคณะกรรมการคนใดมีความรู้หรือมีความถนัด จะใช้วิธีการระดมความคิดเห็นจากหลายๆ คนเพื่อช่วยทำงานให้ลุล่วง เช่นปัญหาที่ชุมชนกำลังเผชิญอยู่ในตอนนี้ คือเรื่องไฟฟ้า น้ำประปา เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไข

3. ภายในชุมชน มีบรรดากลุ่มแม่บ้านรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มต่างๆ เพื่อทำประโยชน์หรือเพื่อหารายได้มาช่วยเหลือครอบครัว เช่น กลุ่มแม่บ้านรวมตัวกันจัดทำสินค้าเล็กน้อยเพื่อนำส่งให้กับทางบริษัทที่สั่งจัดทำ หรือทำของชำร่วยไปส่งยังวัดหนองผักชีตามรายการสั่งของทางวัด หรือกลุ่มผู้สูงอายุจะรวมตัวกันจัดทำกิจกรรมแล้วแต่กลุ่มจะกำหนดขึ้นมา หมายความว่าโดยรวมทั้งคือแต่ละกลุ่มจะทำงานตามความถนัด ตามความรู้ความสามารถ อาทิ จัดทำสินค้าซึ่งต่อไปทางกลุ่ม สก. สข. จะส่งเสริมให้เป็นสินค้าโอท็อป เพื่อให้เป็นสินค้าประจำชุมชน ในส่วนของกิจกรรมภายในชุมชนทุกคนจะช่วยกันทำงานร่วมมือกันเป็นทีมเป็นกลุ่มตามลักษณะของงาน งานที่ต้องใช้แรงจะเป็นกลุ่มผู้ชายที่มีความแข็งแรง กลุ่มแม่บ้านจะทำอาหารเพื่อสนับสนุน เป็นต้น

ตารางที่ 4.2 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนรณด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

ประเด็นสัมภาษณ์

2. ท่านเห็นอย่างไรกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนรณ

ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนรณ

“การเมืองที่ผ่านมาทำให้คนในชุมชนไม่ถูกกัน สร้างความแตกแยกมากมาย แบ่งฝ่ายกันเป็นสี่เหลี่องสี่แดง หลากสีก็ยังมี มีความคิด ทศนคติที่เป็นศัตรูกันรุนแรงก็มี ไม่พูดกันเลยก็มี บางคนเคยสนิทกันก็ต้องมาแตกแยกกันเพราะความคิดทางการเมือง แต่ไม่ถึงกับทะเลาะกัน คณะกรรมการหมู่บ้านในฐานะคนกลางจะไม่เข้าไปแทรกแซงกิจกรรมทางการเมืองของคนในชุมชน ในชุมชนแบ่งเป็นสองฝ่าย ถ้าเข้าไปบอกให้ใครสนับสนุนฝ่ายใด อีกฝ่ายหนึ่งโจมตีผมแน่นอน มันทำให้เสียความน่าเชื่อถือของคนในชุมชน” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

 ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

“เหตุการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมามคนในชุมชนแบ่งข้างแบ่งฝ่าย หน้าหมู่บ้านพวกหนึ่ง ทำหมู่บ้านอีกพวกหนึ่ง แสดงสัญลักษณ์ทั้งสติ๊กเกอร์ ธงแดง ธงเหลือง ธงชาติ กันชัดเจนถึงกับไม่ทักกันเลยก็มี แต่ไม่ถึงขั้นทะเลาะกันรุนแรง คณะกรรมการหมู่บ้านไม่เข้าไปล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของคนในชุมชน ทุกคนมีอิสระ เราไม่เข้าแทรกแซง หรือชักชวนให้เข้ากับกลุ่มใดเราจะเน้นการพัฒนาชุมชน การจัดกิจกรรมต่างๆ มันมีประโยชน์กับชุมชนมากกว่า” (คนัย นันตี, 2558)

“คนในชุมชนส่วนใหญ่จะไม่พูดคุยกันเรื่องการเมืองภายในชุมชน เพราะต่างรู้ว่าหากพูดคุยเรื่องการเมืองจะก่อให้เกิดความแตกแยก คณะกรรมการหมู่บ้านเองก็ไม่เข้าไปยุ่ง ไม่เอาเรื่องการเมืองภายนอกเข้ามาภายในชุมชน ไม่นำเรื่องการเมืองมาเป็นประเด็นในการจัดกิจกรรมภายในชุมชน ไม่ควรสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองใดๆ เพราะมันสร้างความแตกแยก ยิ่งถ้าสนับสนุนให้เข้าร่วมกับฝ่ายใดในชุมชนลูกเป็นไฟเผา ส่วนใหญ่กรรมการจะสนับสนุนให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเวลาที่มีการเลือกตั้งมากกว่า (วัลลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

“ผมไม่รู้ว่าการเข้าไปร่วมชุมนุมเป็นการพัฒนาการเมือง หรือทำลาย ที่ผ่านมามไม่เห็นมีอะไรดีขึ้น เสียทั้งเศรษฐกิจ เสียทั้งชื่อเสียงประเทศผมไม่สนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองทั้ง 2 ฝ่าย ไม่เห็นมีอะไรดีขึ้นมีแต่ความแตกแยก” (ณัฐพงศ์ วิรุณทร, สัมภาษณ์ 2558)

“คนที่นี่ไม่ค่อยพูดคุยกันเรื่องทางการเมือง ต่างคนต่างทำงานของตน เหมือนกับไม่สนใจเรื่องการเมือง คณะกรรมการส่วนใหญ่ก็ไม่เคยเห็นคนใดเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับทางการเมืองโดยตรง ส่วนตัวผมคิดว่าน่าจะสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกันทั้ง 2 ฝ่าย จะได้รับรู้เรื่องราวทางการเมืองทั้งสองด้าน ไม่ฝักใฝ่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และเป็นการเสริมสร้างสนับสนุนแนวทางประชาธิปไตย” (สรรเพชญ์ คนวัฒน์ไพบุญย์, สัมภาษณ์ 2558)

 ความเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ

“การเมืองมันเป็นเรื่องตัวใครตัวมันไม่เกี่ยวข้องกัน เป็นความนิยมชมชอบของแต่ละคน มันก็แน่นอนอยู่แล้ว คนทั้งประเทศจะให้ชอบเหมือนกันมันคงเป็นไปได้ มันต้องแตกต่างกันส่วนตัวผลใครจะชอบลิไหน ของใครพรรคไหน จะสนับสนุนใคร ผมไม่ข้องเกี่ยวกับ สำหรับตัวผมไม่เข้าร่วมกับใครฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดทั้งนั้น ไม่อยากยุ่งกับการเมือง เพราะการเมืองทำให้คนทะเลาะกันต่างฝ่ายต่างต้องการผลประโยชน์ เมื่อตัวเองเสียงผลประโยชน์ก็ชักชวนสมัครพรรคพวกเข้าไปรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ กรรมการหมู่บ้านก็ไม่เห็นเข้าไปยุ่งเรื่องการเมือง พวกเขาจะเน้นเรื่องชุมชน การพัฒนาชุมชน ถ้าเกี่ยวกับการเมืองก็จะเป็นการคิดประกาศบอกให้คนในชุมชนไปเลือกตั้ง” (อวยชัย ศิริจันทร์, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

 ความเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านธนวรรณ

“เรื่องการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองถ้าเป็นพวกที่ผมชอบผมจะสนับสนุน โดยไม่จำเป็นต้องไปรับเงิน แต่ถ้าไม่ใช่พวกที่ผมชอบผมก็ไม่เอาด้วย ของอย่างนี้บังคับกันไม่ได้ กรรมการหมู่บ้านเท่าที่ดู ก็ไม่เห็นเคยให้การสนับสนุนเรื่องการเมืองกลุ่มใด จะมีก็เป็นการบอกประกาศให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง” (ทรงชัย มธุระญญานนท์, สัมภาษณ์ 2558)

“คนในชุมชนเวลามีเรื่องอะไรที่ต้องขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ ก็จะติดต่อ สก. หรือ สข. การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองผมจะรับฟังทั้งสองฝ่าย แต่ไม่เคยเข้าร่วม เคยมีคนชวนหลายครั้งบอกว่าจะมีค่าใช้จ่ายให้คนละเท่ากันเท่านี้ทั้งสองฝ่ายเลยแต่ก็ไม่เคยไป ผมคิดอะไรชอบหรือไม่ชอบฝ่ายไหนไม่แสดงออก ผมตัดสินใจเอง กรรมการหมู่บ้านผมไม่เคยเห็นเค้าสนับสนุนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกับกลุ่มไหน เห็นแต่คอยบอกให้ไปทำความสะอาดภายในชุมชน สก. สข. ก็ไม่เห็นสนับสนุนให้เข้าร่วมกับใคร ” (วล ช้างโรจน์, สัมภาษณ์ 2558)

“ไม่เคยเห็นกรรมการหมู่บ้านสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมการเมือง ไม่มีเวทีปราศรัยในชุมชน ไม่มีกิจกรรมทางการเมือง สก. สข. ก็คุยทั้งสองฝ่าย ขอรับการสนับสนุนก็ขอทั้งสองฝ่าย” (กวี อินทร์สุ่ม, สัมภาษณ์ 2558)

“ไม่ค่อยสนใจเรื่องทางการเมืองมากนัก เสียเวลาทำมาหากินไปกับการเมืองเปล่าๆ สนใจแล้วก็ไม่ได้อะไรขึ้นมา เอาเวลาทำมาหากินดีกว่า เห็นเค้าไปกันแล้วบอกว่าสนุกดี ก็เคยคิดอยากเข้าร่วมชุมนุมเหมือนกันตอนที่เค้ามาชวนให้ไป มีรถรับส่ง มีข้าวมีน้ำให้กิน ไม่ต้องเสียเงินแต่ไม่มีเวลา ต้องหาเข้ากินค่า เห็นว่ามีการแจกเงิน ไปแล้วจะได้จริงหรือเปล่าก็ไม่รู้แต่ถ้าได้ไปก็จะเลือกไปชุมนุมกับพรรคที่ชอบ พรรคที่ไม่ชอบก็ไม่ออกไปให้เสียเวลา ช่วงมีการชุมนุมทั้งสองฝ่ายก็ยังไม่เคยไปสักครั้ง แต่ถ้ามีการเลือกตั้งไปเลือกตั้งทุกครั้ง” (นางฉวีล กล่อมเจ็ก, สัมภาษณ์ 2558)

 ความเห็นของสมาชิกสภาเทศบาลใหม่

“คณะกรรมการหมู่บ้าน สก. และ สข. ของที่นี่ จะไม่ไปแทรกแซงการเมืองของคนในชุมชน คนในชุมชนเค้าก็รู้ว่า สก. สข. ของท้องถิ่นนี่เป็นสมาชิกของพรรคใด แต่เราอยู่ร่วมกันก็ไม่ได้ทะเลาะกัน ถ้าคนในชุมชนต้องการให้สนับสนุนช่วยเหลืออะไร ก็บอกได้ตรงๆ ไม่ต้องคำนึงว่าจะเป็นฝ่ายไหน กลุ่มไหน พวกเราต้องเป็นกลาง ไม่แบ่งแยก แต่ถึงกรรมการหมู่บ้านไม่สนับสนุนการเมือง ก็มีพวกนักการเมืองเข้ามาแทรกแซงในชุมชนอยู่แล้ว ถึงยังงี้ก็ต้องมีการแบ่งฝ่ายแบ่งพวกกันอยู่ดี ไม่เหมือนสมัยก่อนที่อยู่กันอย่างสงบทั้งชาวบ้าน กำนัน พระ อยู่กันแบบสบายๆ ไม่แตกแยกกัน” (ประสิทธิ์ ดินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ความเห็นของสมาชิกสภาเขตสายไหม

“ภายในชุมชนมีการแบ่งแยกเป็นสองฝ่าย แต่ที่ผ่านมา กรรมการหมู่บ้านไม่เห็นมีการสนับสนุนเรื่องเกี่ยวกับการเมือง และคนในชุมชนส่วนใหญ่ก็เชื่อฟังผู้นำชุมชนตัวเอง กรรมการและคนในชุมชนก็มีการสื่อสารกับ สก. สข. อยู่เสมอ ในการเข้าร่วมชุมชนไม่ว่าพวกไหน สีไหน มีทั้งไปโดยสมัครใจ และไปเพื่อรับสินจ้างรางวัล ซึ่งความจริงไม่ควรไป คนพวกนี้ไม่มีอุดมการณ์ พวกเราไม่ต้องการให้คนในชุมชนแตกแยก แต่มีการสนับสนุนให้ไปรักษาสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้งทุกระดับ เพราะจะถูกตัดสิทธิทางการเมือง ” (ทัศนีย์ เฟ็งเกิด, สัมภาษณ์ 2558)

จากตารางที่ 4.2 พบว่าความเห็นของแต่ละกลุ่มส่วนใหญ่มีความใกล้เคียงหรือสอดคล้องกัน พบความเห็นที่ขัดแย้งกันจากผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มของคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 1 คน ดังนั้น แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน ชนวรรณ (ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง) สรุปได้ ดังนี้

1. คณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ วางรูปแบบการเมืองภายในชุมชนแบบปิด แม้ผู้อาศัยภายในชุมชนเกิดการแบ่งสีแบ่งข้างทางการเมือง ทางคณะกรรมการหมู่บ้านวางตัวเป็นกลางทางการเมือง ไม่ฝักใฝ่การเมืองฝ่ายใด เพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยกภายในชุมชน ไม่นำเรื่องการเมืองภายนอกเข้ามาภายในชุมชน ไม่นำเรื่องการเมืองมาเป็นประเด็นในการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน แต่ให้ความสำคัญกับคนชุมชนในเรื่องของการสนับสนุนส่งเสริมให้คนในชุมชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับการเมืองท้องถิ่นและในระดับชาติ

2. เหตุการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมา แม้คณะกรรมการหมู่บ้านจะไม่สนับสนุนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เพราะมองเห็นว่าการเมืองทำให้คนในชุมชนแบ่งข้างแบ่งฝ่ายชัดเจน คณะกรรมการไม่เข้าไปล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของคนในชุมชน ไม่เข้าไปแทรกแซงทั้งความคิด ทัศนคติ ความโน้มเอียงทางการเมือง หรือการกระทำโดยการชักชวนให้เข้ากับกลุ่มใด ฝ่ายใด แต่จะเน้นในการพัฒนาชุมชนโดยการจัดกิจกรรมสาธารณต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

3. ผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มของคณะกรรมการหมู่บ้านจากจำนวน 5 คน มี 1 คน ที่มีความเห็นแย้งแตกต่างไปจากคนอื่น โดยให้ความเห็นว่าควรสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองทั้ง 2 ฝ่าย เพื่อจะได้รับรู้เรื่องราวทางการเมืองทั้ง 2 ด้าน ไม่ฝักใฝ่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และเพื่อเป็นการเสริมสร้างสนับสนุนแนวทางประชาธิปไตย

ตารางที่ 4.3 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณด้านการตอบสนอง
ความต้องการของชุมชน

ประเด็นสัมภาษณ์

3. ท่านเห็นอย่างไรกับการตอบสนองความต้องการของชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

“เวลาจะทำอะไรสักอย่าง เช่น การลอกท่อระบายน้ำในหมู่บ้านเราจะประกาศให้คนในชุมชนรู้ทั่วกันแบบทั่วถึง ชาวบ้านก็จะพร้อมใจกันออกมาช่วยกันคนละไม้คนละมือ กิจกรรมจัดเป็นประจำทุกปี การพัฒนาชุมชนทาง กรรมการได้มีการกำหนดแผนพัฒนาชุมชนไว้ 3 ระยะ คือระยะเร่งด่วนหรือระยะสั้น กำหนดไว้ 1-6 เดือน ระยะ กลาง 6-12 เดือน และระยะยาว 1-2 ปี ระยะสั้นจะเป็นการทำความสะดวกจัดหาถังขยะให้ครบทุกบ้าน ระยะกลางก็ จะเป็นการลอกท่อระบายน้ำ การทาสีกำแพง ส่วนระยะยาวก็จะเป็นการสร้างศาลา สร้างหอประชุมเพื่อเป็นที่ รองรับเวลาที่มีกิจกรรม หรือมีการจัดงานแต่งงาน จัดงานสังสรรค์ภายในชุมชน ไม่ต้องไปเสียเงินจำนวนมากใน การเข้าสถานที่ข้างนอกไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไกล” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

“งานสาธารณะที่เกี่ยวกับประโยชน์ของชุมชนชนวรรณ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชน หรือแม้แต่นอกชุมชนใน ละแวกใกล้เคียงจะให้ความร่วมมือช่วยเหลือเป็นอย่างดีเนื่องจากผู้อาศัยอยู่ในละแวกนอกชุมชนส่วนใหญ่มี ความสนิทสนมกันดีกับคนในชุมชน ถ้าไม่มีเวลา หรือไม่มีแรงก็จะสนับสนุนด้านการเงิน อาหาร น้ำดื่ม หรือ บางครั้งก็นำรถยนต์มาใช้ในกิจกรรม เวลาเกิดปัญหาของคนในชุมชนกรรมการหมู่บ้านก็จะใช้วิธีแก้ปัญหาด้วยการ ให้คู่กรณีพูดคุยกัน และคอยเป็นคนกลางให้ โดยไม่ต้องพึ่งพาคนข้างนอก ส่วนใหญ่ก็ไม่มีปัญหารุนแรง กิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ก็จะอยู่ในแผนพัฒนาชุมชน” (คนัย นันต์, 2558)

“เวลามีกิจกรรมในชุมชน ก็จะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งกรรมการ หมู่บ้านจะมีการประชุมโดยเชิญ สก. สข. เข้าร่วมประชุมด้วย เป็นการหาข้อมูลว่ากิจกรรมนั้นๆ เราจะมีอะไร จะขอสนับสนุนอะไรจากใคร ให้ใครดำเนินการ และก็ต้องดูความต้องการของคนในชุมชนด้วยว่าต้องการ ให้เป็นแบบไหน” (วัลลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

“กิจกรรมพัฒนาชุมชน หรือกิจกรรมตามประเพณี เรามิบังคับมาจากการบริหารจัดการสนับสนุนของคนในชุมชน ทั้งหมด ส่วนใหญ่จะเป็นเงินสด แรงงานก็จะเป็นการร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน นอกจากว่าในชุมชนขาด อุปกรณ์อะไร กรรมการก็จะประสานผ่าน สก. สข. ให้การสนับสนุน ” (ณัฐพงศ์ วิรุณทร, สัมภาษณ์ 2558)

“คณะกรรมการหมู่บ้านจะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านภายในชุมชนเป็นอย่างดีทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรม ก่อนจัดกิจกรรมก็จะมีการจัดทำแผนพัฒนาต่างๆ มีการประชุมใครจะเสนอแนะ หรือคัดค้านอะไร พูดในที่ ประชุมได้ กรรมการจะรับฟังแล้วก็ปรับปรุงให้ขึ้นไปตามที่เสียงส่วนใหญ่ต้องการแล้วประกาศให้ชุมชน ทราบ” (สรเทพชญ วัฒนไพบูลย์, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวนรณ
<p>“หมู่บ้านชนวนรณมีลักษณะเป็นชุมชนใหญ่ มีคนอาศัยอยู่เยอะ เป็นชุมชนเก่าเหมือนชุมชนโบราณแอบแฝงอยู่ในชุมชนสมัยใหม่ จุดเด่นของชุมชนก็คือการให้ความร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมจัดงานต่างๆ เพื่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่” (อวยชัย ศิริจันทร์, สัมภาษณ์ 2558)</p> <p>“ชุมชนนี้มีลักษณะเป็นชุมชนใหญ่ คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ มีความสามัคคีกัน ร่วมแรงร่วมใจกันทำกิจกรรมเพื่อชุมชน ขอบรวมตัวกันทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางสังคมทางศาสนา ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี” (ทรงชัย มธุรรณานนท์, สัมภาษณ์ 2558)</p> <p>“เอกลักษณ์ของชุมชนคือการร่วมมือกันเพื่อส่วนรวมเพื่อชุมชน มีกิจกรรมอะไรจะออกมาด้วยกันทั้งเงิน ทั้งแรงงาน ทั้งอาหาร ทุกคนถือว่าเป็นการทำเพื่อพัฒนาชุมชนตัวเอง ที่เด่นๆ ที่ผ่านมาเป็นการจัดกิจกรรมวันสงกรานต์ปีใหม่ วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ ทำความสะอาดหมู่บ้าน” (วล ช่างโรจน์, สัมภาษณ์ 2558)</p> <p>“ปัญหาทุกปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ไม่เคยมีใครคิดว่าไม่ใช่เรื่องของเรา แต่ทุกคนคิดว่าเราต้องมิจิตสำนึกของการอยู่ร่วมกัน ชุมชนมีปัญหาเราก็ช่วยกัน มีกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน กรรมการก็จะให้รถติดเครื่องขยายเสียงประกาศทั่วหมู่บ้าน ทำแผ่น โปสเตอร์ติดไว้ให้คนที่กลับบ้านค้าๆ ได้รับความรู้ กิจกรรมด้วย” (กวี อินทร์สุ่ม, สัมภาษณ์ 2558)</p> <p>“ต้องให้ความร่วมมือกับชุมชนอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการทำอะไร กรรมการหมู่บ้านมีกิจกรรมอะไรเราก็ออกมาช่วยกันให้งานสำเร็จ ถ้าเป็นงานของส่วนรวมเราก็ร่วมด้วยช่วยกันอยู่แล้ว ไม่ต้องมีการร้องขอเราทุกคนเต็มใจทำเพื่อชุมชน” (นางถวิล กล่อมเจ็ค, สัมภาษณ์ 2558)</p>
ความเห็นของสมาชิกสภาเขตสายไหม
<p>“ผมพร้อมสนับสนุนในทุกเรื่องที่ชุมชนร้องขอ หากเหนือกว่านั้นก็จะเป็นคนกลางคอยประสานให้ผู้มีหน้าที่เข้ามาช่วยเหลือ ในชุมชนมีการจัดกิจกรรมเป็นประจำ มีปัญหาอะไรก็จะจัดประชุม และประกาศให้คนในชุมชนรู้ทุกคนก็จะออกมาช่วยกัน” (ประสิทธิ์ ดินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)</p> <p>“การจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งในชุมชนและในวัด ทั้งลอยกระทง สงกรานต์ งานประเพณีต่างๆ ก็จะทำให้ความร่วมมือกันดี โดยไม่ต้องร้องขอความร่วมมือเลย เวลาชุมชนมีปัญหาจะมีการประชุมกัน เค้าจะช่วยกันแก้ปัญหา” (ทัศนีย์ เพ็งเกิด, สัมภาษณ์ 2558)</p>

จากตารางที่ 4.3 พบว่าความเห็นของแต่ละกลุ่มส่วนใหญ่มีความใกล้เคียงหรือสอดคล้องกัน ไม่พบความเห็นที่ขัดแย้งกัน ดังนั้น แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองในด้านการตอบสนองความต้องการของชุมชน (ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง) สรุปได้ ดังนี้

1. คณะกรรมการหมู่บ้านชนวนรณ จะร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาชุมชนแล้วบรรจุไว้เป็นวาระต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามความต้องการของผู้อาศัย

ภายในชุมชนและสามารถแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ เปิดกว้างในการจัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ เสนอความคิดเห็น ร่วมคิด ออกความคิดเห็นเรื่องข้อขัดแย้งในประเด็นต่างๆ ร่วมกำหนดแนวทางและทำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนร่วมกัน

2. คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้จัดให้มีการดำเนินงานสาธารณะ ซึ่งเป็นไปตามแผนพัฒนาชุมชนในการพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนเป็นชุมชนเข้มแข็งที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุด กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้คนในชุมชน เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นของผู้อาศัยภายในชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านได้ใช้วิธีการแบบเรือคายัคด้วยการให้ปรึกษาปรับความเข้าใจกันเอง หรือในบางโอกาสก็เป็นคนกลางคอยไกล่เกลี่ย เป็นการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งภายในชุมชน โดยไม่พึ่งบุคคลภายนอก

ตอนที่ 3 ทักษะ ทักษะ มุมมอง และความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนรณที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 4.4 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนรณที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

ประเด็นสัมภาษณ์
1. ท่านเห็นอย่างไรกับการแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง
1.1 ด้านชุมชนภูมิปัญญาและการเรียนรู้
ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนรณ
“คณะกรรมการหมู่บ้านไม่มีรายได้ ไม่มีผลประโยชน์จากสิ่งใดทั้งสิ้น การทำงานก็ไม่มีกฎหมายรองรับ เปรียบเหมือนกับเสือกระดาษ ในการทำงานบางครั้งงบประมาณในการดำเนินการซึ่งก็เป็นเงินที่คนชุมชนช่วยกันบริจาคมาไม่เพียงพอ คณะกรรมการต้องออกค่าใช้จ่ายเอง บางครั้งเราไม่มีอุปกรณ์เครื่องกล ก็ต้องร้องขอจากหน่วยงานภายนอก มี กลุ่ม สข. ในเขตนี้แหละที่ช่วยเป็นธุระจัดหามาให้ สำหรับคนในชุมชนส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยอยากเข้าร่วมเป็นกรรมการหมู่บ้าน คนที่เข้ามาคือคนที่มีความรู้ จึงไม่มีการแบ่งหน้าที่กันทำอย่างชัดเจนนัก แต่จะพิจารณาจากความพร้อมของแต่ละคน จะมอบหมายหน้าที่อะไรให้ใคร ทำเราจะสอบถามความพร้อมก่อน และมีการประชุมกันในวันอาทิตย์อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อชี้แจงรายละเอียดของงานต่างๆ ในส่วนของการทำงานเราในฐานะตัวแทนของชุมชนเปรียบเหมือนเสือกระดาษ ไม่มีอำนาจสั่งใครคิดต่อประสานงานหน่วยงานอื่นก็ไม่ได้ได้รับความร่วมมือ ส่วนใหญ่จะขอความ

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

 ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

ร่วมมือกับพรรคพวกที่เคยเรียนมาด้วยกัน หรือพรรคพวกที่ทำงานร่วมกัน ที่เป็นคนนอกแล้วมีทรัพยากรตรงตามที่ต้องการ เช่น ต้องการสีทากำแพง ก็รู้ว่าควรติดต่อใครกลุ่มใดต้องการประสานเรื่องอะไรรู้ว่าต้องประสานกับใครกลุ่มใด เมื่อเกิดปัญหาในชุมชน คณะกรรมการจะนำเข้าไปประชุม เชิญ สก. สข. เข้าร่วมประชุมด้วย เพราะบางครั้งการดำเนินงานของกรรมการมีอุปสรรคหลายด้านที่ต้องร้องขอให้ สก. และ สข. ช่วยประสานให้จากนั้นก็จะมีประกาศประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรับรู้ มีทั้งแจกใบปลิวตามบ้าน มีแบบสอบถามเพื่อจะได้รับรู้ความต้องการ หรือข้อคิดเห็นของคนในชุมชน หากมีข้อขัดข้องหรือมีข้อเสนอใหม่ๆ ก็จะนำเข้าไปประชุมต่อไป ” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

“เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชน เราใช้วิธีแก้ปัญหากันเอง ด้วยการให้พูดคุยกัน และกรรมการหมู่บ้านเป็นคนกลางไม่ต้องพึ่งตำรวจให้มาช่วยหรือไปพึ่งหน่วยงานของรัฐ เรื่องการจัดกิจกรรมต่างๆ จะมีทั้งจากคนในชุมชนช่วยกันแล้วยังมีคนจากนอกชุมชนแต่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงเข้ามาช่วยกัน เพราะหมู่บ้านเราเป็นมิตรกับทุกคน ทุกหมู่บ้าน บางครั้งจะมีการประสานกับ สก. สข. ให้ช่วยประสานหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐ เช่นจากทางเขตสายไหมเอง หรือบางครั้งก็ขอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร การจัดกิจกรรมต่างๆ ก็จะขึ้นอยู่กับงบประมาณที่มี และเราก็ได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาชุมชนไว้แล้ว มีการประกาศให้คนในชุมชนได้ทราบแล้ว ” (คนัย นันดี, 2558)

“เมื่อมีกิจกรรมในชุมชน มีคนส่วนน้อยมากที่ไม่ค่อยสนใจเรื่องภายในชุมชน แต่ส่วนใหญ่แล้วเมื่อได้ทราบประกาศ ก็จะทำให้ความร่วมมือกัน ใครมีอุปกรณ์อะไร คนนี้จะช่วยแรงงาน คนนั้นจะช่วยเงิน กิจกรรมก็ผ่านไปได้ด้วยดี ส่วนอุปกรณ์หรือของที่เหลือก็จะนำไปถวายวัดเพื่อใช้ในงานกุศล ส่วนมากจะเป็นอุปกรณ์ต่างๆ ส่วนเงินที่เหลือนั้นกรรมการจะเก็บรักษาเป็นกองกลาง ไว้ใช้ในการทำกิจกรรมต่อ การประชุมของกรรมการส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเช่น วันสงกรานต์ ใครต้องทำอะไร เราจะมีอะไรในกิจกรรมบ้าง จะขอรับการสนับสนุนอะไร จากใคร ใครจะทำส่วนไหน เป็นการระดมความคิดเห็น แต่เราจะดูความต้องการของชาวบ้านด้วย เสร็จแล้วเราก็จะประกาศให้ชาวบ้านรู้ว่ากิจกรรมอะไรบ้าง จะทำอะไรบ้าง” (วัลลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

“คณะกรรมการหมู่บ้าน โดยหน้าที่แล้วไม่มีอำนาจอะไรเลย หน้าที่แบบลอยๆ ไม่มีเงินเดือน ไม่มีกฎหมายรองรับ มีแต่ใจที่จะทำเพื่อชุมชน การแบ่งงานกันแต่ละหน้าที่ก็คิดว่ามันเป็นกิจกรรมอะไร ใครจะทำอะไร และก็จะมีการประชุมกันทุกครั้ง ส่วนงบประมาณในการพัฒนาชุมชน ก็ไม่มีหน่วยงานไหนเข้ามาช่วยแต่จะได้จากการบริจาคของคนในชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นเงิน ของกิน ถ้าเรื่องเครื่องมืออุปกรณ์เราจะขอให้ สก.สข. ช่วยประสานกับหน่วยงานรัฐ เพื่อให้การสนับสนุน” (ณัฐพงศ์ วิรุณทร, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

 ความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

“ผมว่าในการทำงานของกรรมการหมู่บ้าน ถ้ามีข้อเสนอแนะของคนในชุมชนในทุกเรื่อง จะทำให้การทำงานง่ายขึ้น เพราะปัญหาทุกปัญหาทุกด้าน กรรมการไม่สามารถรู้ได้หมดทุกเรื่อง ต้องมีคนในชุมชนนี้แหละช่วยกันดู ช่วยกันสอดส่อง เรื่องไหนบกพร่อง ต้องปรับปรุงก็บอกกันมา เราพร้อมจะแก้ไขปรับปรุงเป็นเรื่อยๆ ไป เป็นการช่วยกันทำงาน ช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ เพราะชุมชนเป็นของพวกเขาทุกคน” (สรรเพชญ คนวัฒน์ไพบูลย์, สัมภาษณ์ 2558)

 ความเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ

“บ่อยมากเลยที่ทางคณะกรรมการหมู่บ้าน สก. สข. มักจะจัดกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้าร่วม ทั้งกิจกรรมตามประเพณี กิจกรรมทางศาสนาอย่างที่เราเห็นชัดคือในวันวิสาขบูชาที่เชิญชวนคนในชุมชนเข้าไปร่วมเวียนเทียนภายในวัดหลวงพ่อดูสง กิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน บางครั้งก็มีการอบรมอาชีพเสริม เรื่องสุขภาพส่วนใหญ่เมื่อชุมชนมีปัญหา พวกเราก็จะช่วยตัวเองก่อนเพราะเร็วกว่า ทันการณ์กว่า ถ้าทำไม่ได้ก็ต้องมีการให้ สก. สข. ช่วยเหลือ หรือหน่วยงานข้างนอกช่วยเหลือ” (อวยชัย ศิริจันทร์, สัมภาษณ์ 2558)

“ปัญหาของชุมชนไม่เคยมีความรุนแรง จัดการกันเองได้ กรรมการหมู่บ้านก็เป็นคนกลางแล้วให้พูดคุยกันตกลงกันอย่างสันติ ไม่ต้องถึงขนาดต้องให้หน่วยงานรัฐเข้ามา ส่วนเรื่องอื่นๆ ก็จะมี สก. สข. จัดวิทยากรเข้ามาอบรมให้ความรู้เรื่อยๆ” (ทรงชัย มธุระญาณนท์, สัมภาษณ์ 2558)

“เราต้องแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในภายในชุมชนด้วยตัวเองก่อน เรารู้ปัญหาภายในของเรามากกว่าคนภายนอก เรารู้ว่าเหตุมาจากอะไร แล้วปลายเหตุมันคืออะไร ควรแก้ไขจุดไหน แก้ด้วยวิธีอะไร แก้อย่างไร มันเร็วกว่า และเราก็ทำแบบนั้นมานานแล้ว แต่ถ้าเกินจากนั้นก็ต้องพึ่งพวก สก. สข. หรือหน่วยงานที่เหนือขึ้นไป ปัญหาเรื่องคนไม่ค่อยมี แต่จะเป็นเรื่องความไม่พร้อมการทำงานของกรรมการมากกว่า จะมีให้ สข. เข้ามาร่วมดำเนินการด้วย ตอนนี้ สข. ก็พยายามจัดหาอาชีพเสริมมาอบรมให้กับคนในชุมชน ใครอยากทำอะไรถนัดอะไรก็สนับสนุนเรื่องนั้น” (วล ช้างโรจน์, สัมภาษณ์ 2558)

“ชาวบ้านจะมีการรวมตัวจับกลุ่มกัน มีทั้งกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อป สข. ก็จะจัดหาคนมาอบรมให้ คนในชุมชนมีความรู้ความถนัดหลายรูปแบบแต่ส่วนใหญ่จะเป็นความรู้แบบสมัยใหม่ มีการจัดกลุ่มกันทำกิจกรรมหารายได้เสริม” (กวี อินทร์สุ่ม, สัมภาษณ์ 2558)

“กลุ่มนักร้องเมืองทองถิ่น สก.สข. จะเข้ามาดูแลสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเสมอ คล้ายกับการหาเสียงทางอ้อม บางครั้งก็หาแพทย์พยาบาลมาตรวจสุขภาพ อาจารย์ตามโรงเรียนต่างๆ มาสอนให้จัดทำงานหัตถกรรม หรือดอกไม้จันทน์ เป็นสินค้าไปส่งที่วัด สข. จะติดต่อที่วัดให้รับผลิตภัณฑ์จากชาวบ้าน” (นางถวิล กล่อมเจ็ค, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ความคิดเห็นของสมาชิกสภาเทศบาลใหม่

“เวลามีกิจกรรมภายในชุมชน ส่วนใหญ่เค้าจะใช้วิธีประชาสัมพันธ์ ให้คนในหมู่บ้านรู้ ชาวบ้านก็จะออกมาร่วมมือกันดี ในส่วนของการพัฒนาชุมชนนั้น กรรมการมีการวางแผนการพัฒนาชุมชนเป็นนโยบายไว้และประกาศให้คนในชุมชนได้รับทราบ ณ ที่ทำการของกรรมการหมู่บ้านก่อนวันทำกิจกรรมเป็นระยะเวลาพอสมควร คณะกรรมการหมู่บ้านจะมีการประชุมกันเป็นในรูปแบบของการปรึกษาหารือ วางแผน ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นประจำ ถ้ากรรมการหมู่บ้านเสนอขอความช่วยเหลืออะไรมาทาง สข. เพื่อให้ช่วยคนใดหรือกลุ่มใด ในชุมชน ทาง สข. ก็จะพิจารณาตามความเหมาะสมของคนหรือกลุ่ม แล้วดำเนินการให้การช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อความอยู่รอดของชุมชน” (ประสิทธิ์ คินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)

“ภายในชุมชนมีการแบ่งงานกันทำเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ แบ่งกันทำในชุมชนตามความรู้ความสามารถ ทำสินค้าเสริมรายได้ บางครั้งก็จะเชิญผู้มีความรู้เรื่องสินค้าโอท็อป หรือภูมิปัญญาชาวบ้านมาให้ความรู้” (ทัศนีย์ เพ็งเกิด, สัมภาษณ์ 2558)

จากตารางที่ 4.4 พบว่าความเห็นของแต่ละกลุ่มส่วนใหญ่มีความใกล้เคียงหรือสอดคล้องกัน ไม่พบความเห็นที่ขัดแย้งกัน ดังนั้น การแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งในด้านชุมชนภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง) สรุปได้ ดังนี้

1. เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชน คนในชุมชนย่อมรู้และเข้าใจในปัญหามากกว่าบุคคลภายนอก คณะกรรมการหมู่บ้านใช้วิธีแก้ปัญหาคด้วยการให้เจ้าของปัญหาแก้ไขกันเอง ด้วยการให้บุคคลุขปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นคนกลางในกรณีที่ปรับความเข้าใจกันไม่ได้ และแนวทางของคณะกรรมการหมู่บ้านมักประสบผลสำเร็จโดยไม่ต้องพึ่งหน่วยงานของรัฐ หรือให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมาเจรจาไกล่เกลี่ย ในเรื่องการจัดกิจกรรมต่างๆ จะมีทั้งจากคนในชุมชนและคนภายนอกชุมชนช่วยเหลือกัน คณะกรรมการหมู่บ้านจะมีการประสานกับ สก. สข. ให้ช่วยดำเนินการประสานงานของความช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ การจัดกิจกรรมต่างๆ ก็จะขึ้นอยู่กับงบประมาณที่มี และเราก็ได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาชุมชนไว้แล้ว มีการประกาศให้คนในชุมชนได้ทราบแล้ว

2. เมื่อมีกิจกรรมในชุมชน ส่วนใหญ่จะได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี จะมีคนส่วนน้อยที่ไม่สนใจเรื่องภายในชุมชนของตน โดยให้ความเห็นว่าเป็นกิจกรรมส่วนตัวของคณะกรรมการหมู่บ้านที่จัดทำขึ้นเพื่อต้องการเป็นคณะกรรมการต่อไปในสมัยหน้า ซึ่งคนในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าคุณค่าเห็นแต่ตัวเองมากกว่าความสามัคคีของชุมชน ชาวชุมชนส่วนใหญ่แล้วเมื่อได้ทราบประกาศก็จะพร้อมใจให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ใครมีอุปสรรคอะไรที่สามารถช่วยเหลือในกิจกรรมได้ก็จะนำออกมาสนับสนุน

คนนี้จะช่วยแรงงาน คนนั้นจะช่วยเงิน กิจกรรมก็ผ่านไปได้ด้วยดี ส่วนอุปกรณ์หรือของที่เหลือก็จะนำไปถวายวัดเพื่อใช้ในงานกุศล ส่วนมากจะเป็นอุปกรณ์ต่างๆ ส่วนเงินที่เหลือนั้นกรรมการจะเก็บรักษาเป็นกองกลางไว้ใช้ในการทำกิจกรรมต่อ การประชุมของกรรมการส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเช่น วันสงกรานต์ ใครต้องทำอะไร เราจะมียะไรในกิจกรรมบ้าง จะขอรับการสนับสนุนอะไร จากใคร ใครจะทำส่วนไหน เป็นการระดมความคิดเห็น แต่เราจะดูความต้องการของชาวบ้านด้วย เสร็จแล้วเราก็จะประกาศให้ชาวบ้านรู้ว่ามียะไรบ้าง จะทำอะไรบ้าง

3. การทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ ถ้ามีข้อเสนอแนะของคนในชุมชนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะแรงผลักดันให้การทำงานง่ายขึ้น เพราะปัญหาทุกปัญหาทุกด้าน กรรมการไม่สามารถรู้ได้หมดทุกเรื่อง ต้องมีคนในชุมชนช่วยกันดู ช่วยกันสอดส่อง เรื่องไหนบกพร่อง ต้องปรับปรุงก็บอกกันมา เราพร้อมจะแก้ไขปรับปรุงเป็นเรื่องๆ ไป เป็นการช่วยกันทำงาน ช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ เพราะชุมชนเป็นของทุกคน

ตารางที่ 4.5 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

ประเด็นสัมภาษณ์

1. ท่านเห็นอย่างไรกับการแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

1.2 ด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง

ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

“มองลักษณะการบริหารงานในหมู่บ้านเราเป็นเหมือนรัฐบาลเล็กๆ มีคณะรัฐมนตรีคือคณะกรรมการ มีสมาชิกวุฒิสภาที่เปรียบเป็นกลุ่มของ สก. และ สข. มีการบริหารจัดการของเราเอง มีความเป็นอิสระ โดยอาศัยปัจจัยภายนอกให้น้อยที่สุด เวลามีปัญหาเกิดขึ้นภายในชุมชน เราจะร่วมกันแก้ไขปัญหาภายในชุมชนเราเอง การแบ่งงานของเราจะเป็นในลักษณะที่เห็นใครเป็นผู้ที่สามารถจะทำงานนั้นได้ แล้วถามถึงความพร้อมที่จะรับงานนั้นไปทำ โดยไม่ใช่ระบบเผด็จการในการสั่งการ หมู่บ้านอื่นๆ ส่วนใหญ่จะมีการเก็บเงินตามรายบ้านทุกบ้านทุกเดือน 300 บ้าง 500 บ้าง บางหมู่บ้านเดือนละ 1,000 เพื่อเป็นเงินกองกลางในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งก็เปรียบเสมือนการเก็บภาษีของรัฐบาล แต่ของชุมชนเราไม่ทำแบบนี้ เรามีเงินเหลือจากการให้บริจาคของคนในชุมชน เก็บรักษาไว้ใช้ในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ เรามีเจ้าหน้าที่บัญชีจัดเก็บเงินดังกล่าว มียอดเงินรายรับ ยอดค่าใช้จ่าย ยอดเงินคงเหลือ และมีการแจ้งให้ทราบตลอด” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

 ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

“คณะกรรมการจะมีกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี การสมัครรับเลือกตั้งก็ลงสมัครแบบไม่ได้ระบุตำแหน่งไว้ว่าเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วจะไปทำหน้าที่อะไร มีเพียงการกำหนดระยะเวลาของการปีได้รับสมัครเท่านั้น เมื่อถึงวันเลือกตั้งจะมีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจากคนในชุมชน และมักจะเป็นกลุ่มเดิมที่ได้รับเลือกเสมอ เพราะไม่มีใครอยากเสนอตัวเข้ามาโดยตรง การทำงานของกรรมการส่วนใหญ่จะไม่ระบุว่าใครต้องรับผิดชอบงานส่วนใดเป็นหลัก แต่เป็นการมอบหมายงานให้คนที่เราคิดว่ามีความถนัดที่สุด เหมาะสมที่สุด หรือมีความพร้อมที่สุดรับงานนั้นไปทำเป็นงานๆ ไป บางครั้งก็ลงไปช่วยกันหลายๆ คน” (คนัย นันต์, 2558)

“ในหมู่บ้านไม่สนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองเท่าไร เรานั้นเรื่องการพัฒนาหมู่บ้านมากกว่า แต่ถ้าเป็นเรื่องการเมืองก็จะเป็นในส่วนของพรรคให้ไปเลือกตั้ง กรรมการหมู่บ้านก็มาจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนในหมู่บ้าน ทุกคนก็พร้อมใจกันมาใช้สิทธิ สก.สข. ก็จะเข้ามาดูแลในส่วนของอาชีพเสริม สุขภาพความเป็นอยู่โดยรวมของคนในหมู่บ้าน ไม่เน้นเรื่องทางการเมือง คนในหมู่บ้านก็มีทั้ง 2 ฝ่าย มีการกระทบกันบ้างแต่ก็ไม่รุนแรง” (วัลลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

“ทุกครั้งที่มีการทำอะไรคนในชุมชนจะเข้ามาเลยว่าคุณทำอะไรบ้าง จะใช้อะไรบ้าง ทุกคนรู้ว่าจะงานในชุมชนเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องช่วยกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนมาจากเรื่องการเมืองเพราะในชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายแต่เราแก้ไขปัญหากันเองทั้งกรรมการทั้งชาวบ้านช่วยกัน การทำงานของกรรมการส่วนใหญ่จะเป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน เป็นโครงการที่ทำประโยชน์ให้ชุมชนไม่เกี่ยวกับการเมืองกลุ่มใดและคนในชุมชนก็ออกมาเข้าร่วมกิจกรรมกันอย่างดี” (ณัฐพงศ์ วิจารณ์, สัมภาษณ์ 2558)

“การบริหารงานของคณะกรรมการ จะเป็นแนวทางการบริหารด้วยการรวบรวมความคิดเห็น ความต้องการ ข้อเสนอแนะต่างๆ ของคนในชุมชน และคณะกรรมการจะช่วยกันสำรวจว่าชุมชนขาดอะไร ต้องการอะไร ควรพัฒนาหรือปรับปรุงอะไร เมื่อได้ข้อมูลแล้วก็เข้าที่ประชุมเพื่อรวบรวมระดมความคิดเห็นทั้งคณะกรรมการ กลุ่ม สก. สข. และรวมถึงประชาชนในชุมชน ข้อเสนอจะบรรจุไว้ในแผนพัฒนาหมู่บ้าน จากนั้นก็ประกาศประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนรู้ว่าแผนมีอะไร เราต้องทำอะไร ตอนไหน ทุกคนให้ความสนใจและออกมาร่วมมือกัน” (สรรเพชญ คุณวัฒน์ ไพบูลย์, สัมภาษณ์ 2558)

 ความเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ

“การแบ่งหน้าที่การทำงานของกรรมการไม่ค่อยชัดเจนตายตัวว่าใครต้องทำอะไร แต่จะเป็นการอาสาไปทำตามที่ตนเองถนัดที่สุด พร้อมที่สุดมากกว่าและเมื่อชาวบ้านรู้ว่าจะมีกิจกรรมอะไรในชุมชนทุกคนก็พร้อมเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง แต่ถ้าเป็นเรื่องการเมืองคนในชุมชนมีทั้ง 2 ฝ่าย 2 สี แต่ไม่ค่อยคุยกันเรื่องการเมือง จะต่างคนต่างอยู่กรรมการเองก็ไม่ได้สนับสนุนให้เรื่องการเมือง” (อวยชัย ศิริจันทร์, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

 ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านธรวรรณ

“คนที่นี่มีความคิดทางการเมืองรุนแรงมาก มีทุกสีทุกฝ่าย ฝ่ายเขียวก็มีไม่ยอมเปิดเผยว่าสนับสนุนฝ่ายใด คนในชุมชนเกือบทั้งหมดจึงไม่ค่อยคุยกันเรื่องการเมือง เพราะจะทะเลาะกันเนื่องจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน ในทางการเมือง ก็มีพวกนักศึกษาที่เข้าห้องพักอยู่แถวนี้แหละคุยกันเรื่องการเมือง คุยกันที่ไรตีกันทุกที แต่คนภายในชุมชนถ้าเป็นเรื่องส่วนรวมของชุมชนเราก็จะออกมาร่วมมือกันดี ไม่เกี่ยงงอนกัน ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก เรื่องงานของกรรมการเค้าจะแบ่งงานกันตามความถนัด งานนี้ใครถนัดทำอะไร ใครจะไปติดต่อกับใคร ใครจะประสานกับใคร จะเป็นงานๆ ไป” (ทรงชัย มธุระญญานนท์, สัมภาษณ์ 2558)

“กรรมการหมู่บ้านไม่ได้แบ่งงานกันทำชัดเจน ส่วนใหญ่จะร่วมมือกันทุกคนรู้หน้าที่ของตัวเอง กรรมการก็รู้ใครถนัดอะไร จะทำอะไร ชาวบ้านก็รู้ว่าจะสนับสนุนอะไร ช่วยอะไรได้ คือทุกคนออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ไม่นิ่งดูเฉย เรื่องการเมืองก็มีชาวบ้านออกไปร่วมชุมนุมกับทั้ง 2 ฝ่าย ส่วนผมถ้าเป็นเรื่องการเมืองผมจะออกไปเลือกตั้งทุกครั้ง” (วล ช่างโรจน์, สัมภาษณ์ 2558)

“ถ้าความถนัดหรือความรู้ความชำนาญ คนในชุมชนก็มีความรู้ความถนัดที่หลากหลาย กรรมการหมู่บ้านแบ่งงานกันตามความถนัด ใครถนัดอะไรก็รับงานนั้น แต่ส่วนใหญ่ถ้าเป็นเรื่องของส่วนรวม ทุกคนออกมาช่วยกัน ร่วมมือกัน ส่วนเรื่องการเมืองเราไม่ก้าวก่ายกัน ใครชอบใครเกลียดใครเป็นเรื่องของเขา” (กวี อินทร์สุ่ม, สัมภาษณ์ 2558)

“การแบ่งงานแบ่งหน้าที่กันของคณะกรรมการหมู่บ้าน เราก็ไม่รู้ว่ามีใครมีความถนัดในด้านใดบ้าง แต่ก็ทำงานสำเร็จจุล่งด้วยดีทุกครั้ง คณะกรรมการหมู่บ้านจะมีการประชุมกันว่าทำอะไร ใครรับงานอะไร ไปทำ ในที่ประชุมก็จะมีการเสนอแนะ และก็เสียงส่วนใหญ่ว่ายังไงก็ตามนั้น คนในหมู่บ้านก็มีส่วนร่วมทุกครั้ง ไม่ดูเฉย ให้ความร่วมมือในทุกด้าน ” (นางถวิล กล่อมเจ็ค, สัมภาษณ์ 2558)

 ความเห็นของสมาชิกสภาเขตสายไหม

“เวลามีโครงการอะไรที่ต้องการความช่วยเหลือหรือต้องการให้เราประสานกับหน่วยงานต่างๆ ก็จะเชิญกลุ่ม สก. สข. เข้าร่วมประชุมด้วย จะมีการประชุมชี้แจง รับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะกันว่า จะจัดแบบไหน ทำอะไรตรงจุดไหนบ้าง ใครทำหน้าที่อะไร แล้วประกาศให้คนในชุมชนรู้ล่วงหน้าเป็นอาทิด้วย หากมีอะไรขาดตกบกพร่องทางคณะกรรมการหมู่บ้านหรือบางครั้งคนในชุมชนจะมาขอคำปรึกษา ขอให้ประสานกับหน่วยงานโน้น หน่วยงานนี้บ้าง ทางเราก็จะรีบดำเนินการให้โดยเร็ว ส่วนใหญ่คนในชุมชนก็ออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างพร้อมเพียงกัน โดยไม่คิดอะไร หรือเวลา มีการเลือกตั้งก็จะมีประกาศ ประชาสัมพันธ์ ให้คนในชุมชนออกไปเลือกตั้ง ตามจุดเลือกตั้งต่างๆ ประชาชนก็พร้อมใจกันออกไปเลือกตั้ง” (ประสิทธิ์ ดินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ความเห็นของสมาชิกสภาเทศบาลเมือง

“ชนวรรณเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ ผู้คนอาศัยอยู่เยอะมีความหลากหลายในหลายๆ ด้าน กรรมการหมู่บ้านต้องดูแลคนทั้งหมู่บ้าน กิจกรรมเพื่อชุมชนก็มีบ่อยๆ บางกิจกรรมกรรมการก็ไม่ได้มีความถนัด แต่อาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกคนทุกฝ่าย เมื่อในที่ประชุมตกลงกันว่าจะทำกิจกรรมอะไร ทุกคนก็พร้อมใจกันออกมามีส่วนร่วม ใครถนัดอะไรมีความรู้อะไรก็เสนอตัวเข้าช่วยกันคนละไม้คนละมือทำให้แต่ละกิจกรรมสำเร็จได้ด้วยดีทุกครั้ง” (ทัศนีย์ เฟ็งเกิด, สัมภาษณ์ 2558)

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ความเห็นของแต่ละกลุ่มภายในชุมชน ส่วนใหญ่มีความคิดใกล้เคียงหรือสอดคล้องกัน ไม่พบความเห็นที่ขัดแย้งกัน ดังนั้น การแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งในด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง (ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง) สรุปได้ ดังนี้

1. การบริหารงานของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ จะมีแนวทางการบริหารด้วยการเก็บข้อมูลรวบรวมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ ความต้องการของคนในชุมชน และช่วยกันสำรวจว่าภายในชุมชนขาดอะไร สิ่งใดเกินความจำเป็น สิ่งใดควรได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุงอะไร เมื่อได้ข้อมูลแล้วก็นำเข้าไปประชุมเพื่อปรึกษาหารือ หาข้อสรุป และนำผลของการประชุมบรรจุไว้ในแผนพัฒนาหมู่บ้าน จากนั้นก็ประกาศประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนในชุมชนได้รู้ว่าภายในระยะครึ่งปี ในระยะหนึ่งปี ในระยะสองปี มีแผนอะไร เราต้องทำอะไร ตอนไหน ทุกคนให้ความสนใจ และออกมาร่วมมือกัน

2. คณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ ไม่ได้แบ่งงานกันทำตามหน้าที่อย่างชัดเจน ส่วนใหญ่จะร่วมมือกันทุกคน ช่วยกันคิดหาแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่อง ช่วยกันหาข้อมูลในการทำงานจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญจากภายนอกหรือสอบถามจากผู้รู้ภายในชุมชนเอง รู้หน้าที่ของตัวเอง กรรมการก็รู้ใครถนัดอะไร จะทำอะไร ชาวบ้านก็รู้ว่าจะสนับสนุนอะไร ช่วยอะไรได้คือทุกคนออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ไม่นิ่งดูเฉย เรื่องการเมืองก็มีชาวบ้านออกไปร่วมชุมนุมกับทั้ง 2 ฝ่าย ส่วนผมถ้าเป็นเรื่องการเมืองผมจะออกไปเลือกตั้งทุกครั้ง

3. ทุกครั้งที่มีการประชุม คนในชุมชนจะถามว่าขาดอะไรบ้าง ทุกคนรู้ว่าจะงานในชุมชนเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องช่วยกัน ปัญหาในชุมชนมาจากเรื่องการเมืองเพราะในชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย แต่ใช้วิธีแก้ไขปัญหากันเองทั้งกรรมการทั้งชาวบ้านช่วยกัน การทำงานงานของกรรมการส่วนใหญ่จะเป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน เป็นโครงการที่ทำให้ประโยชน์ให้ชุมชนไม่เกี่ยวกับการเมืองกลุ่มใด และคนในชุมชนก็ออกมาเข้าร่วมกิจกรรมกันอย่างดี

ตารางที่ 4.6 แนวคิดพัฒนาทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

ประเด็นสัมภาษณ์

1. ท่านเห็นอย่างไรกับการแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

1.3 ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

“ทุกครั้งที่มีการโครงการจะทำอะไรเกี่ยวกับชุมชนของเราเองไม่ว่าโครงการเล็กหรือใหญ่ ผมและคณะกรรมการหมู่บ้านจะจัดให้มีการประชุมในการดำเนินการโครงการนั้นก่อนทุกครั้ง เพื่อนำเรื่องที่จะเกิดปัญหาอุปสรรคต่างๆ เข้าเสนอในที่ประชุมเพื่อร่วมกันคิด โดยเชิญ สก.สข. เข้าร่วมประชุมด้วย เพราะบางโครงการต้องอาศัยให้ สก.สข. ช่วยประสานให้ เมื่อได้ข้อสรุปแล้วจะมีการประกาศให้คนในชุมชนรับทราบ ซึ่งทุกคนให้ความร่วมมือกันดีในการทำกิจกรรมต่างๆ” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

“ถ้าเป็นเรื่องของชุมชน เราจะไม่ว่าคนต่างทำ เราจะมีการเข้าร่วมประชุมชี้แจง มีข้อเสนอแนะ ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะว่ากิจกรรมควรเป็นแบบไหน ต้องการอะไรบ้างในการทำกิจกรรม ซึ่งคนในชุมชนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกันอยู่แล้ว” (คนัย นันต์, 2558)

“ในหมู่บ้านเรามีการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนอยู่บ่อยครั้งเรื่องความเป็นระเบียบ ความสะอาดภายในชุมชน จัดกิจกรรมตามประเพณีเป็นประจำ ชาวบ้านก็ออกมาให้ความร่วมมือกันเพื่อให้งานของหมู่บ้านสำเร็จ” (วัลลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

“เราจัดประชุมกันบ่อยๆ ใครมีความคิดเห็นอะไร ใครมีข้อขัดแย้งหรือข้อเสนอแนะอะไรทุกคนมีสิทธิ์พูดได้เสนอได้ เรานำข้อคิดเห็นต่างๆ มาพิจารณาและตกลงกันในที่ประชุม ส่วนใหญ่แล้วทุกคนให้ความสำคัญกับกิจกรรมของชุมชน ทุกคนเข้ามีส่วนร่วมทุกกิจกรรม เรื่องความร่วมมือกันไม่มีปัญหาแค่ประกาศว่ามีกิจกรรมอะไรคนในชุมชนก็ออกมาช่วยกันทำกิจกรรมแล้ว” (ณัฐพงศ์ วิรุณทร, สัมภาษณ์ 2558)

“กรรมการมีการวางแผนการพัฒนาชุมชนด้วยการประชุมตกลงกันว่าภายในระยะเวลาที่เราจะทำอะไรบ้าง ใครต้องทำอะไร แล้วทำเป็นหนังสือปิดประกาศหน้าที่ทำการเพื่อเผยแพร่ให้คนในชุมชนทราบ หากมีข้อขัดแย้ง ข้อสงสัยหรือข้อเสนอแนะเราก็จะนำเอาข้อมูลดังกล่าวเข้าที่ประชุมในคราวเปิดประชุมครั้งต่อไป คนในชุมชนให้ความร่วมมือกันดีพร้อมใจกันออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรม” (สรรเพชญ์ คนวัฒน์ไพบุลย์, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

 ความเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ

“คนในชุมชนให้ความร่วมมือกันดี ใครถนัดด้านใด หรือมีพร้อมด้านอะไรก็จะช่วยกัน โคนไม่เกียจจน มีทั้งช่วยแรงงาน ทั้งแรงงาน บางคนถนัดเรื่องทำอาหารก็จะทำอาหารมาสนับสนุน บางคนสนับสนุนน้ำดื่ม เงินสด หรือรถยนต์ เพื่อใช้ในการขนของ” (อวยชัย สิริจันทร์, สัมภาษณ์ 2558)

“ตั้งแต่ผมอยู่หมู่บ้านนี้ยังไม่เห็นทะเลาะกันรุนแรง มีขัดใจกันบ้างแต่ต่างคนต่างก็เข้าบ้าน ให้ความร่วมมือกันดีในเรื่องของส่วนรวม สามัคคีกันดี เห็นชัดเลยเวลามีกิจกรรมทุกคนจะออกมาร่วมมือกันทำ โน่นทำนี่ไม่มีเกียจกัน” (ทรงชัย มนูญญานนท์, สัมภาษณ์ 2558)

“ช่วงน้ำท่วมใหญ่ปลายปี 2554 เห็นชัดเลยว่าก่อนหน้าจะมีเรื่องบาดหมางกันบ้าง แต่ตอนน้ำท่วมคนในชุมชนมีความรักใคร่ผูกพันกันมาก น้ำท่วมเร็วมากมาแรงด้วยหนักันแทบไม่ทัน แต่ทุกคนกลับให้ความช่วยเหลือกัน บ้านไหนเก็บเสร็จก่อนก็ไปช่วยบ้านที่ยังไม่เสร็จ สิ่งไหนเป็นภาระมากก็ขี้ได้ก็ทิ้ง ผู้ชายช่วยแบกข้าวแบกของไปเก็บไว้ในวัด น้ำท่วมสูงก็ลากเรือเดินเข้าออกไปขนของที่ตกค้าง มีอาหารก็แบ่งปันกัน ช่วยกันหมด ทุกคนอาศัยวัดกันดูแลกัน” (วล ช้างโรจน์, สัมภาษณ์ 2558)

“ทั้งกรรมการทั้งชาวบ้านให้ความช่วยเหลือร่วมมือกันดีมากในการทำกิจกรรมของชุมชน กรรมการจะใช้วิธีนำรถติดเครื่องขยายเสียงประกาศเรื่องการทำกิจกรรมไปทั่วหมู่บ้าน สก.สข.จัดหาอุปกรณ์มาสนับสนุน ชาวบ้านก็รวมกลุ่มกันออกมาใครแข็งแรงก็ช่วยด้านแรงงาน บางกลุ่มก็จัดทำอาหารมาสนับสนุน คนที่ไม่มีเวลาส่วนใหญ่จะสนับสนุนด้านเงินทุน แต่ถ้าเป็นช่วงวันหยุดคนจะออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมเยอะกว่าวันธรรมดา” (กวี อินทร์สุ่ม, สัมภาษณ์ 2558)

“คนในชุมชนให้ความช่วยเหลือกันดี ตอนน้ำท่วมปี 2554 ไม่มีใครหนีเอาตัวรอด ช่วยกันขนของบ้าน โน่นบ้านนี้ไปที่วัด ใครได้อาหารอะไรมากก็แบ่งปันกัน กิจกรรมที่เป็นส่วนรวม ทุกคนก็สนใจเข้าร่วม ถือเป็นหน้าที่ของคนในชุมชนเลยที่จะทำให้ชุมชนดีขึ้น” (นางฉวีล ก่อมเจ็ค, สัมภาษณ์ 2558)

 ความเห็นของสมาชิกสภาเขตสายไหม

“คนในชุมชนร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันดี ชุมชนแห่งนี้มีที่มาจากหลายท้องถิ่น ทั้งที่อยู่เดิมและที่ย้ายเข้ามาใหม่ก็สามารถปรับตัวเข้ากันได้ด้วยดี มีชาวต่างชาติมาจากหลายประเทศ จะมีกลุ่มที่ย้ายมาจากชุมชนอื่นเข้ามาอาศัยอยู่ด้วย ก็สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ดี มีความสามัคคีกันดี เวลาจัดกิจกรรมเพื่อชุมชนก็จะออกมาร่วมกิจกรรมกัน” (ประสิทธิ์ ดินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)

“ชาวบ้านให้ความช่วยเหลือกันดี หัวหน้าหมู่บ้านประกาศทำกิจกรรมลูกบ้านก็จะออกมาร่วมมือกัน เวลามีปัญหาหรือมีเรื่องเดือดร้อนก็ช่วยเหลือกัน พุดคุยกัน ในส่วนของการทำกิจกรรมต่างๆ ถ้าหมู่บ้านขาดอะไรเราก็จะช่วยสนับสนุนหรือช่วยประสานให้” (ทัศนีย์ เฟ็งเกิด, สัมภาษณ์ 2558)

จากตารางที่ 4.6 พบว่าความเห็นของแต่ละกลุ่มส่วนใหญ่มีความใกล้เคียงหรือสอดคล้องกัน ไม่พบความเห็นที่ขัดแย้งกัน ดังนั้น การแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งในด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน (ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง) สรุปได้ ดังนี้

1. คณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวรรณจะมีการวางแผนการพัฒนาชุมชนด้วยการประชุมตกลงกันว่าภายในระยะเวลาี่ จะทำอะไรบ้าง และใครต้องทำอะไร แล้วทำเป็นหนังสือปิดประกาศ ณ หน้าที่ทำการกรรมการหมู่บ้าน เพื่อเผยแพร่ให้คนในชุมชนรับทราบ มีการนำรถยนต์ติดเครื่องขยายเสียงวิ่งประกาศไปทั่วหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนรับทราบกันอย่างทั่วถึง หากใครมีข้อขัดแย้งหรือข้อเสนอแนะ คณะกรรมการหมู่บ้านจะรับเรื่องราวดังกล่าว นำเข้าที่ประชุมในคราวต่อไป ซึ่งคนในชุมชนต่างได้รับความพึงพอใจต่อการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน และให้ความร่วมมือกันดี พร้อมใจกันออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรม

2. คณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวรรณ ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนชน การร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน คณะกรรมการจะใช้วิธีนำรถยนต์ติดเครื่องขยายเสียงประกาศเรื่องการทำกิจกรรมไปทั่วหมู่บ้าน สก. สข. จัดหาอุปกรณ์ที่ขาดแคลนมาสนับสนุนในทุกๆ ครั้งที่มีการร้องขอหรือเป็นที่ทราบเองว่าสิ่งใดเป็นสิ่งขาดแคลนในการประกอบกิจกรรมของชุมชน คนที่ไม่มีเวลาส่วนใหญ่จะสนับสนุนด้านเงินทุน

ตารางที่ 4.7 แนวคิดพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวรรณที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

ประเด็นสัมภาษณ์

2. ท่านเห็นอย่างไรกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

2.1 ด้านชุมชนภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวรรณ

“คนในชุมชนรู้เรื่องการเมืองดี เข้าใจเรื่องราวทางการเมืองได้ดีในระดับต้นๆ เลย ตอนชุมนุมใหญ่ก็มีคนไปเข้าร่วมชุมนุม ตัวผมเองไม่เข้าไปยุ่งหรือพูดเรื่องการเมืองกับคนในชุมชน ต่างฝ่ายต่างก็มีพรรคที่ชอบของตนเอง รู้เรื่องพรรคที่ตนเองชอบอยู่แล้ว ถ้าไปพูดถึงพรรคใดพรรคหนึ่งสี่ใดสี่หนึ่ง ฝ่ายตรงข้ามก็จะเกิดความไม่พอใจ ทำให้แตกแยกกันเปล่าๆ เราจะจัดกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชน เพื่อความสามัคคีของคนในชุมชน ส่วนใหญ่แล้วทุกคนก็ออกมาทำกิจกรรมกัน โดยไม่มีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

 ความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านธนาวรรณ

“คนในชุมชนรู้เรื่องการเมืองดี รู้มากด้วย รู้ว่าโครงการนี้เป็นของใคร นโยบายนี้เป็นของใคร รัฐบาลนี้เป็นฝ่ายไหน รัฐมนตรีคือใคร ได้เสนอนโยบายอะไร ในชุมชนไม่เคยมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง ถ้าเป็นการให้ความรู้ทางการเมือง โดยตรงนั้นไม่มี แต่ถ้าเป็นทางอ้อมก็จะเป็นการรณรงค์ให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เวลามีการเลือกตั้ง และ สก.สข.ที่เข้ามาพบปะคนในชุมชนเสมอ เข้ามาสนับสนุนโครงการต่างๆ จัดหาวิทยากรมาสอนด้านต่างๆ ” (คนัย นันต์, 2558)

“โดยปกติคนในชุมชนไม่ค่อยสนใจข่าวการเมืองกันมากนัก ไม่ดูข่าวการเมือง ไม่ฟังวิทยุ ไม่มีแหล่งอ่านหนังสือพิมพ์ ไม่ค่อยคุยกันเรื่องการเมือง เพราะทุกคนรู้ดีว่าการเมืองทำให้คนทะเลาะกัน แยกแยกกัน กรรมการเองจึงไม่เข้าไปสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง จะมีแต่กิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านซึ่งทุกคนก็ให้ความร่วมมือดี ” (วัลลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

“ถ้าเป็นเรื่องการเมืองแล้วคนในชุมชนรู้เรื่องเป็นอย่างดี รู้ด้วยว่าโครงการนี้มาจากไหน ช่วงที่มีการชุมนุมก็ออกไปร่วมชุมนุมกันทั้งสองฝ่าย ส่วนตัวผมไม่ได้สนับสนุนทั้งสองฝ่าย เป็นกลางดีที่สุด แต่ถ้ามีกิจกรรมของชุมชนทุกคนก็ให้ความร่วมมือกันดี ” (ณัฐพงศ์ วิรุณทร, สัมภาษณ์ 2558)

“คนในชุมชนแห่งนี้รู้เรื่องการเมืองว่าเป็นอย่างไร แต่จะเข้าใจมากน้อยแค่ไหนผมไม่ทราบ คนที่นี้ไม่ค่อยคุยกันเรื่องการเมือง กรรมการก็ไม่เข้าไปสนับสนุนฝ่ายไหน แต่นักการเมืองนั่นแหละคือตัวสำคัญที่พยายามดึงคนในชุมชนออกไปเข้ากับพวกตน การติดตามข่าวสารทางการเมืองบางคน ก็ดูแต่ช่องแดง บางคนก็ดูแต่ช่องเหลือง ไม่ยอมมองรอบด้าน มันถูกครอบงำทางความคิดโดยไม่รู้ตัว ถูกปลุกฝังให้เกลียดฝ่ายตรงข้าม ทำให้เกิดความแตกแยก ” (สรรเพชญ คนวัฒน์ไพบูลย์, สัมภาษณ์ 2558)

 ความเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านธนาวรรณ

“ผมไม่เคยเข้าร่วมชุมนุม มีคนพูดกันว่ามีการให้เงินให้สิ่งของกันเป็นสินจ้างรางวัล ผมว่าไม่มีหรอกสินจ้างรางวัล คนที่หมิ่นคนจะจ่ายกันอย่างไรไหว ใครจะเป็นคนถือเงินเยอะขนาดนั้น มันสาคน้ำได้กันทั้งนั้นและ อาจจะมีบ้างในส่วนของการเดินทางที่ต้องใช้น้ำมันรถ ค่ารถ ค่าอาหาร แต่ถ้าให้เงินกันเป็นเบี้ยเลี้ยงผมว่ามันไม่สมเหตุสมผล ส่วนมากก็ไปเข้าร่วมกันเองด้วยความสมัครใจทั้งนั้นบางคนก็อาศัยรถเพื่อนบ้านไป บางคนก็ไปรถประจำทาง บอกตรงๆ ว่าคนในหมู่บ้านแดงเลือกทั้งหมู่บ้าน จะมีเหลืองอยู่บ้างก็นิดหน่อย ส่วนใหญ่อยู่ที่หมู่บ้านก็เห็นเค้าไม่เคยมายุ่งเกี่ยวกับกัน ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตัวเอง แล้วเรื่องคณะกรรมการหมู่บ้านจัดกิจกรรมในหมู่บ้านก็เป็นเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้าน ไม่มีกิจกรรมทางการเมืองหรอก กรรมการเขาไม่ยุ่ง จะมีแต่กิจกรรมพัฒนาต่างๆ ที่มีให้ทำอยู่เรื่อยๆ ส่วนใหญ่ก็ออกมาร่วมมือกันดี ” (อวยชัย ศิริจันทร์, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

 ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ

“คนในชุมชนรู้เรื่องการเมืองแต่เข้าใจเรื่องการเมืองจริงๆ น้อย ไม่ค่อยได้รีตรอง ไม่ค่อยติดตามข่าวสารการเมือง ใครมาชักจูงอะไรก็ไปตามนั้น พวกใครพวกมัน ไม่ค่อยมีเหตุผล ไม่ดูให้ดีกว่าอะไรเป็นอะไรที่ผ่านมาเป็นยังไง ทุกวันนี้ก็ยังเป็นอย่างนั้น กรรมการหมู่บ้านจะไม่ค่อยยุ่งเรื่องการเมือง มีแต่พวก สก. สข. ที่เข้ามาดูแลเรื่อง โฉนดเรื่องนี้ จัดหากคนมาอบรมให้ความรู้เป็นการหาเสียงทางอ้อม แต่ไม่มีการจัดกิจกรรมทางการเมือง ขึ้น จัดไปเป็นเรื่องเน่ ” (ทรงชัย มธุรรณานนท์, สัมภาษณ์ 2558)

“ผมรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย ต่างฝ่ายต่างมีเหตุผล ไม่ไปคุยขัดกับเขาถ้าเป็นเรื่องการเมือง เดี่ยว มีเรื่องเน่ ผมยังไม่เคยเข้าร่วมชุมชน แต่ถ้าเรื่องเลือกตั้งผมไปทุกครั้ง และถ้าเป็นกิจกรรมของหมู่บ้าน เรื่องของส่วนร่วมผมออกมาร่วมด้วยตลอด ” (วล ช้าง โรจน์, สัมภาษณ์ 2558)

“ปัจจุบันไม่ค่อยมีคนสนใจข่าวการเมืองหรือการเมืองที่น่าเบื่อ บ้านเมืองตอนนี้สงบดี ไม่ต้องไปยุ่งกับพวก เหลืองแดง รัฐบาล คสช.เค้าเด็ดขาดดี จัดการได้ดี ประชาชนได้อยู่กันอย่างสงบเรียบร้อย ไม่มีมือไม่ มีเหตุรุนแรง ” (กวี อินทร์สุ่ม, สัมภาษณ์ 2558)

“ไม่เคยเข้าร่วมชุมชนแต่ก็ติดตามข่าวสารทางการเมืองบ้าง คนในชุมชนส่วนใหญ่จะรู้ว่าตัวเองชอบใคร พรรคไหน ก็เข้าข้างพรรคนั้น ไม่สนใจเรื่องเหตุผล ” (นางฉวี กล่อมเจ็ก, สัมภาษณ์ 2558)

 ความเห็นของสมาชิกสภาเทศบาลใหม่

“คนในชุมชนมีความรู้เรื่องการเมืองในระดับปานกลาง บางคนก็รู้อะไร มีส่วนน้อยที่ไม่ค่อยเข้าใจ การเมืองปัจจุบันแล้วถูกชักจูงให้ไปในทิศทางที่นักการเมืองต้องการ คือมีความรู้ทางการเมืองแต่ไม่ทั้งหมด สามารถแยกแยะได้ว่าอะไรเป็นอะไร ใครทำอะไร กรรมการหมู่บ้าน สก. สข. ถ้าทางการเมืองจะวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าไปยุ่งเรื่องการเมืองของคนในชุมชน ไม่ชักชวนให้เข้ากับฝ่ายใคร ไม่จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในชุมชน กรรมการหมู่บ้านเค้าจะจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนอยู่เรื่อยๆ ให้คนในชุมชนออกมามีส่วนร่วมกัน ลดความขัดแย้ง ทำให้มีความสามัคคีกันร่วมใจกันทำงานเพื่อชุมชน ทุกคนรู้ว่ากิจกรรมที่จัดนี้เพื่อส่วนรวมเพื่อชุมชนก็จะพร้อมใจกันออกมาร่วมทำกิจกรรม” (ประสิทธิ์ ดินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)

“คนในชุมชนมีความเข้าใจการเมืองในระดับหนึ่งไม่ถึงกับเข้าใจดีมากนัก มีการแบ่งสีแบ่งข้างทางการเมือง กรรมการหมู่บ้านไม่มีการสนับสนุนให้เข้าร่วมกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวางตัวเป็นกลาง เรื่องการเมืองเป็นเรื่องของบุคคล แต่ถ้าเรื่องของส่วนรวมแล้ว คนในชุมชนยังให้ความร่วมมือร่วมใจกันดีเหมือนที่ผ่านมา เมื่อมีกิจกรรมก็จะออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อชุมชนกันอยู่เสมอ” (ทัศนีย์ เฟ็งเกิด, สัมภาษณ์ 2558)

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ความเห็นของแต่ละกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นที่มีความใกล้เคียงหรือสอดคล้องกัน ไม่พบความเห็นที่ขัดแย้งกัน ดังนั้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งในด้านชุมชนภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง) สรุปได้ ดังนี้

1. คนในชุมชนหมู่บ้านชนวนวณรู้เรื่องราวทางการเมือง รู้ความเคลื่อนไหวทางการเมือง รู้ว่าโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นโครงการของใคร นโยบายต่างๆ เป็นของใคร ใครรัฐบาลเป็น นายรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างๆ คือใคร ในชุมชนไม่เคยมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง ถ้าเป็นการให้ความรู้ทางการเมืองโดยตรงนั้น ไม่มี แต่ถ้าเป็นทางอ้อมก็จะเป็นการรณรงค์ให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเวลามีการเลือกตั้ง และ สก. สข. ที่เข้ามาพบปะคนในชุมชนเสมอ เข้ามาสนับสนุนโครงการต่างๆ จัดหาวิทยากรมาสอนด้านต่างๆ

2. คนในชุมชนมีความรู้เรื่องการเมืองในระดับปานกลาง คือมีความรู้ทางการเมืองแต่ไม่ทั้งหมดสามารถแยกแยะได้บ้างว่าอะไรเป็นอะไร ใครทำอะไร กรรมการหมู่บ้าน สก. สข. วางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าไปยุ่งเรื่องทางการเมืองของคนในชุมชน ไม่เข้าไปชักชวนให้เข้ากับฝ่ายใครไม่เคยจัดกิจกรรมเกี่ยวกับทางการเมืองในชุมชน ส่วนใหญ่แล้วกรรมการหมู่บ้านก็จะจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนอยู่เรื่อยๆ เพื่อให้คนในชุมชนออกมามีส่วนร่วมกัน ลดความขัดแย้ง ทำให้มีความสามัคคีกันร่วมใจกันทำงานเพื่อชุมชน ทุกคนรู้ว่ากิจกรรมที่จัดนี้เพื่อส่วนรวมเพื่อชุมชนก็จะพร้อมใจกันออกมาร่วมทำกิจกรรม

ตารางที่ 4.8 แนวคิดพัฒนาทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวณที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

ประเด็นสัมภาษณ์
2. ท่านเห็นอย่างไรกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง
2.2 ด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง
ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวณ
“ผมไม่สนับสนุนใคร การเมืองที่ผ่านมาทำให้คนในชุมชนไม่ถูกกัน แบ่งฝ่ายแบ่งพวกเคยมีเหตุถึงกับจะยิงกัน ผมต้องเข้าไปกราบทำเขาเลย ปัจจุบันเราไม่ค่อยสนใจเรื่องการเมือง สนใจแต่เรื่องของชุมชนมากกว่าว่าจะพัฒนาอะไร ตรงไหน จะหาเงินจากไหนมาดำเนินการ มีการจัดประชุมให้ช่วยกันระดมความคิด ออกมาร่วมเสนอความคิดเห็นเพราะเป็นประโยชน์กับทุกคน เมื่อมีโครงการออกมาก็ประกาศออกไป คนในชุมชนเราก็ออกมาร่วมในกิจกรรม” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

 ความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

“คนในชุมชนออกไปร่วมชุมนุมกับทั้งสองฝ่าย มีการแบ่งข้างแบ่งพวกกันบางคนบอกว่าไปเพราะมีเงินค่าจ้าง บางคนก็ไปเพราะความสมัครใจ ต้องการไปช่วยพวกพ้องตัวเอง ปัจจุบันตั้งแต่มีรัฐบาลของนายประยุทธ์ จันทร์ โอชา คนในชุมชนไม่ค่อยสนใจการเมืองเท่าไคนัก ไม่ดูข่าวการเมือง โดยให้เหตุผลว่า น่าเบื่อและตอนนี้บ้านเมืองก็สงบเรียบร้อยดี ” (คนัย นันต์, 2558)

“คณะกรรมการหมู่บ้านไม่ได้สนับสนุนให้คนในชุมชนออกไปร่วมชุมนุม ไม่สนับสนุนให้เข้ากับฝ่ายใด วางตัวเป็นกลางแต่ที่ออกไปร่วมชุมนุมนั้นคือต่างฝ่ายก็สมัครใจพร้อมใจออกไปกันเอง เย็นก็กลับบ้าน หมู่บ้าน เข้าบ้านใครบ้านมัน ไม่พูดคุยกันเรื่องการเมือง ” (วัลลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

“คนในชุมชนแบ่งออกเป็นสองฝ่าย กรรมการหมู่บ้านไม่ได้สนับสนุนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกับกลุ่มใดแต่จะเน้นการจัดกิจกรรมเพื่อชุมชนมากกว่า” (ณัฐพงศ์ วิรุณทร, สัมภาษณ์ 2558)

“ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเหตุผลพวกใครพวกมัน จงรักภักดีต่อผู้ที่มีบุญคุณ กรรมการจะไม่คุยเรื่องการเมืองกับคนในชุมชน แค่พูดถึงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายจะไม่พอใจทันที โดยไม่ยอมฟังเหตุผลใดๆ ประชาธิปไตยของเรานั้นเป็นไปในทำนองของการทดแทนบุญคุณกันมากกว่า” (สรรเพชญ คนวัฒน์ไพบูลย์, สัมภาษณ์ 2558)

 ความเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ

“คนที่นี่มีความคิดทางการเมืองรุนแรง มีทุกสีทุกฝ่าย วันกลางคนขึ้นไปจะรู้เรื่องการเมืองดีจะมองเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นพวกใคร เป็นฝ่ายใด สนับสนุนใคร อายุหน่อยลงมาหน่อยจะเป็นในรูปแบบใครว่าไงก็ตามเค้าไปส่วนใหญ่ไม่ค่อยคิดอะไรมากถูกชักจูงได้ง่าย หัวคะแนน หรือนักการเมืองชอบคนแบบนี้ กรรมการหมู่บ้านไม่ยุ่งเรื่องการเมืองของคนในชุมชน จะยืนยันอุดมการณ์เรื่องพัฒนาชุมชนมากกว่า จะจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ส่วน สก.สข.จะมาในลักษณะ จัดคนมาอบรมเรื่องต่างๆ จัดหาหมอมาตรวจสุขภาพ เข้ามาดูแลความเป็นอยู่ของชาวบ้านเรื่อยๆ ” (อวยชัย ศิริจันทร์, สัมภาษณ์ 2558)

“เรื่องการชุมนุมทางการเมืองผมสนับสนุนพวกที่ผมชอบ ไม่จำเป็นต้องให้เงินให้ทอง การร่างรัฐธรรมนูญก็ควรมาจากความต้องการของประชาชน ไม่ใช่ร่างมาแล้วเปิดช่องว่างไว้ให้ใคร ” (ทรงชัย มธุระญญานนท์, สัมภาษณ์ 2558)

“การเมืองทำให้คนแบ่งออกเป็นสองฝ่ายสองกลุ่มได้จริงๆ สมัยก่อนไม่เคยรุนแรงขนาดนี้ ชุมนุมกันก็ไม่มีประชาชนกับประชาชนทะเลาะกัน มีแต่ประชาชนทะเลาะกับรัฐบาล แต่ทุกวันนี้การเมืองเล่นกันแรงมาก คนส่วนมากคล้อยตามคนอื่นได้ง่ายไม่ค่อยพิจารณาความเป็นจริง ไม่ค่อยมีเหตุผล บางคนก็ยึดถือว่าคนที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากก็ต้องตอบแทนบุญคุณกัน ผิดถูกไม่สนใจ ” (วล ช้างโรจน์, สัมภาษณ์, 2558)

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

 ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ

“เรื่องการเมืองมันน่าเบื่อ ชาวการเมืองก็น่าเบื่อ มีแต่สาธิตโคลนกันไปมา คนนั้นก็ว่าของตัวเองดี คนนี้ก็ว่าแบบของตัวเองดี การเมืองมีแต่จะยุ่งให้คนแตกแยกกัน ทะเลาะกัน พอเกิดเรื่องแล้วพวกที่มาชวนมันก็หายไปหมด คนที่เจ็บที่ตายก็คือชาวบ้านที่ออกไปร่วมชุมนุม พอเกิดเรื่องขึ้นมาที่ไร พวกนักการเมืองหายหน้าไปก่อนคนอื่นทุกครั้ง ปลอ่ยให้พวกที่ถูกระดมไปรับชะตากรรม คณะกรรมการหมู่บ้านไม่ได้สนับสนุนให้ไปเข้าร่วมชุมนุมส่วนใหญ่ออกไปกันเอง” (กวี อินทร์สุ่ม, สัมภาษณ์ 2558)

“การเมืองทำให้คนทั้งประเทศแตกแยกกัน ทุกคนต้องพยายามหาฝ่ายหาพรรคพวกเพื่อแบ่งข้างกัน คนที่พยายามจะเดินสายกลางสุดท้ายก็ทำไม่ได้ การเมืองมันมีผลประโยชน์ มีการตอบแทนบุญคุณกัน การเข้าร่วมชุมนุมก็เพราะเหตุนี้แหละต้องตอบแทนบุญคุณกัน ” (นางถวิล กล่อมเจ็ค, สัมภาษณ์ 2558)

ความเห็นของสมาชิกสภาเขตสายไหม

“ปัจจุบันคนในชุมชนไม่ค่อยติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมือง ไม่ดูทีวีเกี่ยวกับการเมืองจะดูรายการบันเทิงอื่นๆ มากกว่า ไม่พูดคุยกันเรื่องการเมือง จะมีก็แต่พวกนักศึกษาพวกกันที่ไรก็ตีกันทุกที ก็เหมือนพวกที่ไปชุมนุมกันแล้วตีกันนั่นแหละ ปัจจุบันรัฐบาล คสช. เข้าบริหารบ้านเมืองก็สงบดี คนส่วนใหญ่ชอบนะ มองว่าเด็ดขาด บ้านเมืองสงบเรียบร้อย ไม่มีม็อบ ไม่มีควมวุ่นวายจริงๆ แล้วกรรมการหมู่บ้าน สก.สข. ไม่เคยที่จะไปสนับสนุนหรือชักชวนคนในชุมชนให้เข้าร่วมการเมืองกับกลุ่มใด ไม่อยากให้แตกแยก ไม่อยากให้ทะเลาะกัน แต่มันก็มีพวกนักการเมือง หัวคะแนน พวกนายหน้าที่เข้ามาแทรกแซงอยู่ดี มาชักชวนชาวบ้านให้เข้าร่วมกับกลุ่มของตน บางครั้งมีนักการเมืองในเขตเองเลยที่เข้ามาชักชวนให้ไปชุมนุม ยังไงมันก็มีการแบ่งฝ่ายแบ่งพวกกันอยู่ดี” (ประสิทธิ์ ดินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)

“ระบบการเมืองที่ผ่าน มาทำให้คนแตกแยกออกเป็นสองฝ่ายอย่างชัดเจน โดยไม่มีข้อสงสัย สก.สข.รู้ดีในเรื่องนี้ ช่วงที่มีการชุมนุมทั้งกรรมการหมู่บ้าน ทั้ง สก.สข.ต่างต้องวางตัวเป็นกลางที่สุด ไม่ให้กระทบเตือนใคร ไม่สนับสนุนใครทั้งสิ้น ที่สนับสนุนให้คนในชุมชนเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองก็มีในเรื่องของการรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองแต่เป็นการพัฒนาชุมชน เพื่อให้คนในชุมชน ได้ออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้ร่วมกันทำงานเพื่อชุมชน การชุมนุมทุกครั้งที่ผ่านมาคนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นฝ่ายไหนสีไหน ก็ออกไปร่วมชุมนุม บางกลุ่มไปเพราะต้องการไปร่วมกับกลุ่มหรือพวกพ้องตัวเอง บางกลุ่มไปเพราะรู้ว่ามีการให้เงินค่าจ้าง บางกลุ่มไปเพราะคิดหนีบุญคุณกันขอให้ไปช่วยก็ไปเพื่อตอบแทนบุญคุณกัน ” (ทัศนีย์ เฟ็งเกิด, สัมภาษณ์ 2558)

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มภายในชุมชน ส่วนใหญ่มีความคิดใกล้เคียงหรือสอดคล้องกัน ไม่พบความเห็นที่ขัดแย้งกัน ดังนั้น การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งในด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง (ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง) สรุปได้ ดังนี้

1. คณะกรรมการหมู่บ้านไม่สนับสนุนให้คนในชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ หรือการแสดงออกทางการเมืองเข้าข้างฝ่ายการเมืองแบ่งเป็นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ระบบการเมืองที่ผ่านมาทำให้คนในชุมชนไม่ถูกกัน แบ่งฝ่ายแบ่งพวกกัน ไม่พูดกันเลยก็มี เคยมีเหตุถึงขั้นทะเลาะรุนแรงขนาดชักอาวุธปืนออกมาจะยิงกัน ในที่สุดคณะกรรมการหมู่บ้านต้องเข้าไปไกล่เกลี่ยจนปรับความเข้าใจกันได้ ในปัจจุบันคนในชุมชนไม่ค่อยสนใจเรื่องการเมือง ไม่แสดงออกทางการเมือง และคณะกรรมการก็เน้นที่การพัฒนาชุมชนเพื่อประโยชน์ของสังคมมากกว่าเรื่องการเมือง มีแนวทางการจัดประชุมเพื่อให้คนในชุมชนออกมาช่วยกันระดมความรู้ ความคิดเห็น ขอเสนอแนะภายในชุมชน ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะเป็นประโยชน์กับทุกคนในชุมชน และเมื่อมีโครงการก็มีการประกาศให้ทราบเพื่อให้คนในชุมชนออกมาร่วมกิจกรรม

2. การเมืองที่ผ่านมาทำให้คนแตกแยกออกเป็นสองฝ่ายชัดเจน ช่วงที่มีการชุมนุมทั้งกรรมการหมู่บ้าน ทั้ง สก.สข.ต่างต้องวางตัวเป็นกลางที่สุด ไม่ให้กระทบเพื่อนใคร ไม่สนับสนุนใครทั้งสิ้น ที่สนับสนุนให้คนในชุมชนเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองก็มีในเรื่องของการณรงค์ให้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองแต่เป็นการพัฒนาชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้ออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้ร่วมกันทำงานเพื่อชุมชน การชุมนุมทุกครั้งที่ผ่านมาคนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นฝ่ายไหนสีไหน ก็ออกไปร่วมชุมนุม บางกลุ่มไปเพราะต้องการไปร่วมกับกลุ่มหรือพวกพ้องตัวเอง บางกลุ่มไปเพราะรู้ว่ามีการให้เงินค่าจ้าง บางกลุ่มไปเพราะคิดเห็นบุญคุณกันขอให้ไปช่วยก็ไปเพื่อตอบแทนบุญคุณกัน

ตาราง 4.9 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

ประเด็นสัมภาษณ์

2. ท่านเห็นอย่างไรกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

2.3 ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

“เมื่อไหร่ที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่วนรวมขึ้นมา ทุกคนก็จะให้ความร่วมมือกันดี ออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวมกันดี อย่างเช่น การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านที่จัดขึ้นทุก 2 ปี ทุกคนก็จะให้ความร่วมมือในการออกกลางคะแนนเสียงเลือกตั้งในการจัดกิจกรรมต่างๆ เราจะให้ทุกคนมีสิทธิที่จะนำเสนอข้อคิดเห็น ข้อขัดแย้ง โดยยึดเสียงส่วนใหญ่เป็นหลัก ” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

“เราไม่สนับสนุนการเข้าร่วมชุมนุม เราไม่เข้าไปยุ่ง ให้สิทธิเสรีภาพกับทุกคนเรานั้นเรื่องนโยบายการพัฒนาชุมชน เน้นเรื่องกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์กับชุมชนโดยรวม ให้ทั้งสองฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน ให้หันกลับมาพูดคุยกัน ถ้าเป็นเรื่องการเมืองโดยตรงแล้วเราจะเน้นเรื่องให้คนในชุมชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมันเป็นสิทธิของทุกคน” (คนัย นันต์, 2558)

“การชุมนุมเป็นเรื่องของผลประโยชน์ของคน ก็แล้วแต่ความสมัครใจ แต่ถ้าเป็นเรื่องของชุมชนทุกคนมีความสามัคคีกันดี” (วัลลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

“ถึงแม้จะมีเรื่องการเมืองเข้ามาทำให้คนในชุมชนแบ่งพรรคแบ่งพวก แต่เวลาต้องการระดมกำลังกันมาช่วยเหลือเรื่องของชุมชน ทุกคนก็ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี บางครั้งผมก็นึกก็ยังมีอยู่ในใจ บางคนอุดมการณ์ทางการเมืองต่างกันคนละขั้ว คนนั้นแดง คนนี้เหลือง แต่พอมีกิจกรรมของชุมชนก็ร่วมมือกันดีเหมือนไม่เคยมีอะไรเกิดขึ้นมาก่อน” (ฉัฐพงศ์ วิรุณทร, สัมภาษณ์ 2558)

“การชุมนุมแต่ละครั้งคนในชุมชนต่างก็ออกไปร่วมชุมนุมกันทั้งสองฝ่าย ทั้งเหลืองทั้งแดง ฝ่ายใครฝ่ายมัน ตกเย็นกลับเข้าหมู่บ้านก็จะต่างคนต่างอยู่ เข้าบ้านใครบ้านมัน ต่างคนต่างอยู่ ทักทายกันผิวเผินก็มีบ้างคนที่ไม่พูดกัน ไม่มองหน้ากัน แต่เวลาปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องส่วนรวม มีกิจกรรมที่ต้องร่วมมือร่วมแรงกันก็จะออกมาให้ความร่วมมือ เหมือนไม่เคยมีความบาดหมางกันมาก่อน บางคนที่ทะเลาะกันเรื่องการเมืองกลับกลายมาสนิทกัน” (สรรเพชญ์ คนวิฒนไพบุลย์, สัมภาษณ์ 2558)

ความเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ

“ไม่ว่าเลือกตั้งเล็กภายในเขตสายไหมเอง การเลือกตั้งภายในกรุงเทพมหานคร หรือการเลือกตั้งใหญ่ของประเทศ คณะกรรมการหมู่บ้าน จะประกาศชักชวนให้คนในหมู่บ้านออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในลักษณะเป็นกลางๆ ไม่ชักชวนให้เลือกพรรคใดพรรคหนึ่ง หรือเลือกผู้สมัครคนไหน ส่วน สก. สข. แม้จะมีสังกัดของพรรคการเมืองซึ่งคนส่วนใหญ่ก็รู้ว่าเป็นสมาชิกของพรรคใด แต่แนวทางการรณรงค์ให้ไปเลือกตั้งก็จะชักชวนให้คนในชุมชนไปเลือกตั้งเป็นกลางๆ เหมือนกัน แต่เรารู้ว่าเป็นคนของพรรคไหน ก็จะแห่กัน ไปทั้งหมู่บ้าน เวลาที่มีกิจกรรมของชุมชน อย่างเช่น ช่วยกันกวาดขยะ ช่วยกันทำความสะอาดก็จะออกมามีส่วนร่วมด้วยทุกครั้ง ทุกคนให้ความร่วมมือกันดี มีสามัคคีกัน ” (อวยชัย ศิริจันทร์, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ

“คนในชุมชนมีความสามัคคีกันดี เวลาทำกิจกรรมหรืองานพัฒนาชุมชน ก็จะออกมาร่วมมือกันดี ถ้าเป็นเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่เด่นๆ ก็คือ การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งคนในชุมชนออกไปกันเป็นจำนวนมาก” (ทรงชัย มธุระญานนท์, สัมภาษณ์ 2558)

“คณะกรรมการหมู่บ้านใช้การปกครองแบบประชาธิปไตย เขาไม่ได้คิดกันเองแต่พวกเขา การจะทำอะไรสักอย่างจะถามความคิดเห็นของชาวบ้าน ถ้าคนส่วนใหญ่เสนออะไร หรือตกลงอะไร ก็จะตามนั้น ถ้าใครมีข้อขัดแย้ง มีข้อคิดเห็นอะไร หรือเสนอความคิดเห็นอะไรเพิ่มเติม ก็จะเก็บข้อมูลแล้วเข้าที่ประชุมทุกคนมีสิทธิออกความคิดเห็น มีส่วนร่วมกับทุกกิจกรรมในชุมชน” (วล ช้างโรจน์, สัมภาษณ์ 2558)

“คนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีกันดี มีความผูกพันกัน แต่การเมืองทำให้เกิดความแตกแยกกันแทบไม่ยอมยกเดินสวนกันเลย แต่คืออยู่เวลาที่มีกิจกรรมของชุมชนทุกคนก็จะหันมาร่วมมือกันดี” (กวี อินทร์สุ่ม, สัมภาษณ์ 2558)

“ตั้งแต่อยู่มากคนในชุมชนสามัคคีกันดี ต่างคนมีงานกันทุกคน เวลาที่มีกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ก็จะเข้าร่วมทำกิจกรรมกัน มีเพียงส่วนน้อยคนที่ไม่ค่อยสนใจเรื่องของส่วนรวม ” (นางถวิล กล่อมเจ็ด, สัมภาษณ์ 2558)

ความเห็นของสมาชิกสภาเทศบาลใหม่

“กิจกรรมทางการเมืองที่ทุกคนในชุมชนต่างก็พร้อมใจเข้ามีส่วนร่วมกันเป็นอย่างดีก็คือ การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกระดับ แม้แต่การเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านทุกครั้งที่ผ่านมาทุกคนก็ให้ความร่วมมือดี ภายในชุมชนมีความรักสามัคคีกันดี กิจกรรมที่เป็นส่วนรวมทุกคนจะออกมามีส่วนร่วมกันทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการช่วยออกแรง หรือช่วยสนับสนุนเรื่องอื่นๆ ” (ประสิทธิ์ ดินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)

“เราสนับสนุนให้คนในชุมชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่อยากให้เสียสิทธิในทางการเมืองบางคนก็บอกว่าไม่เห็นสำคัญอะไรกับสิทธิทางการเมืองแต่ก็เป็นส่วนน้อยเพราะบางคนไม่เข้าใจการเมืองจริงๆ เราก็ไม่อยากได้ตอบไม่อยากจะอธิบายอะไร เราจะรณรงค์ด้วยการประกาศและเชิญชวนให้ไปเลือกตั้ง ส่วนใหญ่ทุกคนให้ความร่วมมือดี เวลาเรียกประชุมภายในชุมชนก็พร้อมใจกันเข้าร่วมประชุม ร่วมเสนอความคิดเห็น บางคนพบเห็นปัญหาของหมู่บ้านก็จะพูดในที่ประชุมให้คณะกรรมการพิจารณาเพื่อปัญหานั้น ” (ทัศนีย์ เฟ็งเกิด, สัมภาษณ์ 2558)

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มส่วนใหญ่มีความใกล้เคียงหรือสอดคล้องกัน ไม่พบความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน ดังนั้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งในด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน -

(ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง) สรุปได้ ดังนี้

1. คณะกรรมการหมู่บ้านชนวนรณไม่สนับสนุนการเข้าร่วมทางการเมืองของคนในชุมชนด้วยการเข้าร่วมชุมนุมประท้วงรัฐบาล แต่เคารพในสิทธิเสรีภาพในทางการเมืองกับทุกคน คณะกรรมการหมู่บ้านจะเน้นเรื่องนโยบายการพัฒนาชุมชน เน้นเรื่องกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์และสร้างความสามัคคีกับชุมชนโดยรวม ให้ทั้งสองฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมสาธารณะร่วมกัน ให้หันกลับมาพูดคุยปรับความเข้าใจกัน ถ้าเป็นเรื่องการเมืองโดยตรงแล้วจะเน้นเรื่องให้คนในชุมชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมันเป็นสิทธิหน้าที่พลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของทุกคน

2. ทุกครั้งเมื่อที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่วนรวมขึ้นมา ทุกคนภายในชุมชนก็จะให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี พร้อมใจออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวม อย่างเช่น การจัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีขึ้นทุก 2 ปี ทุกคนก็จะให้ความร่วมมือในการออกมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ในการจัดกิจกรรมต่างๆ คณะกรรมการหมู่บ้านจะให้ทุกคนมีสิทธิที่จะนำเสนอข้อคิดเห็น ข้อขัดแย้ง โดยยึดเสียงส่วนใหญ่เป็นหลัก

3. คณะกรรมการหมู่บ้านใช้การปกครองแบบประชาธิปไตย ใช้หลักการลงมติตามเสียงส่วนใหญ่ แต่เคารพในเสียงข้างน้อย ไม่ได้คิดกันเองตามอำเภอใจ การจะมีโครงการสร้างสิ่งใดตั้งอย่างภายในชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านจะถามความคิดเห็นของชาวชุมชน ถ้าคนส่วนใหญ่นำเสนออะไร หรือตกลงอะไรที่เกิดประโยชน์ส่วนใหญ่ต่อชุมชน โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายมากเกินไป หรือคุ้มค่ากับทรัพยากรที่ต้องเสียไป คณะกรรมการจะปฏิบัติตามที่ได้รับความคิดเห็น ถ้าใครมีข้อขัดแย้ง มีข้อคิดเห็นอะไร หรือเสนอความคิดอะไรเพิ่มเติม ก็จะเก็บข้อมูลแล้วเข้าที่ประชุม ทุกคนมีสิทธิออกความคิดเห็น มีส่วนร่วมกับทุกกิจกรรมในชุมชน

4. กิจกรรมทางการเมืองอย่างหนึ่งที่คณะกรรมการหมู่บ้านให้การสนับสนุนและต้องการให้ทุกคนในชุมชนเข้าร่วมมากที่สุด และได้ผลมากที่สุดคือการที่ทุกคนในชุมชนต่างก็พร้อมใจเข้ามามีส่วนร่วมกันเป็นอย่างดีด้วยการออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่น และในระดับชาติ แม้แต่การเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านทุกครั้งที่ผ่านมาทุกคนก็ให้ความร่วมมือดี ภายในชุมชนมีความรักสามัคคีกันดี กิจกรรมที่เป็นส่วนรวมทุกคนจะออกมามีส่วนร่วมกันทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการช่วยออกแรง หรือช่วยสนับสนุนเรื่องอื่นๆ

ตาราง 4.10 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนรณที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

ประเด็นสัมภาษณ์

3. ท่านเห็นอย่างไรกับการตอบสนองความต้องการของชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

3.1 ด้านชุมชนภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

“เวลาที่เราจะทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนภายในชุมชนของเราแต่ละครั้ง เราจะมีการจัดประชุมเพื่อชี้แจง รับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อบกพร่องต่างๆ มีการสอบถามความต้องการของคนในชุมชน บางครั้งก็มีแบบสอบถามไปถึงทุกหลังคาเรือนเพื่อตอบแบบสอบถาม เพราะบางคนไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุม แล้วนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาจากแบบสอบถามนำมาทำเป็นประเด็นต่างๆ ตามความคิดเห็นที่ได้รับในแบบสอบถาม นำเข้าที่ประชุม ได้ผลสรุปอย่างก็ชี้แจงให้ในที่ประชุมทราบ และจะมีการประกาศให้รู้ทั่วกันทั้งโดยรถติดเครื่องขยายเสียง ดิประกาศประชาสัมพันธ์ และแบบสอบถามส่งตามบ้าน พอถึงวันที่กำหนดทำกิจกรรม ชาวบ้านก็จะออกมาช่วยกัน การจัดกิจกรรมเพื่อส่วนรวมนั้น เราเรียนรู้ว่าจะต้องไม่มีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องถึงแม้จะมีนักการเมืองเข้ามายื่นข้อเสนอให้เงินช่วยเหลือกิจกรรม แต่ส่วนใหญ่เราจะใช้งบประมาณที่มีอยู่ของเรา ซึ่งได้จากการบริจาคของคนในชุมชน ” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

“การตอบสนองความต้องการของชุมชนของหมู่บ้านชนวรรณ คณะกรรมการหมู่บ้านจะใช้วิธีส่งแบบสอบถามแบบปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ ทั้งข้อตำหนิ ข้อเสนอแนะ หรือต้องการสิ่งใดให้ทุกบ้าน แบบสอบถามจะเป็นลักษณะกว้างๆ ให้ชุมชนได้เสนอความต้องการ ปัญหา เรื่องร้องเรียนต่างๆ แล้วรวบรวมข้อมูลเข้าที่ประชุม คนทั่วไปรู้จักหมู่บ้านชนวรรณเพราะเป็นชุมชนขนาดใหญ่มีอายุมากกว่า 20 ปี คนในชุมชนอยากเป็นหมู่บ้านต้นแบบสินค้าโอท็อป มีตราสินค้าเป็นของชุมชน ซึ่งกรรมการได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาชุมชน ” (คนัย นันต์, 2558)

“คนส่วนมากรู้จักหมู่บ้านชนวรรณเพราะเป็นหมู่บ้านใหญ่มีอายุยาวนานในเขตนี้ คนในชุมชนอยากให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบการทำผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อป มีตราสินค้าของหมู่บ้าน ซึ่งจะเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป คณะกรรมการหมู่บ้านได้นำความต้องการของชุมชนเข้าบรรจุไว้ในแผนพัฒนาชุมชนเพื่อขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม ” (วัลลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

“ทุกครั้งที่มีการประกาศออกมาว่าจะมีกิจกรรมอะไรในชุมชน ทุกคนจะถามล่วงหน้าว่าโครงการนี้มีอะไรบ้าง จะให้ช่วยอะไร บางคนก็เอาเงินมาให้ไว้กับฝ่ายการเงินรวมกับเงินที่เก็บไว้อยู่เดิมเพื่อเป็นทุนในการทำกิจกรรม และกรรมการก็จะสมทบเพิ่มเติมเพื่อให้มีทุนพอใช้จ่าย ” (ณัฐพงศ์ วิรุณทร, สัมภาษณ์ 2558)

“คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ใครรู้อะไร เจออะไร ก็นำมาพูดในที่ประชุม เพื่อให้ได้รับรู้ด้วยกัน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดในชุมชนเราก็จะช่วยกันแก้ไข เราจะมีการประชุมกันว่าจะพัฒนาตรงไหน ตอนไหน เรื่องไหนที่ควรทำเร่งด่วน ชาวบ้านก็จะช่วยกันเสนอขึ้นมา เมื่อเรารู้ความต้องการ ก็จะนำมาพิจารณาเพื่อดำเนินการต่อไป ” (สรรเพชญ คนวัฒน์ไพบูลย์, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ

“ชุมชนชนวรรณเป็นชุมชนใหญ่คนอาศัยอยู่มาก มีคนจากท้องถิ่นย้ายเข้ามาอาศัยเพิ่มมากขึ้น ต่างคนต่างมีที่มาไม่เหมือนกัน ปัญหาที่มีเยอะตามมา ส่วนใหญ่เราจะแก้ปัญหากันเองภายในชุมชน มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนอยู่เรื่อยๆ สก.สข. ก็จัดหาคนเข้ามาฝึกอบรมวิชาชีพต่างๆ มีเรื่องสินค้าโอท็อปที่กำลังสนใจกันอยู่ตอนนี้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ก็เน้นในเรื่องอาชีพเสริม มีการจัดกลุ่มทำกิจกรรมตามความถนัด” (อวยชัย ศิริจันทร์, สัมภาษณ์ 2558)

“หมู่บ้านชนวรรณเป็นชุมชนใหญ่มีคนอาศัยเป็นจำนวนมาก ปัญหาในชุมชนก็มีเยอะแต่เราช่วยกันแก้ไขปัญหากันเอง งานของส่วนรวมเราจะออกมาช่วยกัน มีการจัดการประชุมอยู่เรื่อยๆ ใครมีปัญหาอะไรต้องการอะไร อยากได้แบบไหน ก็มาแสดงความคิดเห็นกัน บอกเล่าปัญหาต่างๆ จะได้ช่วยกันแก้ปัญหา ในชุมชนมีคนที่มีความรู้หลากหลาย มีหลายสาขาอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นคนระดับกลางขึ้นไป ใครรู้อะไรก็จะแนะนำกัน สก.สข.ก็จะช่วยประสานในเรื่องที่เราทำไม่ได้ อย่างเช่นรถนำขนาดใหญ่ที่หมู่บ้านเราไม่มี เวลาต้องการใช้ก็ได้พวกเค้านี้แหละช่วยจัดหามาให้ มองภาพรวมแล้วก็ร่วมมือกัน” (ทรงชัย มธุรรณญาณนท์, สัมภาษณ์ 2558)

“ในชุมชนมีกิจกรรมพัฒนาอยู่เป็นประจำ กรรมการจะสอบถามความต้องการของชาวบ้าน ใครมีอะไรเสนอแนะก็รับฟัง ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีข้อขัดแย้ง จะเป็นการพูดคุยชี้แนะ และร่วมมือกันมากกว่า” (วล ช้างโรจน์, สัมภาษณ์ 2558)

“ชาวบ้านต้องการอะไรก็จะเสนอในที่ประชุม หรือตอบแบบสอบถามที่กรรมการหมู่บ้านได้แจกไปตามบ้าน เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านที่เห็นก็จะเป็นสินค้าโอท็อปที่กำลังเริ่มต้นกัน มีคนเข้ามาอบรมมาให้ความรู้แต่ยังไม่เห็นเป็นรูปธรรม ต้องใช้เวลา สก.สข.ก็มีจัดคนเข้ามาให้ความรู้เรื่องต่างๆ จัดหมอบให้ตรวจสอบสภาพ ก็มีมาเรื่อยๆ” (กวี อินทร์สุ่ม, สัมภาษณ์ 2558)

“ในชุมชนก็มีการจัดกิจกรรมอยู่เป็นประจำ ทุกคนก็ออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น ให้ความร่วมมือดี เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านเราคิดกันไว้ว่าจะผลิตสินค้าโอท็อปแล้วก็จะสร้างสัญลักษณ์ของหมู่บ้านคิดที่ตัวสินค้า ปัจจุบันก็เริ่มลงมือทำแล้วแต่ยังไม่เป็นรูปเป็นร่าง” (นางฉวีล ก่อมณี, สัมภาษณ์ 2558)

ความเห็นของสมาชิกสภาเทศบาลใหม่

“สิ่งหนึ่งที่เห็นว่าสำคัญคือการพยายามที่จะฟื้นฟูวัฒนธรรมหรือประเพณีดั้งเดิมของชุมชน ไม่ว่าจะป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ศิลธรรม การสร้างจิตสำนึกให้รู้จักอนุรักษ์วัฒนธรรม ซึ่งก็ได้ผลบ้างเล็กน้อย ส่วนใหญ่คนในชุมชนเค้าจะคิดของตัวเอง กิจกรรมตามประเพณีต่างๆ เค้าก็จะคิดกันเองว่าจะทำอะไรบ้าง สงกรานต์ก็จะร่วมใจกันแต่งชุดไทย ฟ้าลายดอก เดินไปทำบุญที่วัด” (ประสิทธิ์ ดินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ความเห็นของสมาชิกสภาเทศบาลเมือง

“จัดหาวิทยากรผู้มีความรู้ด้านต่างๆ มาถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ซึ่งเราก็เข้าไปพบปะกับคนในชุมชนอยู่เสมอ แต่ไม่ได้เข้าไปในเรื่องของการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมือง สิ่งใดที่ชุมชนขาดก็จะจัดหาสนับสนุนให้ หรือประสานหน่วยงานอื่นๆ ให้เข้ามาสนับสนุน ทั้งเรื่องความเป็นอยู่ การดูแลสุขภาพของคนในชุมชน พวกเขาต้องการอาชีพเสริมแต่ขาดความรู้ความชำนาญ ก็จะจัดหาคนที่มีความรู้ความชำนาญเข้ามาฝึกให้ หลังจากนั้นคนในชุมชนเค้าจะจัดกลุ่มทำกิจกรรมของตัวเอง” (ทัศนีย์ เฟ็งเกิด, สัมภาษณ์ 2558)

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่สอดคล้องกัน ดังนั้น การตอบสนองความต้องการภายในชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งในด้านชุมชนภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง) สรุปได้ ดังนี้

1. เวลาที่คณะกรรมการหมู่บ้านจะทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนแต่ละครั้ง จะมีการประชุมเพื่อชี้แจง รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ มีการสอบถามความต้องการของคนในชุมชนอย่างทั่วถึง และประกาศให้รู้ทั่วกันทั้งโดยรุดคิดเครื่องขยายเสียง ดิปรประกาศประชาสัมพันธ์ และแบบสอบถามส่งตามบ้าน พอถึงวันที่กำหนดทำกิจกรรม ชาวบ้านก็จะพร้อมใจออกมาช่วยกัน ทุกคนต่างรู้หน้าที่ที่พึงปฏิบัติภายในชุมชนของตนเอง การจัดกิจกรรมเพื่อส่วนรวมนั้น จะต้องไม่มีเรื่องของการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องถึงแม้จะมีนักการเมืองเข้ามายื่นข้อเสนอให้เงินช่วยเหลือในการทำกิจกรรม แต่ส่วนใหญ่คณะกรรมการหมู่บ้านจะใช้งบประมาณที่มีอยู่ซึ่งได้จากการบริจาคของคนในชุมชนออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเสียก่อน หากไม่พอหรือขาดเหลือจำเป็นขอรับความช่วยเหลือจากกลุ่มการเมืองที่คอยยื่นมือเข้ามาสอดแทรกภายในชุมชน

2. การตอบสนองความต้องการของชุมชน กรรมการหมู่บ้านจะใช้วิธีส่งแบบสอบถามให้ทุกบ้านได้เสนอความคิดเห็นและต้องการ แนวทางของปัญหา เรื่องร้องเรียนต่างๆ แล้วรวบรวมข้อมูลที่ได้เข้าที่ประชุมสภาของชุมชน คนทั่วไปรู้จักหมู่บ้านชนวนเพราะเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น เป็นชุมชนที่มีลักษณะค่อนข้างเก่า มีอายุมากกว่า 20 ปี คนในชุมชนอยากพัฒนาชุมชนของตนเป็นหมู่บ้านต้นแบบในการผลิตสินค้าสินค้าโอท็อป มีตราสินค้าเป็นของชุมชนเป็นสัญลักษณ์ ซึ่งคณะกรรมการได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาชุมชนเป็นเวลานานแล้วแต่ยังไม่สามารถปฏิบัติได้ให้เห็นเป็นรูปธรรม

3. คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ใครรู้อะไร เจออะไร ก็นำมาพูดในที่ประชุม เพื่อให้ได้รับรู้ด้วยกัน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดในชุมชนเราก็จะช่วยกันแก้ไข เราจะมีการประชุมกันว่า จะพัฒนาตรงไหน ตอนไหน เรื่องไหนที่ควรทำเร่งด่วน ชาวบ้านก็จะช่วยกันเสนอขึ้นมา

ตาราง 4.11 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนรรมที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

ประเด็นสัมภาษณ์

3. ท่านเห็นอย่างไรกับการตอบสนองความต้องการของชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

3.2 ด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง

ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนรรม

“คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้รับการจัดตั้งขึ้นมาจากความต้องการของคนในชุมชน โดยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเราปกครองกันเอง มีอิสระในการตัดสินใจร่วมกันกับคนในชุมชนจากการจัดตั้งที่ไม่ได้เป็นไปตามกฎหมาย เราจึงขาดการสนใจจากหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบเกี่ยวกับชุมชน โดยทั่วไปในการพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน เรารับฟังความคิดของคนในชุมชน เรามีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ทุกคนมีสิทธิออกความคิดเห็นมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่คนในชุมชนก็ออกมามีส่วนร่วมทั้งร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมกันแก้ไขปัญหาภายในชุมชน ร่วมสนับสนุนการทำกิจกรรมของชุมชนทั้งเงิน แรงงาน และทรัพยากรต่างๆ แต่สิ่งที่เราได้รับมากที่สุดคือเรื่องของเงินบริจาคที่คนในชุมชนสนับสนุน ในเรื่องการเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชน เราก็ใช้เงินนั้นอย่างประหยัด รักษาเงินไว้อย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ ส่วนทรัพยากรต่างๆ เมื่อเหลือจากการใช้งานเราจะเก็บรักษาไว้เพื่อใช้สำหรับกิจกรรมอื่นต่อไป” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

“เราได้วางแผนพัฒนาชุมชนไว้เป็นนโยบายในการตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน เป็นแผนระยะยาว ระยะกลาง ระยะสั้น แต่ละโครงการต้องกำหนดให้ได้ตามกำหนดระยะเวลา ระยะเวลาอันสุดคือสองปี ซึ่งจะครบกำหนดควาระการดำรงตำแหน่งพอดี โครงการจะออกมาในรูปแบบต่างๆ แต่ที่เน้นมากที่สุดคือรูปแบบของการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชน รองลงมาที่เป็นเรื่องของการทำงานกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา หรือวันสำคัญของประเทศ ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากทุกคนเป็นอย่างดีในการออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรม ในส่วนของการเมืองเราได้รณรงค์ให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการได้มาของกรรมการหมู่บ้านก็มาจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนในชุมชน” (คนัย นันต์, 2558)

“การจัดกิจกรรมต้องสอบถามความต้องการของคนในชุมชนก่อน ใช้แบบสอบถามให้กับทุกบ้านถึงต้องการ เสนอแนะเรื่องต่างๆ ปัญหาที่พบเจอ เพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาปรับปรุงพัฒนาและแก้ไข ส่วนใหญ่แล้วคนในชุมชนให้ความร่วมมือ ให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เพื่อจัดทำกิจกรรมภายในชุมชน” (วัลลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

“ประชาชนในหมู่บ้านชนวรรณ มีความหลากหลายในหลายๆ ด้าน มีหลายคนที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลายแตกต่างกัน มีที่มาต่างกัน แต่เมื่อมาอยู่ร่วมกันในชุมชน ต่างก็มีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันดีที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ให้มีความสำคัญกับกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม” (ณัฐพงศ์ วิรุณทร, สัมภาษณ์ 2558)

“ชุมชนของเราเป็นชุมชนใหญ่มีคนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นชุมชนเก่าแก่ ยังต้องมีการพัฒนาอีกเยอะในหลายๆ ด้าน มีกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนอยู่เรื่อยๆ คนในชุมชนก็ออกมาช่วยกันร่วมแรงร่วมใจกันมีความสามัคคีกันดี” (สรรเพชญ์ คนวัฒน์ไพบูลย์, สัมภาษณ์ 2558)

ความเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ

“เรื่องของชุมชนเป็นเรื่องของทุกคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนี้ มาจากต่างภาค ต่างศาสนา ต่างประเพณีกัน แต่ก็สามารถปรับตัวเข้ากันได้ดี ส่วนใหญ่ทุกคนจะเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องสาธารณะของชุมชน เข้าร่วมประชุม เสนอแนะ แสดงความคิดเห็น ร่วมทำกิจกรรมต่างๆ โดยไม่มีใครคิดว่าเป็นเรื่องของการเห็นแก่ตัว เพราะทุกคนถือว่าเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม” (อวยชัย ศิริจันทร์, สัมภาษณ์ 2558)

“เมื่อมีกิจกรรมของชุมชน ไม่ว่าจะป็นกิจกรรมอะไร คนในชุมชนจะกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม พอรู้ว่าจะมีกิจกรรมก็จะเข้ามาสอบถามว่าจะมีวันที่เท่าไร เวลาเท่าไร กิจกรรมนั้นต้องทำอะไรบ้าง มีอะไรบ้าง ต้องสนับสนุนอะไร หากติดธุระ หรือคนที่มียางงานประจำไม่ได้ก็บริจาคเงินไว้” (ทรงชัย มธุระญญานนท์, สัมภาษณ์ 2558)

“แผนการพัฒนาชุมชนก็มาจากการที่คนในชุมชนได้เสนอความคิดเห็น เสนอความต้องการที่อยากจะทำอะไร ปรับปรุงแก้ไขอะไรให้กับชุมชน เมื่อออกมาเป็นแผนแล้วก็ทำตามแผนที่วางกันไว้ โดยไม่มีใครคิดว่าเป็นผลงานของใคร ทุกคนในชุมชนช่วยกันทำช่วยกันพัฒนา ก็เพื่อส่วนรวมเราเองก็ได้ประโยชน์” (วล ช่างโรจน์, สัมภาษณ์ 2558)

“ถ้าเป็นเรื่องของส่วนรวมเป็นเรื่องของชุมชนทุกคนถือเป็นหน้าที่ ที่จะออกมาช่วยกัน บางครั้งก็มีปัญหาที่มีอุปสรรคคนที่ไม่ช่วย ไม่ทำ ไม่บริจาค แล้วยังมาพูดในทำนองให้คณะกรรมการเสียหาย ชาวชุมชนที่ร่วมมือกันเสียหายแต่เป็นคนส่วนน้อย ก็มีหลายคนที่จะช่วยกันคิด ช่วยกันเสนอแนะ ทำให้งานผ่านไปได้” (กวี อินทร์สุ่ม, สัมภาษณ์ 2558)

“คนในชุมชนทุกคน อยากให้ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น มีความสะดวกสบายมากขึ้น เมื่อมีกิจกรรมพัฒนาขึ้นมาก็เต็มใจที่จะร่วมทำกิจกรรม ใครไม่มีเงินก็ออกแรง ใครสามารถทำอาหารได้ก็ทำอาหาร ใครไม่มีเวลาก็สนับสนุนในเรื่องอื่น เป็นแบบนี้มานานแล้ว ใครพร้อมอะไรก็ช่วยกันนั้น” (นางถวิล กล่อมเจ็ด, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ความเห็นของสมาชิกสภาเทศบาลใหม่

“คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน เมื่อกรรมการได้รับเลือกมาแล้วก็จะทำ
ทั้งในส่วนของการพัฒนาชุมชน พัฒนาให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำหน้าที่ประสานกับ
หน่วยงานอื่นเพื่อขอรับการสนับสนุนในเรื่องต่างๆ ทั้งกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน กิจกรรมทาง
ศาสนา กิจกรรมตามประเพณีต่างๆ บางครั้งมีปัญหาชุมชนได้ขอความช่วยเหลือมา เราก็จะช่วย
ตามที่ขอ หรือช่วยประสานหน่วยงานอื่นให้” (ประสิทธิ์ ดินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)

“หมู่บ้านชนวนรณเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ผู้คนอาศัยอยู่หนาแน่นมีความหลากหลาย มีการแบ่งแยก
กันทางการเมือง แต่ทุกคนก็ยอมรับความแตกต่างของกันและกัน เช่น เรื่องการเมืองถึงจะมีสองฝ่าย
แต่ทั้งสองฝ่ายก็พยายามที่จะไม่ก้าวต่อกัน จะต่างคนต่างอยู่ ถึงแม้จะมีเหตุให้กระทบกระทั่งกันบ้าง
แต่ก็อยู่ร่วมกันได้ สามารถร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนได้ดี เมื่อต้องมีการเสนอความ
คิดเห็นในที่ประชุมต่างก็ยอมรับเสียงส่วนใหญ่ และยอมรับมติของที่ประชุม” (ทักษิณีย์ เฟ็งเกิด,
สัมภาษณ์ 2558)

จากตารางที่ 4.11 พบว่าความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มสอดคล้องกัน ไม่พบความเห็นที่
ขัดแย้งกัน ดังนั้น การตอบสนองความต้องการภายในชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อ
ชุมชนเข้มแข็งในด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง (ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง) สรุปได้ ดังนี้

1. คณะกรรมการหมู่บ้านวางแผนพัฒนาชุมชนไว้เป็นนโยบายในการตอบสนองความต้องการ
ของคนในชุมชน โดยออกมาในรูปแบบของการจัดกิจกรรมต่างๆ ในพัฒนาชุมชน ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือ
จากทุกคนเป็นอย่างดีในการออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรม ในส่วนของการเมืองเราได้ณรงค์ให้คนในชุมชน
ออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการได้มาของกรรมการหมู่บ้านก็มาจากผลของการลงคะแนน
เสียงเลือกตั้งของคนในชุมชน

2. กรรมการหมู่บ้านชนวนรณ ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยมาจากความต้องการของคนใน
ชุมชนด้วยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีการปกครองกันเองภายในชุมชน มีอิสระในการบริหารชุมชน
มีอิสระในการตัดสินใจร่วมกับคนภายในชุมชน ในการพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นการตอบสนองความ
ต้องการของคนในชุมชน เรารับฟังความคิดของคนในชุมชน ทุกคนมีสิทธิออกความคิดเห็นมีส่วน
ร่วมในกิจกรรมของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่คนในชุมชนก็ออกมามีส่วนร่วมทั้งร่วมเสนอความคิดเห็น
ร่วมกันแก้ไขปัญหาภายในชุมชน ร่วมสนับสนุนการทำกิจกรรมของชุมชนทั้งเงิน แรงงาน และ
ทรัพยากรต่างๆ ในเรื่องการเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชน เรารักษารักษาเงินไว้อย่างเป็นทางการ
ระบบ สามารถตรวจสอบได้ ส่วนทรัพยากรต่างๆ เมื่อเหลือจากการใช้งานเราจะเก็บรักษาไว้เพื่อใช้
สำหรับกิจกรรมต่อไป

ตาราง 4.12 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

ประเด็นสัมภาษณ์

3. ท่านเห็นอย่างไรกับการตอบสนองความต้องการของชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

3.3 ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

ความเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

“ชุมชนเราเป็นชุมชนเก่าแก่มิขนาดใหญ่มาก มีผู้คนต่างถิ่น ต่างภูมิลำเนา แม้แต่ชาวต่างชาติก็เข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ในระยะเวลา 10 กว่า ปีที่ผ่านมาต่างคนต่างก็มีงานของตน ไม่ค่อยได้สังสรรค์กัน แต่ที่รู้จักกันดีทุกบ้าน ในเวลาที่เราต้องการความช่วยเหลือจากคนในชุมชน แม้แต่เรื่องเงินซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญแต่ทุกคนก็พร้อมเสียสละเงินเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน สิ่งที่เราเห็นเป็นสัญลักษณ์ของคนในชุมชนเลยก็คือความสามัคคี ทุกคนร่วมแรงร่วมใจกันในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

“งานสาธารณะภายในชุมชน ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันดี หากไม่มีเวลา ไม่มีเรี่ยวแรง ก็จะช่วยสนับสนุนเรื่องอื่น เช่น เงินอาหาร น้ำดื่ม ถึงแม้คนในชุมชนจะคนละอุดมการณ์ มีวิถีทัศนคติที่แตกต่างกันชัดเจนในทางการเมือง แต่ถ้าเป็นเรื่องของส่วนรวม ทุกคนต่างยอมรับในอุดมการณ์และทิศทางเดียวกันที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคณะกรรมการหมู่บ้าน เพราะได้เห็นจากความเป็นรูปธรรมของการลงมือทำของกรรมการ ทุกคนจึงพร้อมใจกันที่จะให้ความร่วมมือ” (ศนัย นันต์, 2558)

“เวลาทีมงานส่วนรวมของชุมชน ทุกคนจะออกมาช่วยกัน บางคนก็ช่วยเรื่องเงินที่ต้องใช้จ่ายในการทำกิจกรรม บางคนช่วยทำอาหาร จัดหาน้ำดื่มมาให้ ความสามัคคีถือเป็นรากฐานของคนในชุมชน คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ รวมถึงกิจกรรมทางศาสนา มีการรวมตัวกันไปทำบุญที่วัดรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมส่งเสริมด้านอาชีพที่มีการจัดขึ้นในชุมชน” (วัลลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

“คนในชุมชนให้ความร่วมมือกันดีเอกลักษณ์ที่เห็นเด่นชัดของคนในชุมชนก็คือความรักใคร่สามัคคีกัน” (ณัฐพงศ์ วิรุณทร, สัมภาษณ์ 2558)

“ชาวบ้านให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันดีมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง การร่วมกันทำกิจกรรมตามประเพณีสำคัญต่างๆ หรือมีกิจกรรมเพื่อส่วนรวมอะไรมาใหม่ ทุกคนก็จะออกมาร่วมมือกัน มีปัญหาขึ้นในชุมชนก็ช่วยกันหาทางแก้ คณะกรรมการหมู่บ้านจะทำหน้าที่เป็นเหมือนผู้ประสานงานในการให้ความร่วมมือของชุมชน สาเหตุส่วนหนึ่งโดยส่วนตัวผมคิดว่าชุมชนเราเป็นชุมชนที่มีวัดหลวงพ่อสูงเป็นศูนย์รวมจิตใจด้วยอีกประการหนึ่ง” (สรรเพชญ์ คนวัฒน์ไพบูลย์, สัมภาษณ์ 2558)

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ

“เหตุการณ์นำท่วมปี 2554 แสดงให้เห็นได้ชัดเจนมากถึงความสามัคคีกลมเกลียว เอื้ออาทรกันซึ่งกันและกันของคนในชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ พอน้ำท่วมทะลักเข้าหมู่บ้านพร้อมกันทุกบ้าน ต่างคนต่างช่วยกัน บ้างก็เข้าไปช่วยกันขนของบ้านที่ยังชนหนีน้ำไม่ทัน ส่วนในบ้านที่มีแต่เด็กกับคนแก่ค่อนข้างจะช่วยตัวเองลำบากก็จะเข้าไปช่วยก่อนคนละไม้คนละมือ บางคนเคยมีเรื่องบาดหมางกันมาด้วยซ้ำ แต่เมื่อเจอวิกฤติต่างก็ปล่อยความบาดหมางให้มันผ่านไป หันมาช่วยแบ่งเบาภาระกัน มีความสามัคคีกัน” (อวยชัย ศิริจันทร์, สัมภาษณ์ 2558)

“หมู่บ้านชนวรรณเป็นชุมชนที่ใหญ่มาก คนในชุมชนมีความสามัคคีกัน ร่วมแรงร่วมใจกันดี ในหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น หรือเรื่องสาธารณะต่างๆ เป็นชุมชนที่มีความรักใคร่สามัคคีกันดี คนในชุมชนมีวัดหนองผักชีซึ่งมีหลวงพ่อสูงอยู่ประจำวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นรากฐานทางวัฒนธรรม” (ทรงชัย มธุระญาณนท์, สัมภาษณ์ 2558)

“เอกลักษณ์ของชุมชนคือความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันในทุกเรื่อง เวลาที่มีกิจกรรมในชุมชนก็จะออกมาช่วยเหลือกันดี กรรมการหมู่บ้านจะถือโทร โง่งคอยพูดให้กำลังใจเรื่อยๆ หัวหน้าชุมชนไม่หยุดพัก พวกเราก็ไม่หยุด งานเสร็จก่อนเวลาทุกครั้ง” (วล ช่างโรจน์, สัมภาษณ์ 2558)

ความเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนวรรณ

“ที่แสดงให้เห็นได้เด่นชัดเลยของคนในชุมชนชนวรรณคือความสามัคคี มีความเอื้ออาทรต่อกันมีความร่วมมือร่วมใจกัน ชนวรรณเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่มีอายุมากกว่า 30 ปี เป็นชุมชนเมืองกิ่งชนบท มีวัดหนองผักชีเป็นที่พึ่งทางใจ เวลาทีมงานที่วัดก็จะรวมตัวกันไปร่วมทำบุญที่วัดช่วยเหลือกิจกรรมที่วัดอยู่เสมอ” (กวี อินทร์คุ้ม, สัมภาษณ์ 2558)

“ชาวบ้านมีความสามัคคีกัน เวลาทีมงานหรือมีกิจกรรมอะไรจะออกมาช่วยกันคนละไม้คนละมือ อย่างเวลาทีมงานตามประเพณี เช่น วันสงกรานต์ ก็จะมีการรวมกลุ่มกันแต่งชุดไทยเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในหมู่บ้านและที่วัดหนองผักชี” (นางถวิล กล่อมเจ็ด, สัมภาษณ์ 2558)

ความเห็นของสมาชิกสภาเทศบาลใหม่

“คนที่นี่มีความสามัคคีกันดี มีวัดหลวงพ่อสูง หรือวัดหนองผักชีเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชุมชน คนในชุมชนชอบรวมตัวกันมาทำบุญที่วัด มีความพร้อมใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน วันสำคัญทางศาสนาก็จะรวมตัวกันทำกิจกรรม” (ประสิทธิ์ ดินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)

“เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ที่อาศัยอยู่แต่เดิมและคนที่ย้ายเข้ามาใหม่ต่างก็ปรับตัวเข้าหากันได้ดี มีความสามัคคีกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันดี เวลาที่มีกิจกรรมของชุมชนก็จะให้ความร่วมมือกันเต็มที่” (ทัศนีย์ เฟื่องเกิด, สัมภาษณ์ 2558)

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มส่วนใหญ่มีความใกล้เคียงหรือ สอดคล้องกัน ไม่พบความเห็นที่ขัดแย้งกัน ดังนั้น การตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน ของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งในด้านชุมชนสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน (ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง) สรุปได้ ดังนี้

1. หมู่บ้านชนวนวรรณเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีผู้คนต่างถิ่นต่างภูมิลำเนาเข้ามาอาศัยอยู่ เป็นจำนวนมาก ในระยะเวลา 10 กว่าปีที่ผ่านมา ต่างคนต่างก็มีงานของตน ไม่ค่อยได้สังสรรค์กัน แต่ก็รู้จักกันดีทุกบ้าน ในเวลาที่เราต้องการความร่วมมือจากคนในชุมชน แม้แต่เรื่องเงินซึ่งถือเป็น เรื่องสำคัญ แต่ทุกคนก็พร้อมเสียสละเงินเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน สิ่ง que แสดง ออกมาให้เห็นเป็นสัญลักษณ์ของคนในชุมชนเลยก็คือความสามัคคี ทุกคนร่วมแรงร่วมใจกันในการ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

2. งานสาธารณะภายในชุมชน ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันดี หากไม่มีเวลา ไม่มีเรี่ยวแรงก็จะช่วยสนับสนุนเรื่องอื่น เช่น เงิน อาหาร น้ำดื่ม อุปกรณ์ ถึงแม้คนในชุมชนจะคน ละอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ที่แตกต่างกันชัดเจนในทางการเมือง แต่ถ้าเป็นเรื่องของส่วนรวม ทุกคน ต่างยอมรับในอุดมการณ์ และทิศทางเดียวกันที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของ คณะกรรมการหมู่บ้าน เพราะได้เห็นจากความเป็นรูปธรรมของการลงมือทำของกรรมการ ทุกคนจึง พร้อมใจกันที่จะให้ความร่วมมือ

3. เหตุการณ์น้ำท่วมปี 2554 แสดงให้เห็นได้ชัดเจนมากถึงความสามัคคี เอื้ออาทรกันของ คนในชุมชน พอน้ำท่วมเข้าบ้านใครต่างก็เข้าไปช่วยกันขนของ บางคนเคยมีเรื่องบาดหมางกันมาด้วยซ้ำ แต่เมื่อเจอวิกฤติต่างก็ปล่อยความบาดหมางให้มันผ่านไป หันมาช่วยแบ่งเบาภาระกัน มีความสามัคคีกัน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์คณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองที่มีผล ต่อชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษาหมู่บ้านชนวนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 4 ผู้วิจัยนำเสนอโดยแบ่งการพรรณนาออกเป็น 2 หัวข้อใหญ่ และแต่ละหัวข้อใหญ่ แบ่งย่อยออกเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

1. แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนวรรณ
 - 1.1 การแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญ
 - 1.2 กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง
 - 1.3 การตอบสนองความต้องการของชุมชน

2. แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณะที่มีผลต่อ

ชุมชนเข้มแข็ง

- 2.1 การแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง
 - 2.1.1 ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้
 - 2.1.2 ด้านชุมชนที่มีความตื่นตัวทางการเมือง
 - 2.1.3 ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน
- 2.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง
 - 2.2.1 ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้
 - 2.2.2 ด้านชุมชนที่มีความตื่นตัวทางการเมือง
 - 2.2.3 ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน
- 2.3 การตอบสนองความต้องการของชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง
 - 2.3.1 ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้
 - 2.3.2 ด้านชุมชนที่มีความตื่นตัวทางการเมือง
 - 2.3.3 ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อ

4.1 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณะ

4.1.1 ด้านการแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญ

1) ปัจจุบัน การบริหารจัดการภายในชุมชน ของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณะ ดำเนินงานโดยใช้วิธีแบ่งงานกันทำตามความสามารถ ความเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจต่างๆ ดำเนินไปได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การแบ่งงานกันทำตามความสามารถ และความเหมาะสมเป็นแนวคิดพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน เพราะในการดำเนินงานใช้รูปแบบการร่วมกันพิจารณาว่าภารกิจนั้นมีอะไรบ้างที่จะต้องทำ ใครต้องทำอะไร จากนั้นมีการประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้าร่วมชี้แจง เสนอความคิดเห็น ข้อโต้แย้งต่างๆ ก่อนที่จะมีการมอบหมายงานตามภารกิจให้กับคนที่มีความสามารถ และมีความเหมาะสม ดังความเห็นที่ว่า “แบ่งงานให้กับคนที่มีความรู้เฉพาะด้านนั้นๆ ทำยาก ส่วนใหญ่ออกไปทำงานข้างนอกไม่ค่อยมีเวลาให้กับส่วนรวม

คณะกรรมการหมู่บ้านก็มาจากการสมัครใจของคนในชุมชน ที่สมัครใจเข้ารับเลือกตั้ง ยอมเสียสละเพื่อส่วนรวมจริงๆ ส่วนการดำเนินงานภายในชุมชนของกรรมการหมู่บ้านก็จะใช้วิธีประชุมชี้แจง เสนอแนะข้อคิดเห็น เมื่อตกลงกันแล้วก็มอบหมายงานให้กับคนที่สามารถทำงานนั้น ได้รับหน้าที่นั้นไปทำ บางเรื่องก็จะใช้วิธีช่วยกันหลายๆ คนเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง” (วัลลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

2) ปัญหา และอุปสรรค จากการขาดผู้ที่มีความรู้ มีความชำนาญเฉพาะด้านการทำงาน คณะกรรมการหมู่บ้านจึงใช้แนวคิดในการแบ่งงานกันทำตามความสามารถ และความเหมาะสม ตลอดจนพิจารณาจากความถนัดในแต่ละด้านของคนที่ได้รับมอบหมายงานนั้นๆ ไปดำเนินการ เนื่องจากบางเรื่องเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน โดยเฉพาะเรื่องของความเป็นอยู่ของคนภายในชุมชน เช่น สาธารณูปโภคต่างๆ ไฟฟ้า น้ำประปา ซึ่งการแบ่งงานกันตามความถนัดและมอบหมายงานเพียงเฉพาะอย่าง หรือเป็นงานที่มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันให้กับคนหนึ่ง หรือกลุ่มหนึ่งไปดำเนินการนั้น จะทำให้การดำเนินงานในภารกิจเร่งด่วนมีประสิทธิภาพได้มากกว่า ลักษณะเช่นนี้นับว่าเป็นแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการแบ่งงานกันเพื่อบรรเทาหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของคนในชุมชน ดังความเห็นที่ว่า “คณะกรรมการจะคัดเลือกคนให้ทำหน้าที่ตามความเหมาะสม ใครมีความสามารถด้านใด ก็ให้รับผิดชอบเป็นเรื่อยๆ ไป แต่ถ้าจะหาคนที่มีความชำนาญนั้นยาก ในชุมชนตอนนี้ที่น่าจะทำการเร่งด่วนก็คือ เรื่อง ไฟฟ้า เรื่องประปา เพราะยังเป็นปัญหาอยู่” (วล ช่าง โรจน์, สัมภาษณ์ 2558)

3) เพื่อให้การดำเนินงานสาธารณะภายในชุมชนสำเร็จลุล่วงสมตามวัตถุประสงค์ คณะกรรมการหมู่บ้านจัดการประชุมเพื่อพิจารณามอบหมายงานให้กับผู้ที่สามารถทำงานนั้นได้ หรือใช้วิธีร่วมกันเป็นทำงานกันเป็นกลุ่มเป็นทีม ภายในชุมชนมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ จัดทำเพื่อผลิตสินค้าโอท็อปเพื่อให้เป็นสินค้าของชุมชน ในส่วนที่เป็นงานกิจกรรมภายในชุมชน จะร่วมมือกันทำงาน กลุ่มผู้ใช้แรงงานจะเป็นกลุ่มผู้ชายที่มีความแข็งแรง กลุ่มแม่บ้านจะทำอาหารมาสนับสนุนกิจกรรม ทำให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพ ลักษณะเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นแนวคิดการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่ และความชำนาญ ตามแนวคิดการพัฒนาทางการเมือง ดังความเห็นที่ว่า “ภายในชุมชนนั้นจะพิจารณามอบหมายงานจากการให้ความร่วมมือของคนในชุมชน มีการแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ แบ่งหน้าที่กันทำงานในชุมชนตามความถนัดตามความรู้ความสามารถ จัดทำผลิตภัณฑ์โอท็อปภายในชุมชน” (ประสิทธิ์ คินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)

4.1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

1) จากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองทำให้คนในชุมชนแบ่งข้างทางการเมืองชัดเจน เพื่อแก้ไขปัญหาความแตกแยกของคนในชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านจึงวางตัวเป็นกลางทางการเมืองไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ไม่สนับสนุนหรือชี้นำให้คนในชุมชนเข้ากับ

ฝ่ายใด ในเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองนั้นจะเน้นในเรื่องการส่งเสริมสนับสนุนและ
 รมรงค์ให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิ
 ให้มากที่สุด ลักษณะเช่นนี้ เป็นแนวความคิดมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ตามแนวคิดพัฒนา
 ทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน ดังความเห็นที่ว่า “คนในชุมชนส่วนใหญ่จะไม่พูดคุยกันเรื่อง
 การเมืองภายในชุมชน เพราะต่างรู้ดีว่าหากพูดคุยเรื่องการเมืองจะก่อให้เกิดความแตกแยก คณะกรรมการ
 หมู่บ้านเองก็ไม่เข้าไปยุ่ง ไม่เอาเรื่องการเมืองภายนอกเข้ามาภายในชุมชน ไม่นำเรื่องการเมืองมาเป็นประเด็นใน
 การจัดกิจกรรมภายในชุมชน ไม่ควรสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองใดๆ เพราะมันสร้างความ
 แตกแยก ยิ่งถ้าสนับสนุนให้เข้าร่วมกับฝ่ายใดภายในชุมชนลูกเป็นไฟแน่ ส่วนใหญ่คณะกรรมการจะ
 สนับสนุนให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเวลาที่มีการเลือกตั้งมากกว่า (วัลลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

2) คณะกรรมการหมู่บ้านจะต้องตระหนักว่า เมื่อดำรงตำแหน่งในกรรมการ
 หมู่บ้านแล้ว จะต้องสร้างความน่าเชื่อถือ ไว้วางใจให้คนในชุมชนได้ประจักษ์ โดยการวางตัวเป็น
 กลางทางการเมือง ไม่เข้าไปแทรกแซงกิจกรรมทางการเมืองของคนในชุมชนเพื่อไม่ก่อให้เกิดความ
 แตกแยกของคนในชุมชน แต่จะเน้นการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนให้คน
 ในชุมชนออกมามีส่วนร่วมในภาวะความขัดแย้งทางการเมือง การจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เป็น
 การดึงคนให้ออกมาร่วมมือร่วมใจกันเป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถลดความขัดแย้ง นับได้ว่าการวางตัว
 เป็นกลางทางการเมือง ตลอดจนการจัดหาวิธีการเพื่อลดความขัดแย้งของคณะกรรมการหมู่บ้านคือ
 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ดังความคิดเห็นที่ว่า
 “เหตุการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมาคนในชุมชนแบ่งข้างแบ่งฝ่าย หน้าที่หมู่บ้านพวกหนึ่งย้ายหมู่บ้านอีกพวกหนึ่ง
 แสดงสัญลักษณ์กันชัดเจนถึงกับไม่ทักกันเลยก็มี แต่ไม่ถึงขั้นทะเลาะกันรุนแรง คณะกรรมการหมู่บ้านไม่เข้าไป
 ไปล้วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของคนในชุมชนทุกคนมีอิสระเราไม่เข้าไปแทรกแซง หรือชักชวนให้เข้ากับกลุ่มใด
 เราจะเน้นการพัฒนาชุมชน การจัดกิจกรรมต่างๆ มันมีประโยชน์กับชุมชนมากกว่า” (दनัย นันต์ดี, 2558)

3) เพื่อสนับสนุนแนวทางการปกครองแบบประชาธิปไตย คณะกรรมการ
 หมู่บ้านในฐานะผู้นำชุมชน ควรมีการปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนรู้จักมองถึงสภาพความเป็นจริง
 ทางสังคมรอบตัวเปลี่ยนความทัศนคติของตัวเองให้เป็นผู้ที่สามารถเข้าร่วมมีบทบาททำให้การเมือง
 เปลี่ยนแปลงไปได้ เปลี่ยนแนวคิดของคนในชุมชนให้พึ่งพาตัวเอง ไม่หวังพึ่งผู้มีอำนาจเพียงอย่าง
 เดียว และเปลี่ยนความคิดค่านิยมให้หันมารับรู้เรื่องราวทางการเมืองในหลายๆ ด้าน ไม่ฝักใฝ่กลุ่ม
 ใดกลุ่มหนึ่ง นี่คือนโยบายการพัฒนาทางการเมืองของกรรมการหมู่บ้านชนวนรรณด้านการมีส่วนร่วม
 ในกิจกรรมทางการเมือง ดังความเห็นที่ว่า “คนที่นี้ไม่ค่อยพูดคุยกันเรื่องการเมือง ต่างคนต่างทำงาน
 ของตน ส่วนตัวผมคิดว่าน่าจะสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกันทั้ง 2 ฝ่าย จะได้รับรู้เรื่องราวทาง
 การเมืองทั้งสองด้าน ไม่ฝักใฝ่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งและเป็นการเสริมสร้างสนับสนุนแนวทางประชาธิปไตย”
 (สรพรเพชญ์ คนวัฒน์ไพบูลย์, สัมภาษณ์ 2558)

4.1.3 ด้านการตอบสนองความต้องการของชุมชน

1) คณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ จัดทำแผนพัฒนาชุมชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นที่ไปตามความต้องการของชุมชนและสามารถแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ จัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้คนภายในชุมชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมกำหนดแนวทาง และทำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนร่วมกัน ซึ่งก็คือแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของกรรมการหมู่บ้านชนวรรณในด้านการตอบสนองความต้องการของชุมชน ดังความเห็นที่ว่า “กรรมการหมู่บ้านจะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดีทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรม ก่อนจัดกิจกรรมก็จะมีจัดทำแผนพัฒนาต่างๆ มีการประชุมใครจะเสนอแนะ หรือคัดค้านอะไร พูดในที่ประชุมได้ กรรมการจะรับฟังแล้วก็ปรับปรุงให้เป็นที่ไปตามที่เสียงส่วนใหญ่ต้องการแล้วประกาศให้ชุมชนทราบ” (สรรพชญ คนวัฒน์ ไพบูลย์, สัมภาษณ์ 2558)

2) คณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ ได้จัดให้มีการดำเนินงานสาธารณะซึ่งเป็นที่ไปตามแผนพัฒนาชุมชนเพื่อพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้ และชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุด กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคนในชุมชน เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นภายในชุมชนได้ใช้วิธีการเป็นคนกลางคอยไกล่เกลี่ย เป็นการแก้ไขปัญหาตนเอง โดยไม่พึ่งบุคคลภายนอก ซึ่งนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ ในด้านการตอบสนองความต้องการของชุมชน ดังความเห็นที่ว่า “งานสาธารณะ ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือช่วยเหลือเป็นอย่างดีครับ ถ้าไม่มีเวลา หรือ ไม่มีแรงก็จะสนับสนุนด้านการเงิน อาหาร น้ำดื่ม หรือบางครั้งก็นำรถยนต์มาใช้ในกิจกรรม เวลาเกิดปัญหาของคนในชุมชนกรรมการหมู่บ้านก็จะใช้วิธีแก้ปัญหาด้วยการให้คู่กรณีพูดคุยกัน และคอยเป็นคนกลางให้ โดยไม่ต้องพึ่งพาคนข้างนอก ส่วนใหญ่ก็ไม่มีปัญหารุนแรง กิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ก็จะอยู่ในแผนพัฒนาชุมชน” (ดนัย นันดี, 2558)

4.2 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

4.2.1 การแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

1) ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

(1) การดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ และประชาชนภายในชุมชนใช้วิธีการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยไม่ถือเป็นที่ของใครคนคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ทุกคนจะร่วมมือกัน ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นชุมชนของภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ การเพิ่มพูนทักษะ ซึ่งต้องเป็นชุมชนที่มีกระบวนการกลุ่ม มีประเด็นปัญหาร่วมกันและมีกระบวนการในการแก้ปัญหาร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนภายในชุมชนจึงมีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้คนในชุมชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไข

ปัญหา มีร่วมในกิจกรรมต่างๆ และยังสามารถสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชน ถือเป็นแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองด้านการแบ่งงานกันตามหน้าที่ และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้านธรรมาที่มีต่อการเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ดังความเห็นที่ว่า “เมื่อเกิดปัญหาขึ้นภายในชุมชนเราใช้วิธีแก้ปัญหากันเอง ด้วยการให้พูดคุยกัน และกรรมการหมู่บ้านเป็นคนกลาง ไม่ต้องพึ่งหน่วยงานของรัฐ เรื่องการจัดกิจกรรมต่างๆ จะมีทั้งจากคนในชุมชนช่วยกัน บางครั้งจะมีการประสานกับ สก. สข. ให้ช่วยประสานหน่วยงานอื่นๆ การจัดกิจกรรมต่างๆ ก็จะขึ้นอยู่กับงบประมาณที่มี และเราก็ได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาชุมชนไว้แล้ว มีการประกาศให้คนในชุมชนได้ทราบแล้ว ” (คนัย นันดี, 2558)

(2) การทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์ในการที่จะพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้มีการกำหนดขอบข่ายของกิจกรรม กำหนดบุคคลที่เป็นหลักและเป็นผู้ประสานการดำเนินงาน ดำเนินการจัดกิจกรรม โดยความร่วมมือ มีความหลากหลายและมีความต่อเนื่อง และมีการประกาศให้คนในชุมชนได้ทราบถึงกิจกรรมดังกล่าว คือ ในเรื่องแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองด้านการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้านธรรมาที่มีต่อการเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ดังความเห็นที่ว่า “เมื่อมีกิจกรรมในชุมชน มีคนส่วนน้อยมากที่ไม่ค่อยสนใจเรื่องภายในชุมชน แต่ส่วนใหญ่แล้วเมื่อได้ทราบประกาศ ก็จะให้ความร่วมมือกัน ใครมีอุปกรณ์อะไร คนนี้จะช่วยแรงงาน คนนั้นจะช่วยเงิน กิจกรรมก็ผ่านไปได้ด้วยดี ส่วนอุปกรณ์หรือของที่เหลือก็จะนำไปถวายวัดเพื่อใช้ในงานกุศล ส่วนมากจะเป็นอุปกรณ์ต่างๆ ส่วนเงินที่เหลือนั้นกรรมการจะเก็บรักษาเป็นกองกลาง ไว้ใช้ในการทำกิจกรรมต่อ การประชุมของกรรมการส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเช่น วันสงกรานต์ ใครต้องทำอะไร เราจะมีอะไรในกิจกรรมบ้าง จะขอรับการสนับสนุนอะไรจากใคร ใครจะทำส่วนไหน เป็นการระดมความคิดเห็น แต่เราจะดูความต้องการของชาวบ้านด้วยเสร็จแล้วเราก็จะประกาศให้ชาวบ้านรู้ว่ากิจกรรมอะไรบ้าง จะทำอะไรบ้าง ” (วิมลภา จรรยาลักษณ์, สัมภาษณ์ 2558)

(3) คณะกรรมการหมู่บ้านได้มีการแบ่งงานกันทำ เพื่อให้เกิดการพัฒนา ทั้งคนและชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ยึดติดว่าควรเป็นหน้าที่เฉพาะของใคร แต่เป็นการระดมความคิด ความร่วมมือกันในทุกๆ ฝ่ายของสมาชิกในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงานร่วมกันของคนภายในชุมชน โดยมีกระบวนการส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาด้านความรู้ ความคิด และความสามารถของตน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานเพื่อพัฒนาชุมชน โดยส่วนรวมเป็นไปอย่างราบรื่น กระบวนการดังกล่าวคือ

แนวความคิดการพัฒนาทางการเมืองด้านการแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้าน
 ชนวรรณะที่มีต่อการเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ดังความเห็นที่ว่า “ผมว่าในการทำงานของ
 กรรมการหมู่บ้าน ถ้ามีข้อเสนอแนะของคนในชุมชนในทุกเรื่อง จะทำให้การทำงานง่ายขึ้น เพราะปัญหา
 ทุกปัญหาทุกด้าน กรรมการไม่สามารถรู้ได้หมดทุกเรื่อง ต้องมีคนในชุมชนนี้แหละช่วยกันดู ช่วยกัน
 สอดส่อง เรื่องไหนบกพร่อง ต้องปรับปรุงก็บอกกันมาเราพร้อมจะแก้ไขปรับปรุงเป็นเรื่อยๆ ไป เป็นการ
 ช่วยกันทำงาน ช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ เพราะชุมชนเป็นของพวกเขาทุกคน” (สรรรถชญ คนวัฒน์ไพบูลย์,
 สัมภาษณ์ 2558)

2) ด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง

(1) คณะกรรมการหมู่บ้านใช้แบบการปกครองคนในชุมชนในลักษณะเป็นการ
 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความ
 เป็นอยู่ของคนในชุมชน นอกจากจะสอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของคนในชุมชนมากยิ่งขึ้นแล้ว
 ยังเป็นการควบคุมการบริหารของผู้ทำให้มีความโปร่งใส ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของคนใน
 ชุมชน อีกทั้งเป็นการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีบทบาทในการตัดสินใจเรื่องการ
 บริหารมากขึ้น ไม่ปล่อยให้ผู้แทนชุมชนทำทุกอย่าง ถือได้ว่าเป็นการแบ่งงานกันทำ อันนำไปการมี
 ความตื่นตัวทางการเมืองของคนในชุมชน ดังความคิดเห็นที่ว่า “การบริหารงานของกรรมการจะมีเป็น
 แนวทางการบริหารด้วยการรวบรวมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ ความต้องการของคนในชุมชน และ
 ช่วยกันสำรวจว่าชุมชนขาดอะไร ควรพัฒนาหรือปรับปรุงสิ่งใดบ้าง เมื่อได้ข้อมูลแล้วก็เข้าที่ประชุม
 และบรรจุไว้ในแผนพัฒนาหมู่บ้าน จากนั้นก็ประกาศประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนรู้ว่าแผนมีอะไร เราต้องทำ
 อะไร ตอนไหน ทุกคนให้ความสนใจและออกมาร่วมมือกัน” (สรรรถชญ คนวัฒน์ไพบูลย์, สัมภาษณ์
 2558)

(2) คณะกรรมการหมู่บ้าน ดำเนินการบริหารงานในชุมชนด้วยการ
 แบ่งงานกันทำตามหน้าที่อย่างเท่าเทียมกันไม่ได้เน้นว่าจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญ แต่จะเป็น
 การกระตุ้นให้ทุกคนในชุมชนมีความตื่นตัวที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของส่วนรวม เพื่อคนใน
 ชุมชนจะได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด ดังความคิดเห็นที่ว่า “กรรมการหมู่บ้านไม่ได้แบ่งงานกัน
 ทำชัดเจน ส่วนใหญ่จะร่วมมือกันทุกคนรู้หน้าที่ของตัวเอง กรรมการก็รู้ใครถนัดอะไร จะทำอะไร
 ชาวบ้านก็รู้ว่าจะสนับสนุนอะไร ช่วยอะไรได้ คือทุกคนออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ไม้
 หนึ่งดูค้าย เรื่องการเมืองก็มีชาวบ้านออกไปร่วมชุมนุมกับทั้ง 2 ฝ่าย ส่วนผมถ้าเป็นเรื่องการเมืองผมจะ
 ออกไปเลือกตั้งทุกครั้ง” (วล ช่างโรจน์, สัมภาษณ์ 2558)

(3) จากปัญหาการเมืองที่คนในชุมชนแบ่งเป็น 2 ฝ่าย ทำให้คณะกรรมการหมู่บ้านต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมือง ไม่สนับสนุนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด แต่เน้นการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะช่วยประสานให้คนในชุมชนมีความสามัคคีกัน มีความต้องการที่จะออกมาช่วยมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวม โดยตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของตน และรู้บทบาทหน้าที่ในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ดังความเห็นที่ว่า “ทุกครั้งที่มีโครงการทำอะไรคนในชุมชนจะเข้ามาถามเลยว่าทำอะไรบ้าง จะทำอะไรบ้าง ทุกคนรู้ว่างานในชุมชนเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องช่วยกัน ปัญหาที่เกิดในชุมชนมาจากเรื่องการเมือง เพราะในชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายแต่เราแก้ไขปัญหากันเองทั้งกรรมการทั้งชาวบ้านช่วยกัน การทำงานงานของกรรมการส่วนใหญ่จะเป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน เป็นโครงการที่ทำประโยชน์ให้ชุมชน ไม่เกี่ยวกับการเมืองกลุ่มใด และคนในชุมชนก็ออกมาเข้าร่วมกิจกรรมกันอย่างดี” (ณัฐพงศ์ วิรุณทร, สัมภาษณ์ 2558)

3) ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

(1) การแบ่งงานกันตามหน้าที่เพื่อให้การดำเนินงานภายในชุมชนบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเพื่อเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีให้กับคนในชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านได้จัดทำแผนพัฒนาชุมชน และได้จัดให้มีการประชุมเพื่อชี้แจง รับฟังข้อเสนอแนะ ข้อโต้แย้งต่างๆ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยร่วมรับรู้ทุกขั้นตอน ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาทำให้เกิดจิตสำนึกร่วมกัน เกิดความรัก ความสามัคคี และความเอื้ออาทรต่อกัน รูปแบบเช่นนี้เป็นแนวคิดการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่ และความชำนาญที่มีผลต่อการเป็นชุมชนที่มีความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ดังความคิดเห็นที่ว่า “กรรมการมีการวางแผนการพัฒนาชุมชนด้วยการประชุมตกลงกันว่าภายในระยะเวลาที่เราจะทำอะไรบ้าง ใครต้องทำอะไรบ้าง แล้วทำเป็นหนังสือปิดประกาศหน้าที่ทำการเพื่อเผยแพร่ให้คนในชุมชนทราบ หากมีข้อขัดแย้งหรือข้อเสนอแนะเราก็จะนำเข้าไปประชุมในคราวต่อไป คนในชุมชนให้ความร่วมมือกันดีพร้อมใจกันออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรม” (สรรเพชญ คนวัฒน์ไพบูลย์, สัมภาษณ์ 2558)

(2) การดำเนินงานของคณะกรรมการ ใช้รูปแบบการแจ้งข่าวสารการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยการนำรถติดเครื่องขยายเสียงประกาศไปทั่วหมู่บ้าน เพื่อให้ได้รับร่วมมือจากคนในชุมชนออกมาทำงานร่วมกัน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ต่างๆ เป็นการแบ่งงานกันทำตามความสามารถและความเหมาะสม และเพื่อเป็นการสร้างเสริมให้คนในชุมชนมีความสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งการร่วมแรงร่วมใจกันรับผิดชอบทำงานเพื่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอทำให้คนในชุมชนเกิดความรักสามัคคีกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ลักษณะเช่นนี้นับได้ว่าเป็นแนวคิดการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่ และความชำนาญมีผลต่อการเป็นชุมชนสมานฉันท์

และเอื้ออาทรต่อกัน ดังความเห็นที่ว่า “ทั้งกรรมการทั้งชาวบ้านให้ความช่วยเหลือร่วมมือกันดีมากในการทำกิจกรรมของชุมชน กรรมการจะใช้วิธีนำรถติดเครื่องขยายเสียงประกาศเรื่องการทำกิจกรรมไปทั่วหมู่บ้าน สก.สข.จัดหาอุปกรณ์มาสนับสนุน ชาวบ้านก็รวมกลุ่มกันออกมาใครแข็งแรงก็ช่วยด้านแรงงาน บางกลุ่มก็จัดทำอาหารมาสนับสนุน คนที่ไม่มีเวลาส่วนใหญ่จะสนับสนุนด้านเงินทุน แต่ถ้าเป็นช่วงวันหยุดคนจะออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมเยอะกว่าวันธรรมดา” (กวี อินทร์สุ่ม, สัมภาษณ์ 2558)

4.2.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชน

เข้มแข็ง

2) ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

(1) ในสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนขัดแย้งทางการเมืองของคนในชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านจึงหลีกเลี่ยงการจัดกิจกรรมใดๆ ที่จะก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นในชุมชนแต่จะเน้นจัดกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์กับคนในชุมชนในภาพรวม เช่น การรณรงค์ให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาความรู้ในด้านต่างๆ ให้กับคนในชุมชนโดยการประสานกับ สก. สข. จัดหาวิทยากรเข้ามาอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชนลักษณะเช่นนี้นับไว้ว่าเป็นแนวคิดของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีผลต่อการเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ดังความคิดเห็นที่ว่า “คนในชุมชนรู้เรื่องการเมืองดี รู้มากด้วย รู้ว่าโครงการนี้เป็นของใคร นโยบายนี้เป็นของใคร รัฐบาลนี้เป็นฝ่ายไหน รัฐมนตรีคือใคร ได้เสนอนโยบายอะไรในชุมชนไม่เคยมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับทางการเมืองถ้าเป็นการให้ความรู้ทางการเมืองโดยตรงนั้นไม่มี แต่ถ้าเป็นทางอ้อมก็จะเป็นการรณรงค์ให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เวลามีการเลือกตั้ง และ สก.สข. ที่เข้ามาพบปะคนในชุมชนเสมอ เข้ามาสนับสนุน โครงการต่างๆ จัดหาวิทยากรมาสอนด้านต่างๆ” (คนัย นันต์, 2558)

(2) ภายในชุมชนเกิดการแบ่งแยกทางการเมือง กรรมการหมู่บ้านจึงต้องวางตัวเป็นกลางในทางการเมือง มีความตรงไปตรงมา เพื่อไม่ให้เกิดการแตกแยกในชุมชน และไม่สนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองกับทุกฝ่าย แต่จะรณรงค์ให้คนในชุมชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และจัดกิจกรรมต่างๆ ให้คนในชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือกันทำงานเพื่อส่วนรวมพร้อมๆ ไปด้วยกับการสร้างความสามัคคีกัน ในภาวะที่เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง และเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ลักษณะเช่นนี้คือแนวคิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อการเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ดังความเห็นที่ว่า “คนในชุมชนมีความรู้เรื่องการเมืองในระดับปานกลาง คือมีความรู้ทางการเมืองแต่ไม่ทั้งหมด สามารถแยกแยะได้บ้าง ว่าอะไรเป็นอะไร ใครทำอะไร คณะกรรมการหมู่บ้าน สก. สข. วางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าไปยุ่งเรื่องการเมืองของคนในชุมชน ไม่เข้าไปชักชวนให้

เข้ากับฝ่ายใคร ไม่เคยจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในชุมชน ส่วนใหญ่แล้วกรรมการหมู่บ้านก็จะจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนอยู่เรื่อยๆ เพื่อให้คนในชุมชนออกมามีส่วนร่วมกัน ลดความขัดแย้ง ทำให้มีความสามัคคีกันร่วมใจกันทำงานเพื่อชุมชน ทุกคนรู้ว่ากิจกรรมที่จัดนี้เพื่อส่วนรวมเพื่อชุมชนก็จะพร้อมใจกันออกมาร่วมทำกิจกรรม” (ประสิทธิ์ ดินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)

2) ด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง

(1) คนในชุมชนเกิดความแตกแยกจากการแบ่งข้างแบ่งฝ่ายกันทางการเมือง คณะกรรมการหมู่บ้านในฐานะผู้นำชุมชนจึงวางตัวเป็นกลาง ไม่สนับสนุนหรือเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชน จะใช้วิธีเข้าไกล่เกลี่ย เพื่อให้ความขัดแย้งนั้นยุติลง และมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาชุมชน โดยเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จัดประชุมเพื่อให้คนในชุมชนออกมาช่วยกันระดมความคิดเห็น ร่วมเสนอความคิดเห็นซึ่งเป็นประโยชน์กับทุกคนในชุมชน และเมื่อมีโครงการก็มีการประกาศให้ทราบ เพื่อให้คนในชุมชนออกมาทำกิจกรรม เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้ร่วมรับรู้ปัญหา ร่วมคิดหาวิธีการแก้ไขด้วยตัวเอง ลักษณะดังกล่าวเป็นแนวคิดการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองการเมือง ดังความเห็นที่ว่า “ผมไม่สนับสนุนใคร การเมืองที่ผ่านมามีคนในชุมชนไม่ถูกกัน แบ่งฝ่ายแบ่งพวก เคยมีเหตุถึงกับจะยิงกันผมต้องเข้าไปกราบเท้าเขาเลย ปัจจุบันเราไม่ค่อยสนใจเรื่องการเมือง สนใจแต่เรื่องของชุมชนมากกว่าจะพัฒนาอะไร ตรงไหน จะหาเงินจากไหนมาดำเนินการ มีการจัดประชุมให้ช่วยกันระดมความคิดเห็น ออกมาร่วมเสนอความคิดเห็นเพราะเป็นประโยชน์กับทุกคน เมื่อมีโครงการออกมาก็ประกาศออกไป คนในชุมชนเราก็ออกมาช่วยในกิจกรรม” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

(2) คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยการไปร่วมชุมนุม ส่วนหนึ่งไปเพื่อตอบแทนบุญคุณนักการเมืองที่คอยให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ บางส่วนออกไปตามกระแสสังคม หรือตามบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดต่อการตัดสินใจของตนเอง ทำให้ภายในชุมชนมีหลายกลุ่มหลายฝาย นำมาซึ่งความขัดแย้ง คณะกรรมการหมู่บ้านยังดำเนินการแก้ไขหรือลดความขัดแย้ง โดยการไม่ฝักใฝ่การเมืองฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เน้นจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนกระตุ้นให้คนในชุมชนออกมามีส่วนร่วม จากการแก้ไขหรือลดปัญหาความขัดแย้ง การวางตัวเป็นกลางทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน นับได้ว่าเป็นแนวคิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองการเมือง ดังความเห็นที่ว่า “การเมืองที่ผ่านมามีคนแตกแยกออกเป็นสองฝ่ายชัดเจน ช่วงที่มีการชุมนุมทั้งกรรมการหมู่บ้าน ทั้ง สก.สข.ต่างต้องวางตัวเป็นกลางที่สุด ไม่ให้กระทบเตือนใคร ไม่สนับสนุนใครทั้งสิ้น ที่สนับสนุนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองก็มีในเรื่องของการณรงค์ให้ไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองแต่เป็นการพัฒนาชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้ออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้ร่วมกันทำงานเพื่อชุมชน การชุมนุมทุกครั้งที่ผ่านมาคนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นฝ่ายไหนสีไหน ก็ออกไปร่วมชุมนุม บางกลุ่มไปเพราะ

ต้องการไปร่วมกับกลุ่มหรือพวกพ้องตัวเอง บางกลุ่มไปเพราะรู้ว่ามีการให้เงินค่าจ้าง บางกลุ่มไปเพราะติดหนี้บุญคุณกันขอให้ไปช่วยก็ไปเพื่อตอบแทนบุญคุณกัน” (ทัศนีย์ เพิ่งเกิด, สัมภาษณ์ 2558)

3) ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

(1) ภายในชุมชนเกิดการแบ่งแยกทางการเมือง กรรมการหมู่บ้านจึงต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมืองเพื่อไม่ให้เกิดการแตกแยกในชุมชน คนในชุมชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพทางการเมือง จึงไม่สนับสนุนทางการเมืองฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่สนับสนุนให้คนในชุมชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เน้นให้คนในชุมชนออกมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้มากที่สุด และเน้นการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนเพื่อให้ทุกคนออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมแรงกัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสามัคคีกันของคนในชุมชนลักษณะเช่นนี้นับเป็นแนวความคิดมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีต่อการเป็นชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ดังความเห็นที่ว่า “เราไม่สนับสนุนการเข้าร่วมขบวนการ เราไม่เข้าไปยุ่ง ให้สิทธิเสรีภาพกับทุกคน เราเน้นเรื่องนโยบายการพัฒนาชุมชน เน้นเรื่องกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์กับชุมชนโดยรวม ให้ทั้งสองฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน ให้หันกลับมาพูดคุยกัน ถ้าเป็นเรื่องการเมือง โดยตรงแล้วเราจะเน้นเรื่องให้คนในชุมชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมันเป็นสิทธิของทุกคน” (คนัย นันต์, 2558)

(2) คณะกรรมการหมู่บ้านยึดหลักการเสียงข้างมากในการบริหารจัดการ การตัดสินใจใดๆ ส่งผลกระทบต่อประชาชนหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชน หรือการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการภายในชุมชน ย่อมต้องถือเอาเสียงข้างมากที่มีต่อเรื่องนั้นๆ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจทางเลือกโดยถือว่าเสียงข้างมากเป็นตัวแทนที่สะท้อนความต้องการข้อเรียกร้อง ของชุมชน ลักษณะดังกล่าวคือแนวความคิดมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อการเป็นชุมชนสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน ดังความเห็นที่ว่า “เมื่อไหร่ที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่วนรวมขึ้นมา ทุกคนก็จะให้ความร่วมมือออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวมกันดี อย่างเช่น การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านที่จัดขึ้นทุก 2 ปี ทุกคนก็จะให้ความร่วมมือในการออกมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในการจัดกิจกรรมต่างๆ เราจะให้ทุกคนมีสิทธิที่จะนำเสนอข้อคิดเห็น ข้อขัดแย้ง โดยยึดเสียงส่วนใหญ่เป็นหลัก” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

(3) นอกจากจะใช้หลักเสียงข้างมากในการบริหารจัดการภายในชุมชนแล้ว คณะกรรมการหมู่บ้านยึดหลักความเสมอภาคร่วมด้วย เป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการดำเนินการภายในชุมชน มีสิทธิในด้านต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน ลักษณะดังกล่าวเป็นแนวความคิดมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อการเป็นชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ดังความคิดเห็นที่ว่า “คณะกรรมการหมู่บ้านใช้การปกครองแบบประชาธิปไตยเขาไม่ได้คิดกันเองแต่พวกเขา การจะทำอะไรสักอย่างจะถามความคิดเห็นของชาวบ้าน ถ้าคนส่วนใหญ่เสนออะไร หรือตกลงอะไร ก็จะตามนั้น ถ้าใครมีข้อขัดแย้ง มีข้อคิดเห็นอะไร หรือเสนอความคิดเห็นอะไรเพิ่มเติม ก็จะเก็บข้อมูล

แล้วเข้าที่ประชุม ทุกคนมีสิทธิออกความคิดเห็น มีส่วนร่วมกับทุกกิจกรรมในชุมชน” (วล ช้าง โรจน์, สัมภาษณ์ 2558)

(4) คณะกรรมการส่งเสริมกิจกรรมทางการเมือง โดยการสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การสนับสนุนให้คนชุมชนไปออกเลือกตั้งทุกระดับ รวมถึงการเลือกตั้งกรรมการหมู่บ้าน นับได้ว่าเป็นแนวคิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อการเป็นชุมชนความสามัคคี และเอื้ออาทรต่อกัน เพราะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง คือ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมกระทำร่วมกันในอันที่จะเลือกผู้นำของตน และมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะหรือนโยบายของรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังความความเห็นที่ว่า “กิจกรรมทางการเมืองที่ทุกคนในชุมชนต่างก็พร้อมใจเข้ามีส่วนร่วมกันเป็นอย่างดีคือ การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในทุกระดับ แม้แต่การเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านทุกครั้งที่ผ่านมาทุกคนก็ให้ความร่วมมือดี ภายในชุมชนมีความรักสามัคคีกันดี กิจกรรมที่เป็นส่วนรวมทุกคนจะออกมามีส่วนร่วมกันทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการช่วยออกแรง หรือช่วยสนับสนุนเรื่องอื่นๆ” (ประสิทธิ์ ดินม่วง, สัมภาษณ์ 2558)

4.2.3 การตอบสนองความต้องการของชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชน

เข้มแข็ง

1) ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

(1) การตอบสนองความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ คนในชุมชนต้องเกิดความร่วมมือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน รวมทั้งสามารถพัฒนาความร่วมมือของคนภายในชุมชน ได้อย่างกว้างขวาง และในขณะเดียวกันยังเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ และแสดงศักยภาพอย่างอิสระ มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในทุกด้าน จนพัฒนาเป็นภูมิปัญญาของชุมชนที่จะเป็นรากฐานในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เป็นแนวคิดการตอบสนองความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ดังความเห็นที่ว่า “เวลาที่เราจะทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนแต่ละครั้ง เราจะมีการประชุมเพื่อชี้แจง รับฟังข้อเสนอแนะ มีการสอบถามความต้องการของคนในชุมชน และจะมีการประกาศให้รู้ทั่วกันทั้งโดยรุดคิดเรื่องขยายเสียง ติดประกาศประชาสัมพันธ์ และแบบสอบถามส่งตามบ้าน พอถึงวันที่กำหนดการทำกิจกรรม ชาวบ้านก็จะออกมาช่วยกัน การจัดกิจกรรมเพื่อส่วนรวมนั้น เราเรียนรู้ว่าจะต้องไม่มีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องถึงแม้จะมีนักการเมืองเข้ามายื่นข้อเสนอให้เงินช่วยเหลือกิจกรรม แต่ส่วนใหญ่เราจะใช้งบประมาณที่มีอยู่ของเรา ซึ่งได้จากการบริจาคของคนในชุมชน ” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

(2) การดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อการตอบสนองความต้องการของชุมชนในด้านการเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ยึดหลักของการเป็นชุมชนที่มีการอยู่อาศัยร่วมกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน มีการเรียนรู้และติดต่อสื่อสารกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัย

กัน มีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาประจำถิ่น มีความผูกพันกับชุมชนและอยู่ภายใต้การปกครองเดียวกัน เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน นับได้ว่าเป็นแนวคิดการตอบสนองความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ดังความเห็นที่ว่า “การตอบสนองความต้องการของชุมชน กรรมการหมู่บ้านจะใช้วิธีส่งแบบสอบถามให้ทุกบ้านได้เสนอความต้องการ ปัญหา เรื่องร้องเรียนต่างๆ แล้ว รวบรวมข้อมูลเข้าที่ประชุม คนทั่วไปรู้จักหมู่บ้านธรรมชาติเพราะเป็นชุมชนขนาดใหญ่มีอายุมากกว่า 20 ปี คนในชุมชนอยากเป็นหมู่บ้านต้นแบบสินค้าโอท็อป มีตราสินค้าเป็นของชุมชน ซึ่งกรรมการได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาชุมชน” (คนัย นันต์, 2558)

(3) คณะกรรมการหมู่บ้านควรเปิดโลกทัศน์ โดยให้โอกาสคนในชุมชนได้มีการเรียนรู้เพิ่มเติม การจัดการ การสั่งสมความรู้ และการแก้ปัญหาของคนในชุมชน แล้วถึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนา ให้เป็นชุมชนที่สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกและสามารถช่วยให้สมาชิกจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีศักยภาพในการเรียนรู้ การปรับตัวและมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ ลักษณะดังกล่าวเป็นแนวคิดการตอบสนองความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ดังความคิดเห็นที่ว่า “คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ใครรู้อะไรจะอะไรมา ก็นำมาพูดในที่ประชุม เพื่อให้ได้รู้ด้วยกัน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดในชุมชนเราก็จะช่วยเหลือกันแก้ไข เราจะมีการประชุมกันว่าจะพัฒนาตรงไหน ตอนไหน เรื่องไหนที่ควรทำเร่งด่วน ชาวบ้านก็จะช่วยเหลือกันเสนอขึ้นมา เมื่อเรารู้ความต้องการ ก็จะนำมาพิจารณาเพื่อดำเนินการต่อไป” (สรรเพชญ คนวิฒนไพบูลย์, สัมภาษณ์ 2558)

2) ด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง

(1) คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้วางแผนพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นนโยบายในดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ส่งผลให้คนในชุมชนออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งแผนพัฒนาชุมชนเป็นเครื่องมือเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการแก้ปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง บนพื้นฐานของข้อมูล การคิดการตัดสินใจและลงมือทำของคนในชุมชน และเพื่อเป็นการเสริมสร้างให้คนในชุมชนได้มีความตื่นตัวทางการเมืองจึงต้องมีการณรงค์ให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ดังความเห็นที่ว่า “เราได้วางแผนพัฒนาชุมชนไว้เป็นนโยบายในการตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน โดยออกมาในรูปแบบของการจัดกิจกรรมต่างๆ ในพัฒนาชุมชน ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากทุกคนเป็นอย่างดีในการออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรม ในส่วนของการเมืองเราได้รับการณรงค์ให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการได้มาของกรรมการหมู่บ้านก็มาจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนในชุมชน” (คนัย นันต์, 2558)

(2) คณะกรรมการหมู่บ้านมาจากการเลือกตั้งของคนในชุมชน บ่งบอกถึงการมีความตื่นตัวในการทางการเมืองของคนในชุมชน และในการพัฒนาชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนนั้น กรรมการหมู่บ้านจะเน้นในเรื่องประชาธิปไตยให้ทุกคนมีสิทธิ์ในการ

มีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมแก้ปัญหา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน ดังความเห็นที่ว่า “กรรมการหมู่บ้านได้รับการจัดตั้งขึ้นมาจากความต้องการของคนในชุมชน โดยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เราปกครองกันเอง มีอิสระในการตัดสินใจร่วมกับคนในชุมชน ในการพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน เรารับฟังความคิดของคนในชุมชน ทุกคนมีสิทธิออกความคิดเห็นมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่คนในชุมชนก็ออกมามีส่วนร่วมทั้งร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมกันแก้ไขปัญหาภายในชุมชน ร่วมสนับสนุนการทำกิจกรรมของชุมชน ทั้งเงิน แรงงาน และทรัพยากรต่างๆ ในเรื่องการเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชน เรารักษาเงินไว้อย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ ส่วนทรัพยากรต่างๆ เมื่อเหลือจากการใช้งานเราจะเก็บรักษาไว้เพื่อใช้สำหรับกิจกรรมต่อไป” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

3) ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

(1) คณะกรรมการหมู่บ้าน ดำเนินกิจการด้านต่างๆ เพื่อให้ชุมชนได้รับการตอบสนองความต้องการและได้ประโยชน์สูงสุด โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นมาเพื่อให้คนในชุมชนได้แสดงออกทั้งความคิดเห็นการมีส่วนร่วม ซึ่งการตอบสนองความต้องการของชุมชนที่ส่งผลทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในด้านการเป็นชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันนั้น ไม่สามารถทำได้โดยการสร้างจากบุคคลภายนอกชุมชนหรือทำโดยการสอน การฝึกอบรม ชุมชนที่เข้มแข็งจะมีกระบวนการในการจัดการของคนในชุมชน ภายใต้วินัยสัมพันธระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน ทุกคนต้องร่วมกันสร้างพลังชุมชน และใช้พลังชุมชนในการพัฒนาชุมชนของตน นับได้ว่าเป็นแนวคิดการตอบสนองความต้องการของชุมชนของคณะกรรมการที่มีผลต่อการเป็นชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ดังความคิดเห็นที่ว่า “ชุมชนเราเป็นชุมชนใหญ่ มีผู้คนต่างถิ่นต่างภูมิลำเนาเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ในระยะเวลา 10 กว่าปีที่ผ่านมามีคนต่างถิ่นต่างภูมิลำเนาของเราได้สร้างสรรค์กัน แต่ก็รู้จักกันดีทุกบ้าน ในเวลาที่เราต้องการความร่วมมือจากคนในชุมชน แม้แต่เรื่องเงินซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญ แต่ทุกคนก็พร้อมเสียสละเงินเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน สิ่งที่แสดงออกมาให้เห็นเป็นสัญลักษณ์ของคนในชุมชนเลยก็คือความสามัคคี ทุกคนร่วมแรงร่วมใจกันในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม” (สารสิทธิ์ เสนานคร, สัมภาษณ์ 2558)

(2) อุดมการณ์ที่มุ่งพัฒนาชุมชนอย่างจริงจังของคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนส่งผลให้คนในชุมชนมีสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันอย่างเห็นได้ชัดจากการให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันในทุกเรื่องถึงแม้จะมีอุดมการณ์และ วิสัยทัศน์ที่แตกต่างกันทางการเมือง คือ แนวคิดการตอบสนองความต้องการของชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อการเป็นชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ดังความคิดเห็นที่ว่า “งานสาธารณะภายในชุมชน ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันดี หากไม่มีเวลา ไม่มีเรี่ยวแรง ก็จะช่วยสนับสนุนเรื่องอื่น เช่น เงิน อาหาร น้ำดื่ม ถึงแม้คนในชุมชนจะคนละอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ที่แตกต่างกันชัดเจนในทางการเมือง แต่ถ้าเป็นเรื่องของส่วนรวม ทุกคนต่างยอมรับในอุดมการณ์และทิศทางเดียวกันที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชน

ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคณะกรรมการหมู่บ้าน เพราะได้เห็นจากความเป็นรูปธรรมของการลงมือทำของกรรมการ ทุกคนจึงพร้อมใจกันที่จะให้ความร่วมมือ” (คณัย นันต์ดี, 2558)

(3) ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันและความสามัคคีของคนในชุมชน แสดงให้เห็นเด่นชัดในเวลาที่เกิดวิกฤติกับชุมชน ดังความเห็นที่ว่า “เหตุการณ์น้ำท่วมปี 2554 แสดงให้เห็นได้ชัดเจนมากเลยถึงความสามัคคี เอื้ออาทรกันของคนในชุมชน พอน้ำท่วมเข้าบ้านใครต่างก็เข้าไปช่วยกันขนของ บางคนเคยมีเรื่องบาดหมางกันมาด้วยซ้ำ แต่เมื่อเจอวิกฤติต่างก็ปล่อยความบาดหมางให้มันผ่านไป หันมาช่วยแบ่งเบาภาระกัน มีความสามัคคีก็” (อวยชัย ศิริจันทร์, สัมภาษณ์ 2558)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 จะนำไปสรุปผลการวิจัยในบทที่ 5 ต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง คณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดพัฒนาทางการเมืองมีผลต่อชุมชนเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาวิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นสำคัญมานำเสนอ โดยจำแนกออกเป็นสามส่วน คือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

1.1.2 เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 **รูปแบบการวิจัย** การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) การรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ทำการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

1.2.2 **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ จำนวน 5 คน สมาชิกสภาเขตสายไหม จำนวน 2 คน ประชาชนที่อาศัยภายในชุมชน จำนวน 5 คน

1.2.3 **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยใน ดังนี้

1) ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดปลายเปิด (Open-Ended Questions) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ท้าวกของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 แนวคิดการ

พัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ ส่วนที่ 3 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

2). รูปแบบการใช้เครื่องมือ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) และเป็นการสัมภาษณ์ในแบบการเผชิญหน้าไปพร้อมกับการสังเกตการณ์กลุ่มตัวอย่าง

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการจดบันทึก โดยแบ่งขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

1) การสำรวจข้อมูล สำรวจข้อมูลจากเอกสารบันทึกการประชุมของหมู่บ้านวารสารหมู่บ้านชนวรรณ เอกสารจากสำนักงานเขตสายไหม เอกสารที่เกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการหมู่บ้านในแง่มุมต่างๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระบบเศรษฐกิจ การอยู่ร่วมกันในชุมชน รวมไปถึงการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่างๆ ในชุมชนของหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

2) การสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดปลายเปิด ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้กับกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาชนหมู่บ้านชนวรรณ และสมาชิกสภาเขต เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร แล้ววิเคราะห์ข้อมูล

3) การจดบันทึก ผู้ศึกษาวิจัยจะจดบันทึก และบันทึกเสียงผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียงทุกครั้งที่ทำกรเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากเอกสารของชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาทำการวิเคราะห์ โดยมีการจัดทำข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูลด้วยการนำเอาข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทุกครั้งกลับมาเรียบเรียงอย่างเป็นขั้นตอนและเชื่อมโยงกับข้อมูลที่เก็บได้จากการบันทึก

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะบันทึกข้อมูลโดยแยกออกเป็นหัวข้อเพื่อความสะดวกในการนำมาใช้ในครั้งต่อไปจนกระทั่งเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนตามต้องการจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาอ่านทบทวนอีกครั้งทำความเข้าใจและแยกประเด็นต่างๆ ออกเป็นหมวดหมู่ บันทึกข้อมูลที่เหมือนกันและแตกต่างกันให้ชัดเจน ทำให้สามารถสกัดข้อมูลที่ไม่สำคัญออกได้สะดวกยิ่งขึ้น

3) การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้วจึงทำการตรวจสอบบันทึกและเขียนบันทึกให้สมบูรณ์ โดยการถอดเสียงจากเครื่องบันทึกพร้อม จัดเก็บข้อมูลแล้วทำการวิเคราะห์

เชิงพรรณนาตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในกรณีที่ต้องการศึกษา และสรุปผล

1.3 สรุปผลการวิจัย

จากบทที่ 4 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.3.1 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

1) ด้านการแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญ

(1) ในปัจจุบัน การบริหารจัดการภายในชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ ดำเนินงานโดยใช้วิธีแบ่งงานกันทำตามความสามารถและความเหมาะสม มีการจัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้าร่วมชี้แจง เสนอความคิดเห็น ข้อโต้แย้งต่างๆ ก่อนที่จะมีการมอบหมายงานตามภารกิจให้กับคนที่มีความสามารถและมีความเหมาะสมไปดำเนินการ

(2) ปัญหาและอุปสรรคจากการขาดผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านการทำงาน คณะกรรมการหมู่บ้านใช้แนวคิดในการแบ่งงานกันทำตามความสามารถ และตามความเหมาะสมตลอดจนพิจารณาจากความถนัดในแต่ละด้าน เนื่องจากในบางเรื่องที่เป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไข เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ซึ่งการแบ่งงานกันตามความถนัดและมอบหมายงานเพียงเฉพาะอย่าง หรือเป็นงานที่มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันให้กับคนหนึ่ง หรืออีกกลุ่มหนึ่งไปดำเนินการนั้น จะทำให้การดำเนินงานในภารกิจเร่งด่วนมีประสิทธิภาพได้มากกว่า

(3) เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ ภายในชุมชนสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ คณะกรรมการหมู่บ้านจัดการประชุมเพื่อพิจารณามอบหมายงานให้กับผู้ที่สามารถทำงานนั้นได้ หรือใช้วิธีร่วมกันเป็นทำงานกันเป็นกลุ่ม เป็นทีม ภายในชุมชนมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ ร่วมจัดทำสินค้าโอท็อปเพื่อให้เป็นสินค้าของ ในส่วนที่เป็นงานกิจกรรมภายในชุมชนจะร่วมมือกันทำงาน กลุ่มใช้แรงงานจะเป็นกลุ่มผู้ชายที่มีความแข็งแรง และกลุ่มแม่บ้านจะจัดทำอาหารมาสนับสนุนกิจกรรม ทำให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพ

2) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

(1) จากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองทำให้คนในชุมชนแบ่งข้างทางการเมือง เพื่อแก้ไขปัญหาความแตกแยกของคนในชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านจึงวางตัวเป็นกลางทางการเมืองไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ไม่สนับสนุนหรือชี้นำให้คนในชุมชนเข้ากับฝ่ายใด เน้นในเรื่องการส่งเสริมสนับสนุนและรณรงค์ให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

เพื่อให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิให้มากที่สุด

(2) คณะกรรมการหมู่บ้านจะต้องสร้างความน่าเชื่อถือไว้วางใจให้คนในชุมชนได้ประจักษ์ โดยการวางตัวให้มีความเป็นกลางทางการเมือง ไม่เข้าไปแทรกแซงกิจกรรมทางการเมืองของคนในชุมชนเพื่อไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกของคนในชุมชน เน้นการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนให้คนในชุมชนออกมามีส่วนร่วมในภาวะความขัดแย้งทางการเมืองการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เป็นการดึงคนให้ออกมาร่วมมือร่วมใจกันเป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถลดความขัดแย้ง

(3) การปลูกสร้างจิตสำนึก ให้คนในชุมชนรู้จักมองสภาพความเป็นจริงทางสังคมรอบตัวและเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตน หรือ เปลี่ยนความเข้าใจตัวเองให้เป็นผู้ที่สามารถเข้าร่วมมีบทบาททำให้การเมืองเปลี่ยนแปลงได้ เปลี่ยนแนวคิดของคนในชุมชน ซึ่งยังมีความคิดค่านิยมที่ชอบฝากความหวังไว้กับคนมีอำนาจให้หันมารับรู้เรื่องราวทางการเมืองในหลายๆ ด้านไม่ฝักใฝ่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

3) ด้านการตอบสนองความต้องการของชุมชน

(1) คณะกรรมการหมู่บ้าน จัดทำแผนพัฒนาชุมชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นที่ไปตามความต้องการของชุมชน และสามารถแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ จัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมกำหนดแนวทาง และทำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนร่วมกัน

(2) คณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณะได้จัดให้มีการดำเนินงานสาธารณะ ซึ่งเป็นไปตามแผนพัฒนาชุมชนเพื่อพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้ และชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุด กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคนในชุมชน เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นได้ใช้วิธีการเป็นคนกลางคอยไกล่เกลี่ย เป็นการแก้ไขปัญหาตนเอง โดยไม่พึ่งบุคคลภายนอก

1.3.2 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณะที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

1) การแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

(1) ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ก. การดำเนินงานของชุมชนใช้วิธีการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยไม่ถือเป็นที่ของใครคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งจะนำไปสู่การเป็น

ชุมชนแห่งแห่งการเรียนรู้ ซึ่งต้องเป็นชุมชนที่มีกระบวนการกลุ่ม มีประเด็นปัญหาาร่วมกัน และมีกระบวนการแก้ปัญหาาร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้คนในชุมชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหาาร่วมในกิจกรรมต่างๆ และยังสามารถสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชน

ข. การทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างเรียบร้อยบรรลุวัตถุประสงค์ในการที่จะพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการกำหนดขอบข่ายของกิจกรรม กำหนดบุคคลที่เป็นหลักและเป็นผู้ประสานการดำเนินงาน ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยการมีส่วนร่วม มีความหลากหลายและมีความต่อเนื่อง และมีการประกาศให้คนในชุมชนได้ทราบ

ค. คณะกรรมการหมู่บ้านได้มีการแบ่งงานกันทำให้เกิดการพัฒนาทั้งคนและชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ยึดว่าควรเป็นหน้าที่เฉพาะของใคร แต่จะเป็นการระดมความคิดความร่วมมือกันในทุกฝ่ายของสมาชิกในชุมชน โดยมีกระบวนการส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาด้านความรู้ ความคิด และความสามารถของตน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานเพื่อพัฒนาชุมชนโดยรวมเป็นไปอย่างราบรื่น

(2) ด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง

ก. คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้ใช้การปกครองคนในชุมชนในแบบความเป็นประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน นอกจากจะสอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของคนในชุมชนมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังเป็นการควบคุมการบริหารงานของผู้ทำให้มีความโปร่งใสตอบสนองต่อปัญหา และความต้องการของคนในชุมชน อีกทั้งเป็นการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีบทบาทในการตัดสินใจเรื่องการบริหารมากขึ้น ไม่ได้ปล่อยให้ผู้แทนทำทุกอย่าง

ข. คณะกรรมการหมู่บ้าน ดำเนินการบริหารงานในชุมชนด้วยการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ได้เน้นว่าจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญ แต่จะเป็นการกระตุ้นให้ทุกคนในชุมชนมีความตื่นตัวที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของส่วนรวม

ค. จากปัญหาการเมืองที่คนในชุมชนแบ่งเป็น 2 ฝ่าย ทำให้คณะกรรมการหมู่บ้านต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมืองไม่สนับสนุนกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด แต่เน้นการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะช่วยประสานให้คนในชุมชนมีความสามัคคีเอื้ออาทรต่อกัน มีความตื่นตัวที่จะออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวมโดยตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของตน

(3) ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

ก. คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้จัดทำแผนพัฒนาชุมชน และได้จัดให้มีการประชุม เพื่อชี้แจง รับฟังข้อเสนอแนะ ข้อโต้แย้งต่างๆ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยร่วมรับรู้ทุกขั้นตอน ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาทำให้เกิดจิตสำนึก ร่วมกัน เกิดความรัก ความสามัคคี และความเอื้ออาทรต่อกัน

ข. การดำเนินงานของคณะกรรมการใช้รูปแบบการแจ้งข่าวสารการ จัดกิจกรรมต่างๆ โดยการนำรถติดเครื่องขยายเสียงประกาศไปทั่วหมู่บ้าน เพื่อให้ได้รับร่วมมือจาก คนในชุมชนออกมาทำงานร่วมกัน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ต่างๆ เป็นการแบ่งงานกันทำและสร้างเสริมให้คนในชุมชนมีความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันซึ่งการ ร่วมแรงร่วมใจกันรับผิดชอบทำงานเพื่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอทำให้คนในชุมชนเกิดความรักสามัคคี กัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

(1) ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ก. สถานการณ์ที่มีความซับซ้อนขัดแย้งทางการเมืองของคนในชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านจึงหลีกเลี่ยงการจัดกิจกรรมใดๆ ที่จะก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นในชุมชนแต่จะ เน้นจัดกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์กับคนในชุมชนในภาพรวม เช่น การรณรงค์ให้คนในชุมชน ออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และเริ่มกิจกรรมด้านการพัฒนาความรู้ในด้านต่างๆ ให้กับคน ในชุมชนโดยการประสานกับ สก. สข. จัดหาวิทยากรเข้ามาอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชน

ข. ภายในชุมชนเกิดการแบ่งแยกกันทางการเมือง กรรมการหมู่บ้าน จึงต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมือง มีความตรงไปตรงมา เพื่อไม่ให้เกิดการแตกแยกในชุมชน และ ไม่สนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะสนับสนุนให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิ ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และจัดกิจกรรมต่างๆ ให้คนในชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ที่ให้ความร่วมมือกัน ทำงานเพื่อส่วนรวมพร้อมๆ ไปกับการสร้างสรรค์ความสามัคคีในภาวะที่เกิดความขัดแย้งขึ้นภายใน ชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

(2) ด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง

ก. คนในชุมชนเกิดความแตกแยกจากการแบ่งข้างแบ่งฝ่ายทางการเมือง

คณะกรรมการหมู่บ้าน ในฐานะผู้นำชุมชนจึงวางตัวเป็นกลาง ไม่สนับสนุนหรือเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เมื่อเกิดปัญหาจะใช้วิธีเข้าไกล่เกลี่ย เพื่อให้ความขัดแย้งนั้นยุติลง และมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาชุมชน โดยเป็นผู้นำการดำเนินจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จัดการประชุมเพื่อให้คนในชุมชนออกมาช่วยกันระดมความคิดเห็น เสนอแนะ ซึ่งเป็นประโยชน์กับทุกคนในชุมชน และเมื่อมีโครงการก็มีการประกาศให้ทราบ เพื่อให้คนในชุมชนออกมาร่วมกิจกรรม เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้ร่วมรับรู้ปัญหา ร่วมคิดหาวิธีการแก้ไขด้วยตัวเอง

ข. เมื่อคนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง โดยการไปร่วมชุมนุม ส่วนหนึ่งไปเพื่อตอบแทนบุญคุณนักการเมืองที่ให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ บางส่วนออกไปตามกระแสสังคม หรือตามบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดต่อการตัดสินใจของตนเอง ทำให้ภายในชุมชนมีหลายกลุ่มหลายฝ่าย นำมาซึ่งความขัดแย้ง คณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการแก้ไขหรือลดความขัดแย้งโดยการไม่ฝักใฝ่การเมืองฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เน้นจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนกระตุ้นให้คนในชุมชนออกมามีส่วนร่วม

(3) ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

ก. ภายในชุมชนเกิดการแบ่งแยกทางการเมือง กรรมการหมู่บ้านจึงต้องวางตัวเป็นกลางในทางการเมืองเพื่อไม่ให้เกิดการแตกแยกในชุมชน คนในชุมชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพทางการเมือง จึงไม่สนับสนุนทางการเมืองฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่สนับสนุนให้คนในชุมชนไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เน้นให้คนในชุมชนออกมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้มากที่สุด และเน้นการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชน เพื่อให้ทุกคนออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมแรงกัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสามัคคีกันของคนในชุมชน

ข. คณะกรรมการหมู่บ้านยึดหลักการเสียงข้างมากในการบริหารจัดการ การตัดสินใจใดๆ ส่งผลกระทบต่อประชาชนหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชน หรือการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการภายในชุมชน ย่อมต้องถือเอาเสียงข้างมากที่มีต่อเรื่องนั้นๆ เป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจทางเลือก โดยถือว่าเสียงข้างมากเป็นตัวแทนที่สะท้อนความต้องการ ข้อเรียกร้องของประชาชนหมู่บ้าน

ค. นอกจากจะใช้หลักเสียงข้างมากในการบริหารจัดการชุมชนแล้ว คณะกรรมการยึดหลักความเสมอภาคร่วมด้วย เป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินการภายในชุมชน มีสิทธิในด้านต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน

ง. การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกภายในชุมชนได้มีส่วนร่วมกระทำร่วมกัน ในอันที่จะเลือกผู้นำของตน และมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะหรือนโยบายของรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การลงคะแนนเสียง

เลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนออกมาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

3) การตอบสนองความต้องการของชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

(1) ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ก. การตอบสนองความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ นั้น คนในชุมชนต้องเกิดความร่วมมือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน รวมทั้งสามารถพัฒนาความร่วมมือของคนในชุมชนได้อย่างกว้างขวาง และในขณะเดียวกันยังเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เรียนรู้และแสดงศักยภาพอย่างอิสระ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกด้าน จนพัฒนาเป็นภูมิปัญญาของชุมชนที่จะเป็นรากฐานในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ข. การดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อการตอบสนองความต้องการของชุมชนในด้านการเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ยึดหลักของการเป็นชุมชนที่มีการอยู่อาศัยร่วมกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน มีการเรียนรู้และติดต่อสื่อสารกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน มีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาประจำถิ่น มีความผูกพันกับชุมชนและอยู่ภายใต้การปกครองเดียวกัน

ค. คณะกรรมการหมู่บ้านควรเปิดโลกทัศน์ โดยให้โอกาสคนในชุมชนได้มีการเรียนรู้ การจัดการ การสั่งสมความรู้ และการแก้ปัญหาาร่วมกันของคนในชุมชน แล้วถึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือการพัฒนาให้เป็นที่ชุมชนที่สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกและสามารถช่วยให้สมาชิกสามารถจัดการกับปัญหาสาธารณชนต่างๆ ที่อยู่รวมกันได้ มีศักยภาพในการเรียนรู้ ปรับตัวและมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้

(2) ด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง

ก. คณะกรรมการหมู่บ้านได้วางแผนพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นนโยบายในดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนส่งผลให้คนในชุมชนออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งแผนพัฒนาชุมชนเป็นเครื่องมือเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน ในการแก้ปัญหาของชุมชนด้วยตนเองบนพื้นฐานของข้อมูล การคิด การตัดสินใจ และลงมือทำของคนในชุมชน และเพื่อเป็นการเสริมสร้างให้คนในชุมชนได้มีความตื่นตัวทางการเมืองจึงต้องมีการรณรงค์ให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ข. คณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ มาจากการเลือกตั้งของคนในชุมชน บ่งบอกถึงการมีความตื่นตัวในการทางการเมืองของคนในชุมชน และในการพัฒนาชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนนั้น คณะกรรมการหมู่บ้านจะเน้นในเรื่องประชาธิปไตยให้

ทุกคนมีสิทธิ์ในการมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมแก้ปัญหา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน

(3) **ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน**

ก. คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้ดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ชุมชนได้รับการตอบสนองความต้องการ และได้ประโยชน์สูงสุด โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นมาเพื่อให้คนในชุมชนได้แสดงออกทั้งความคิดเห็นการมีส่วนร่วม

ข. อุทิศการณ์ที่มุ่งพัฒนาชุมชนและการดำเนินงานสาธารณะอย่างจริงจังของคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ส่งผลให้คนในชุมชนมีสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันอย่างเห็นได้ชัด จากการให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกเรื่อง ถึงแม้บางครั้งจะมีอุตุการณ์ วิกฤตการณ์ที่แตกต่างกันทางการเมือง

ค. ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันและกัน ความสามัคคีของคนในชุมชนแสดงให้เห็นเด่นชัดในเวลาที่เกิดวิกฤตกับชุมชน

2. อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย คณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษา หมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

2.1.1 ด้านการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่และความชำนาญ

1) ปัจจุบันการบริหารจัดการภายในชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณดำเนินงานโดยใช้วิธีแบ่งงานกันทำตามความสามารถ และความเหมาะสมของงานเพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจต่างๆ ดำเนินไปได้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การแบ่งงานกันทำตามความสามารถ และความเหมาะสม เป็นแนวคิดพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน เพราะในการดำเนินงานใช้รูปแบบการร่วมกันพิจารณาว่าภารกิจนั้น มีอะไรบ้างที่จะต้องทำ ใครต้องทำอะไร จากนั้นมีการประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้าร่วมชี้แจง เสนอความคิดเห็น ข้อโต้แย้งต่างๆ ก่อนที่จะมีการมอบหมายงานตามภารกิจให้กับคนที่มีความสามารถ และมีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับที่ศิริพร พงศ์ศิริโรจน์ (2543) กล่าวว่าไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องพิจารณาตรวจสอบแยกประเภทว่ากิจการของตนนั้นมีงานอะไรบ้างที่จะต้องจัดทำ เพื่อให้กิจการได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ขึ้นต่อมาก็คือการ

จัดกลุ่มงานหรือจำแนกประเภทงานออกเป็นประเภทโดยมีหลักที่ว่างานที่เหมือนกันควรจะรวมอยู่ด้วยกัน เพื่อให้เป็นไปตามหลักการของการแบ่งงานกันทำ โดยการจัดจำแนกตามหน้าที่แต่ละชนิด ออกเป็นกลุ่มๆ ตามความถนัด และตามความสามารถของผู้ที่จะปฏิบัติ

2) ปัญหาและอุปสรรคจากการขาดผู้ที่มีความรู้และความชำนาญเฉพาะด้านการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านจึงใช้แนวคิดในการแบ่งงานกันทำตามความสามารถและความเหมาะสม ตลอดจนพิจารณาจากความถนัดในแต่ละด้านของคนที่ได้รับมอบหมายงานนั้นๆ ไปดำเนินการ เนื่องจากบางเรื่องเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไข โดยเฉพาะเรื่องของความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เช่น สาธารณูปโภคต่างๆ ไฟฟ้า น้ำประปา ซึ่งการแบ่งงานกันตามความถนัดและมอบหมายงานเพียงเฉพาะอย่างหรือเป็นงานที่มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันให้กับคนๆ หนึ่ง หรือกลุ่มหนึ่งไปดำเนินการนั้น จะทำให้การดำเนินงานในการกิจเร่งด่วนมีประสิทธิภาพได้มากกว่า สอดคล้องกับที่ ศิริอร ชันชหัตต์ (2536) กล่าวว่าไว้ว่าการจัดแบ่งงานควรจะแบ่งตามความถนัดพนักงานควรจะรับมอบหน้าที่เฉพาะเพียงอย่าง และงานหน้าที่ที่คล้ายกันหรือสัมพันธ์กัน ควรจะต้องอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของคนคนเดียว

3) เพื่อให้การดำเนินงานสาธารณะภายในชุมชน สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ คณะกรรมการหมู่บ้านจัดการประชุมเพื่อพิจารณามอบหมายงานให้กับผู้ที่สามารถทำงานนั้นได้ หรือใช้วิธีร่วมกันเป็นทำงานกันเป็นกลุ่ม เป็นทีม ภายในชุมชนมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ จัดทำสินค้าโอท็อปเพื่อให้เป็นสินค้าของชุมชน ในส่วนที่เป็นงานกิจกรรมภายในชุมชน จะร่วมมือกันทำงาน กลุ่มใช้แรงงานจะเป็นกลุ่มผู้ชายที่มีความแข็งแรง กลุ่มแม่บ้านจะทำอาหารมาสนับสนุนกิจกรรม ทำให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพ อีกทั้ง การทำงานร่วมกันเป็นทีมยังทำให้ผลของการทำงานมีคุณภาพกว่าการที่เราต้องทำงานคนเดียว สอดคล้องกับที่ วันทณีย์ ณ พัทลุง (2551:1) กล่าวว่าไว้ว่า การทำงานเป็นทีมมีบทบาทสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มสมาชิกเป็นอย่างดี

2.1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

1) จากปัญหาความขัดแย้งในทางการเมือง ผลทำให้คนในชุมชนแบ่งข้างทางการเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาความแตกแยกของคนภายในชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านจึงวางตัวเป็นกลางทางการเมืองไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ไม่สนับสนุนหรือชี้นำให้คนในชุมชนเข้ากับฝ่ายใด ในเรื่องการเมืองเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองนั้น จะเน้นในเรื่องการส่งเสริมสนับสนุนและร่วมรณรงค์ให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิให้มากที่สุด สอดคล้องกับ นิว และเวอร์บา (Nie, Norman and Verba, Sidndy. 1975: 12) ได้กล่าวว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในการปกครองระบอบประชาธิปไตยและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความนิยมสนับสนุนของประชาชน หรือ

อาจจะเป็แรงกดดัน เพื่อให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตนเอง ทั้งนี้ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนต่อไป อย่างไรก็ตาม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ต้องกาความริเริ่มหรือจูงใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2) คณะกรรมการหมู่บ้านจะต้องตระหนักว่า เมื่อดำรงตำแหน่งในกรรมการหมู่บ้านแล้วจะต้องสร้างความน่าเชื่อถือความไว้วางใจให้คนในชุมชนได้ประจักษ์ โดยการวางตัวเป็นกลางทางการเมือง ไม่เข้าไปแทรกแซงกิจกรรมทางการเมืองของคนในชุมชน เพื่อไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกของคนในชุมชน แต่จะเน้นการจัดกิจกรรมสาธารณะ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนให้คนในชุมชนออกมามีส่วนร่วม ในสภาวะความขัดแย้งทางการเมือง การจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เป็นการดึงคนให้ออกมาร่วมมือร่วมใจกันเป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถลดความขัดแย้ง ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านในฐานะผู้นำชุมชนได้มีนโยบายในการบริหารจัดการชุมชนในภาวะที่มีความขัดแย้งทางการเมืองโดยการใช้วิธีวางตัวเป็นกลางทางการเมืองเหมือนกับกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน ตรงกับที่ เวอูมา เวดอเลาะ (2549) กล่าวไว้ว่า เพราะในพื้นที่นั้นประชาชนเองก็มีการแบ่งแยกสนับสนุนพรรคการเมืองที่ไม่เหมือนกันอยู่แล้ว การที่กำนัน-ผู้ใหญ่บ้านจะประกาศตัวว่าเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองใดคงไม่ได้ ต้องยึดมั่นในความเป็นกลางทางการเมือง เพื่อว่าจะได้เข้าถึงกับพี่น้องประชาชนในพื้นที่ทุกสาขาอาชีพ ทุกเชื้อชาติ ศาสนา สามารถพูดคุยได้กับคนทุกกลุ่ม หรือคนจากทุกพรรคการเมือง เพราะผู้อาศัยในชุมชนทุกคนย่อมมีความคิดหลากหลายแตกต่างกัน

3) เพื่อสนับสนุนแนวทางประชาธิปไตย คณะกรรมการหมู่บ้านในฐานะผู้นำชุมชนมีการปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนรู้จักมองสภาพความเป็นจริงทางสังคมรอบด้าน เปลี่ยนความเข้าใจตัวเองให้เป็นผู้ที่สามารถเข้าร่วมมีบทบาท ทำให้การเมืองเปลี่ยนแปลงไปได้ เปลี่ยนแนวคิดของคนในชุมชนให้พึ่งพาตัวเอง ไม่หวังพึ่งผู้มีอำนาจเพียงอย่างเดียว และเปลี่ยนความคิดค่านิยมให้หันมารับรู้เรื่องราวทางการเมืองในหลายๆ ด้าน ไม่ฝักใฝ่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ตรงกับที่ วิทยากร เชียงกูล (2550) กล่าวว่า ประชาชนควรศึกษาว่าเราจะช่วยกันสร้างประชาธิปไตยของภาคประชาชนให้เข้มแข็งในระยะยาวได้อย่างไร การเลือกข้างในทางยุทธวิธี ไม่ได้แปลว่าจะต้องเห็นด้วยกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในทุกเรื่อง

2.1.3 ด้านการตอบสนองความต้องการของชุมชน

1) คณะกรรมการหมู่บ้าน จัดทำแผนพัฒนาชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน และสามารถแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ จัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมกำหนดแนวทางและทำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนร่วมกัน ตรงกับที่ คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านสำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง (2555: 7) กล่าวว่า แผนพัฒนาหมู่บ้าน คือ เครื่องมือที่หมู่บ้านใช้เป็นแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน ประกอบด้วย ข้อมูล แผนงาน โครงการ/กิจกรรม ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้และ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านภายใต้การบูรณาการ ข้อมูล ความคิด วิเคราะห์ การตัดสินใจ โดยผ่านการประชุมหมู่บ้าน มีคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นผู้บูรณาการจัดทำร่วมกับประชาชนและทุกภาคส่วน

2) คณะกรรมการหมู่บ้านได้จัดให้มีการดำเนินงานซึ่งเป็นไปตามแผนการพัฒนาชุมชนเพื่อพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้และชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุด กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคนในชุมชน เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นได้ใช้วิธีการเป็นคนกลางคอยไกล่เกลี่ย เป็นการแก้ไขปัญหาตนเอง โดยไม่พึ่งบุคคลภายนอก ตรงกับที่ วิลาวลัย มีอินตา (2553: 27) กล่าวว่า ชุมชนเข้มแข็ง และยั่งยืน ประกอบไปด้วยลักษณะหลายประการ รวมถึงการมีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คนและมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใช่อุปการะพึ่งพาตลอดไป

2.2 แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวนรณที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

2.2.1 การแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

1) ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

(1) การดำเนินงานภายในชุมชนใช้วิธีการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยไม่ถือเป็นที่ของใครคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งแห่งการเรียนรู้ ซึ่งต้องเป็นชุมชนที่มีกระบวนการกลุ่ม มีประเด็นปัญหาาร่วมกันและมีกระบวนการแก้ปัญหาร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นการมีส่วนร่วมดังกล่าวของคนในชุมชนจึงมีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้คนในชุมชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมในกิจกรรมต่างๆ และสามารถสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชน สอดคล้องกับที่ ชาดิชย ฌ เชียงใหม่ (2533: 25) กล่าวว่า ลักษณะหรือมิติของการมีส่วนร่วม มี 4 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานโครงการต่างๆ การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

(2) การทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างเรียบร้อยบรรลุวัตถุประสงค์ในการที่จะพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการกำหนดขอบข่ายของกิจกรรม กำหนดบุคคลที่เป็นหลักและเป็นผู้ประสานการดำเนินงาน ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยการมี

ส่วนร่วม มีความหลากหลาย มีความต่อเนื่อง และมีการประกาศให้คนในชุมชนได้รับทราบถึงกิจกรรมดังกล่าว ตรงกับที่ พระเวส ะสี (อ้างถึงใน พระมหาประกาศิต สิริเม โธ (จูติปสิทธิกร) 2556: 29) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะมาช่วยกันพัฒนาชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามา ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติการ และร่วมรับผิดชอบในทุกๆ เรื่อง ทุกขั้นตอน ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมการประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

(3) คณะกรรมการหมู่บ้านได้แบ่งงานกันทำ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งคนและชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ยึดว่าควรเป็นหน้าที่เฉพาะของใคร แต่เป็นการระดมความคิด ความร่วมมือกันในทุกฝ่ายของสมาชิกในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงานร่วมกันของคนในชุมชน มีขั้นตอนและกระบวนการส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดและความสามารถของตนซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานเพื่อพัฒนาชุมชนโดยรวมเป็นไปอย่างราบรื่น ตรงกับที่ พระมหาประกาศิต สิริเม โธ (จูติปสิทธิกร) 2556: 36) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนเป็นทั้งวิธีการ กระบวนการ โครงการ หรือแผนงาน ที่กำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านต่างๆ ให้ดีขึ้น โดยให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งการตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนนั่นเอง ดังนั้น ในการพัฒนาชุมชนที่ประสบความสำเร็จ จึงมิได้ขึ้นอยู่กับผลสำเร็จในทางวัตถุเท่านั้น หากแต่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางทัศนคติ ทักษะ ความรู้ และความสามารถของประชาชนเป็นหลัก

2) ด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง

(1) คณะกรรมการหมู่บ้านได้ใช้วิธีการปกครองคนในชุมชนในรูปแบบความเป็นประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน นอกจากจะสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนแล้ว ยังเป็นการควบคุมการบริหารของผู้นำให้มีความโปร่งใส ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของคนภายในชุมชน อีกทั้งเป็นการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีบทบาทในการตัดสินใจเรื่องการบริหารมากขึ้น ไม่ได้ปล่อยให้ผู้แทนทำทุกอย่าง ตรงกับที่ พระมหาประกาศิต สิริเม โธ (จูติปสิทธิกร) (2556: 33) กล่าวว่า ในการทำงานของการพัฒนาชุมชนจะต้องเริ่มด้วยการพูดคุย ประชุม ปรึกษาหารือร่วมกัน คิดร่วมกัน ตัดสินใจ และทำร่วมกัน รวมถึงรับผิดชอบร่วมกันภายใต้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

(2) คณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการบริหารงานในชุมชนด้วยการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่อย่างเท่าเทียมกันไม่ได้เน้นว่าจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญ แต่จะเป็นการกระตุ้นให้ทุกคนในชุมชนมีความตื่นตัวที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของส่วนรวม เพื่อคนในชุมชนจะได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด ตรงกับที่ พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร) (2556: 32) กล่าวว่า ในการพัฒนาชุมชนนั้นควรยึดหลักความมีศักดิ์ศรี และศักยภาพของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด นักพัฒนาต้องเชื่อมั่นว่าประชาชนนั้นมีศักยภาพที่จะใช้ความรู้ ความสามารถที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเองได้ จึงต้องให้โอกาสประชาชนในการคิดวางแผน เพื่อปัญหาชุมชนด้วยตัวของเขาเอง

(3) จากปัญหาทางการเมืองที่คนในชุมชนแบ่งเป็น 2 ฝ่าย ทำให้คณะกรรมการหมู่บ้านต้องวางตัวเป็นกลางในทางการเมือง ไม่สนับสนุนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด แต่เน้นการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะช่วยประสานให้คนภายในชุมชนมีความสามัคคีต่อกัน มีความตื่นตัวที่จะออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวมโดยตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของตนและรู้บทบาทหน้าที่ในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม สอดคล้องกับที่ ธนพร คล้ายกัน (2541: 9) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทเป็นการกระทำหรือแบบแผนของพฤติกรรมต่างๆ ตามสิทธิอำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบของสถานภาพทางสังคมของบุคคล

3) ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

(1) การแบ่งงานกันตามหน้าที่เพื่อให้การดำเนินงานภายในชุมชนบรรลุตามวัตถุประสงค์และเพื่อเป็นการสร้างความสมานสามัคคีให้กับคนภายในชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านได้จัดทำแผนพัฒนาชุมชน และได้จัดให้มีการประชุม เพื่อชี้แจง รับฟังข้อเสนอแนะ ข้อโต้แย้งต่างๆ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตน โดยร่วมรับรู้ทุกขั้นตอน ร่วมตัดสินใจร่วมแก้ปัญหา ทำให้เกิดจิตสำนึกร่วมกัน เกิดความรัก ความสามัคคี และความเอื้ออาทรต่อกัน ตรงกับที่ ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์ (2542) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลต้องเริ่มต้นจากการรวมคนภายในชุมชน เพื่อเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับครอบครัว ชุมชน และสังคม เป็นการเสริมใจซึ่งกันและกัน มีความสนใจและมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทำให้เกิดจิตสำนึกร่วมการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น เกิดความรัก ความสามัคคี และความเอื้ออาทร

(2) การดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ใช้รูปแบบการแจ้งข่าวสารการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยการนำจดคิดเครื่องขยายเสียงประกาศไปทั่วหมู่บ้าน เพื่อให้ได้รับร่วมมือจากคนในชุมชนออกมาทำงานร่วมกัน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ต่างๆ ซึ่งเป็นการ

แบ่งงานกันทำตามความสามารถ และความเหมาะสม และเพื่อเป็นการสร้างเสริมให้คนในชุมชนมีความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งการร่วมแรงร่วมใจกันรับผิดชอบทำงานเพื่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอทำให้คนในชุมชนเกิดความรักสามัคคีกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตรงกับที่กล่าวไว้ในคู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง (2557: 29-30) ว่า การที่คนในชุมชนร่วมแรงร่วมใจกันรับผิดชอบทำงานเพื่อชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจะช่วยให้ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ เกิดความเชื่อถือไว้วางใจ เกื้อกูลระหว่างกัน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสุขในชุมชนอย่างยั่งยืน

2.2.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชน

เข้มแข็ง

1) ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

(1) ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งในทางการเมืองของคนภายในชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านจึงหลีกเลี่ยงการจัดกิจกรรมใดๆ ที่จะก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นในชุมชนแต่จะเน้นจัดกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์กับคนในชุมชนในภาพรวม เช่น การรณรงค์ให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และกิจกรรมด้านการพัฒนาความรู้ในด้านต่างๆ ให้กับคนในชุมชนโดยการประสานงานกับ สก. สข. จัดหาวิทยากรเข้ามาอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชน ตรงกับที่ อนันต์ อ่อนแสน (บทความออนไลน์ 2554: 7) กล่าวว่า ผู้นำท้องถิ่นในชุมชน มีวิธีการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในชุมชน โดยอาศัยระบบภูมิปัญญาของชุมชนการจัดการกับความขัดแย้ง สำหรับวิธีการที่ใช้ในการจัดการ คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน การอบรมสั่งสอน ใช้การประชุม การปรึกษาหารือ ฝึกอบรมให้ความรู้ จัดประชาคม ไกล่เกลี่ย ประนีประนอม และการเจรจาต่อรอง เป็นต้น

(2) ภายในชุมชนเกิดการแบ่งแยกทางการเมือง กรรมการหมู่บ้านจึงต้องวางตัวเป็นกลางในทางการเมือง มีความตรงไปตรงมา เพื่อไม่ให้เกิดการแตกแยกในชุมชน และไม่สนับสนุนด้านกิจกรรมทางการเมืองกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่สนับสนุนให้คนภายในชุมชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้คนในชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ที่ให้ความร่วมมือกันทำงานเพื่อส่วนรวมพร้อมๆ ไปกับการสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสภาวะที่เกิดความขัดแย้งภายในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม สอดคล้องกับ คัมภีร์ ทองพูน (2554: บทคัดย่อ) กล่าวว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง คือการใช้หลักเหตุและผล หลักความจริงให้ความยุติธรรมจริงจังในการแก้ไขปัญหา ดูแลให้

ความช่วยเหลือชาวบ้านในหมู่บ้าน ทำงานอย่างจริงจัง เพื่อแก้ไขความขัดแย้งให้ทันเวลา เพื่อให้ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คู่อริ เป็นนักประสานงานที่ดี ให้ความร่วมมือกับทุกภาคส่วน และทำงาน ตรงไปตรงมา

2) ด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง

(1) คนในชุมชนเกิดความแตกแยกจากการแบ่งข้างแบ่งฝ่ายกันทางการเมือง คณะกรรมการหมู่บ้านในฐานะผู้นำชุมชนจึงวางตัวเป็นกลาง ไม่สนับสนุนหรือเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เมื่อเกิดปัญหาจะใช้วิธีการเข้าไกล่เกลี่ย เพื่อให้ความขัดแย้งนั้นยุติลง และมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาชุมชน โดยเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จัดการประชุมเพื่อให้คนในชุมชนออกมา ช่วยกันระดมความคิดเห็น ร่วมเสนอแนะด้านความคิด ซึ่งเป็นประโยชน์กับทุกคนในชุมชน และเมื่อมี โครงการใหม่ก็มีการประกาศให้ทราบเพื่อให้คนในชุมชนออกมาร่วมกิจกรรม เป็นการส่งเสริมให้คน ในชุมชนได้ร่วมรับรู้ถึงปัญหา ร่วมคิดหาวิธีการแก้ไขด้วยตัวเอง การกระทำดังกล่าวเป็นการสร้างความ ตื่นตัวทางการเมืองทางหนึ่งให้กับคนในชุมชน ตรงกับที่ ฟิล บาร์เทิล (2553) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้าง ความตื่นตัวทางการเมือง เริ่มต้นโดยการเรียกประชุมสาธารณะ เรียกสมาชิกทั้งหมดมาร่วมประชุม แต่อาจ พบแนวโน้มว่ามีบางคนเท่านั้นที่สนใจเข้าร่วมประชุม สิ่งที่ต้องทำคือ ต้องทำให้ผู้หญิงเข้าร่วมและทำให้ คนบางกลุ่มที่ต้องการแรงกระตุ้นเช่นเยาวชน คนพิการ ชนกลุ่มน้อย และกลุ่มที่มีเสียงข้างน้อยในชุมชน เมื่อประชุมจะเริ่มต้นพูดเกี่ยวกับปัญหาของชุมชน และถามเกี่ยวกับความเร่งด่วนของปัญหา แต่อาจจะมี แนวโน้มที่ชุมชนอาจคิดไปว่าจะมีคนแก้ปัญหาให้กับพวกเขา ซึ่งต้องแก้ไขทำความเข้าใจกับข้อสรุปนั้น ใหม่ว่า คนในชุมชนต้องแก้ปัญหาด้วยตนเอง

(2) คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยการไปร่วมชุมนุม ส่วนหนึ่ง ไปเพื่อตอบสนองบุญคุณของนักการเมืองที่ให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ บางส่วนออกไปตามกระแสสังคม หรือตามบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดต่อการตัดสินใจของตนเอง ทำให้ภายในชุมชนมีหลายกลุ่มหลายฝ่าย นำมาซึ่งความขัดแย้งของชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการแก้ไขหรือลดความขัดแย้ง โดยการไม่ ฝักใฝ่การเมืองฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เน้นจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน กระตุ้นให้คนในชุมชนออกมามีส่วนร่วม ซึ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคนในชุมชนนั้น ไม่ว่าจะป็นรูปแบบใดก็ตามนับได้ ว่าการเข้าร่วมของคนในชุมชนเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองตลอดจนเป็นการพัฒนา ทางประชาธิปไตย ตรงกับที่ นิภาวรรณ นิพัฒน์ (2549: บทคัดย่อ) กล่าวว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองโน้มเอียงไปทางไพร่ฟ้าผสมกับรูปแบบการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา และเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน อีกทั้งยังเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนได้มีการพัฒนาความคิดทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้น เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาทางประชาธิปไตยในหมู่ประชาชนต่อไป

3) ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

(1) ภายในชุมชนเกิดการแบ่งแยกทางการเมือง คณะกรรมการหมู่บ้านจึงต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมืองเพื่อไม่ให้เกิดการแตกแยกในชุมชน คนในชุมชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพทางการเมือง จึงไม่สนับสนุนทางการเมืองฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่สนับสนุนให้คนในชุมชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มุ่งเน้นให้คนในชุมชนออกมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้มากที่สุด และเน้นการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนเพื่อให้ทุกคนออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมแรงกัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสามัคคีกันของคนในชุมชน ตรงกับที่ อาร์เธอร์ ดันฮัม (Arthur Dunham 1958:3 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ: 10) ได้กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน คือ การรวมกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้เป็นปึกแผ่น และดำเนินการไปในแนวทางที่ตนต้องการ โดยอาศัยความร่วมมือของประชาชนในชุมชนนั้นในการช่วยเหลือและร่วมมือกันดำเนินงาน

(2) คณะกรรมการหมู่บ้าน ยึดหลักการของเสียงข้างมากในการบริหารจัดการ การตัดสินใจในเรื่องใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมากกว่าจะเป็นการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชน หรือการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการภายในชุมชน ย่อมต้องถือเอาเสียงข้างมากที่มีต่อเรื่องนั้นๆ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจทางเลือก โดยถือว่าเสียงข้างมากจะเป็นตัวที่สะท้อนถึงความต้องการของประชาชนหมู่มา ตรงกับที่ รัฐสภาร่วมกับ กระทรวงมหาดไทย และสถาบันพระปกเกล้า (Kpi.ac.th/media/pdf/M10_203.pdf สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2558: 17-18) กล่าวว่า ปัจจุบันประชากรของรัฐแต่ละรัฐนั้นมีจำนวนมาก ซึ่งคงเป็นการยากที่จะให้ทุกคนในรัฐมีความคิดเห็นเหมือนกัน ดังนั้นการปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยหลักการเสียงข้างมาก เพราะเสียงเอกฉันท์คงจะเป็นไปได้ยาก

(3) นอกจากจะใช้หลักเสียงข้างมากในการบริการจัดการกับชุมชนแล้ว คณะกรรมการยึดหลักความเสมอภาคร่วมด้วย เป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินการภายในชุมชน มีสิทธิในด้านต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน ตรงกับที่ รัฐสภาร่วมกับ กระทรวงมหาดไทย และสถาบันพระปกเกล้า (Kpi.ac.th/media/pdf/M10_203.pdf สืบค้นเมื่อ

21 กุมภาพันธ์ 2558: 17-18) กล่าวว่า ถึงแม้ว่ามนุษย์เราเกิดมามีความแตกต่างกัน แต่ความแตกต่างเหล่านี้ เป็นเพียงความแตกต่างกันทางกายภาพเท่านั้น สำหรับความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยนั้น จะให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางโอกาส ซึ่งหมายถึงประชาชนจะมีโอกาสที่เท่ากันทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา

(4) คณะกรรมการส่งเสริมกิจกรรมทางการเมืองโดยการสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ สนับสนุนให้คนภายในชุมชนไปเลือกตั้งทุกระดับ รวมถึงการเลือกตั้ง กรรมการหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง คือ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมกระทำร่วมกัน ในอันที่จะเลือกผู้นำของตน และมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะหรือนโยบายของรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม ตรงกับที่ อนุช โอภาศรี (2554: 10-15) อ้างถึงใน ฉรินทร์ งามวงษ์ (2557: 13) กล่าวว่า การเริ่มประชาธิปไตยที่ท้องถิ่นนั้น คือการทำให้ประชาชนรู้ปัญหาท้องถิ่น รักท้องถิ่น และแก้ปัญหาให้ท้องถิ่น ความรู้สึกที่ว่าประชาธิปไตยเป็นของประชาชนนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารพัฒนาบ้านเมือง ได้มากกว่าปัจจุบันนี้ เราต้องทำให้ประชาธิปไตยไทยเป็นของประชาชนด้วยการทำให้งานบ้านงานเมืองนั้น ทำได้โดยประชาชนเองมากขึ้น ประชาธิปไตยที่ใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่ว่าจะเป็ กทม. อบจ. อบต. หรือเทศบาล ก็ยังต้องใช้การเลือกตั้งผู้แทนอยู่ไม่น้อย แต่คงจะเป็นการดียิ่งขึ้นหากจะส่งเสริมประชาธิปไตยแบบผ่านผู้แทนนั้น ด้วยประชาธิปไตยที่ประชาชนร่วมกันปกครองที่ระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น

2.2.3 การตอบสนองความต้องการของชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชน

เข้มแข็ง

1) ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

(1) การตอบสนองความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ นั้น คนในชุมชนต้องเกิดความร่วมมือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน รวมทั้งสามารถพัฒนาความร่วมมือของคนในชุมชนได้อย่างกว้างขวาง และในขณะที่เดียวกันยังเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เรียนรู้และแสดงศักยภาพอย่างอิสระ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกด้าน จนพัฒนาเป็นภูมิปัญญาของชุมชนที่จะเป็นรากฐานในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตรงกับที่ มิเชล (2002) อ้างถึงใน ฉรินทร์ งามวงษ์ (2557: 13) กล่าวว่า หลักประชาธิปไตยท้องถิ่นได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น อาทิเช่น การกำหนดให้กิจกรรมบางประเภทของท้องถิ่นต้องผ่านการ

ปรึกษาหารือจากประชาชนก่อน หรือการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและ รวมถึงการเชิญผู้เชี่ยวชาญต่างๆ มาให้ข้อมูลแก่ประชาชนในแต่ละ โครงการของท้องถิ่น

(2) การดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อการตอบสนองความต้องการ ของชุมชนในด้านการเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ยึดหลักของการเป็นชุมชนที่มีการอยู่อาศัย ร่วมกัน มีการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน มีการเรียนรู้และติดต่อสื่อสารกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน มี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาประจำถิ่น มีความผูกพันกับชุมชน และอยู่ภายใต้การปกครองเดียวกัน เป็นการ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ตรงกับที่ ครรชิต พุทธ โภชา (2554: 6-7) กล่าวว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้จะเป็นไปโดยสมบูรณ์ไม่ได้ หากสมาชิกชุมชนเหล่านั้นไม่ฝึกฝนตนเองให้มี หลักคิด โดยใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์และพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้วยการแสวงหา สร้าง พัฒนา การจัดการ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นระบบ ดังนั้นภาครัฐจึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้อง กระตุ้นให้ชุมชนพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ด้วยการชี้ให้เห็นความสำคัญ การสร้างโอกาสใน การเข้าถึงความรู้ ภายใต้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสม มุ่งให้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตแบบค่อยเป็นค่อยไป รวมทั้งสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อเป็นทางเลือก ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสามารถอยู่ร่วมกันกับสังคมอื่นอย่างเข้าใจ

(3) คณะกรรมการหมู่บ้านควรเปิดโลกทัศน์ โดยให้โอกาสคนในชุมชนได้มีการ เรียนรู้ การจัดการ การสั่งสมความรู้ และการแก้ปัญหาาร่วมกันของคนในชุมชน แล้วจึงได้เกิดการ เปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนา ให้เป็นชุมชนที่สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกและสามารถช่วย ให้สมาชิกสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่อยู่รวมกันได้ มีศักยภาพในการเรียนรู้ ปรับตัวและมี ความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ ตรงกับที่ อาร์เธอร์ ดันฮัม (Arthur Dunham 1958: 3 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ: 10) ได้กล่าวไว้ว่าการพัฒนาชุมชน คือ การรวมกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความ เป็นอยู่ของชุมชนให้เป็นปึกแผ่นและดำเนินการไปในแนวทางที่ตนต้องการ โดยอาศัยความร่วมมือของ ประชาชนในชุมชนนั้นในการช่วยเหลือและร่วมมือกันดำเนินงาน

2) ด้านมีความตื่นตัวทางการเมือง

(1) คณะกรรมการหมู่บ้านได้วางแผนพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นนโยบายใน ดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ส่งผลให้คนในชุมชนออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่างๆ ซึ่งแผนพัฒนาชุมชนเป็นเครื่องมือเสริมสร้างจิตความสามารถของชุมชนในการแก้ปัญหาของ ชุมชนด้วยตนเอง บนพื้นฐานของข้อมูล การคิดการตัดสินใจและลงมือทำของคนในชุมชน อีกทั้งการ

รณรงค์ให้คนในชุมชนออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งยังเป็นการเสริมสร้างให้คนในชุมชนมีความตื่นตัวทางการเมือง นำไปสู่การพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมที่คนในชุมชนมีอิสระที่จะร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายต่างๆ ในชุมชน ตรงกับที่ วิสุทธิ โปธิแทน 2519 อ้างถึงใน ฉรินทร์ งามวงษ์ (2557: 99) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Political Participation) เป็นองค์ประกอบอันสำคัญยิ่งของระบบการเมืองการปกครองของประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมที่ถือว่าประชาชนทั้งปวงในสังคมมีอิสระที่จะร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายในการบริหารและปกครองของประเทศ

(2) คณะกรรมการหมู่บ้านมาจากการเลือกตั้งของคนในชุมชน บ่งบอกถึงการมีความตื่นตัวในการทางการเมืองของคนภายในชุมชน และในการพัฒนาชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนนั้น กรรมการหมู่บ้านจะเน้นในเรื่องประชาธิปไตยให้ทุกคนมีสิทธิ์ในการมีส่วนร่วม เสนอความคิดเห็น ร่วมแก้ปัญหา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน ตรงกับที่ สมบัติ ชำรงชัญญะ (2538: 17-18) ได้กล่าวว่าระบบการเมืองที่จะส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนส่วนใหญ่ นั่นก็คือ ระบบการเมืองที่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีบทบาทหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุม ดูแล กำกับ ตรวจสอบนักการเมืองรวมถึงผู้บริหารอย่างใกล้ชิด ระบบการเมืองดังกล่าวจึงจะถือได้ว่าเป็นระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

3) ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

(1) คณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ชุมชนได้รับการตอบสนองความต้องการ และได้ประโยชน์สูงสุด โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นมาเพื่อให้คนในชุมชนได้แสดงออกทั้งความคิดเห็นการมีส่วนร่วม ซึ่งการตอบสนองความต้องการของชุมชนที่ส่งผลทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในด้านการเป็นชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันนั้น ไม่สามารถทำได้โดยการสร้างจากบุคคลภายนอกชุมชน หรือทำโดยการสอน การฝึกอบรม ชุมชนที่เข้มแข็งจะมีกระบวนการในการจัดการของคนในชุมชนภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน ทุกคนต้องร่วมกันสร้างพลังชุมชน และใช้พลังชุมชนในการพัฒนาชุมชนของตน สอดคล้องกับที่ สงคราม แก้วกันทุ (2551 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า การดำเนินการของชุมชนจะต้องทำงานแบบบูรณาการร่วมกัน อาศัยความร่วมมือเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของภาคประชาชนในชุมชนให้กว้างขวาง และครอบคลุม การสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารและประสบการณ์แต่ละฝ่ายให้มากที่สุดเพื่อการตัดสินใจ ลงมติ ข้อตกลงร่วมกัน รวมถึงการให้

ข้อเสนอแนะข้อแก้ไขข้อบกพร่องอย่างจริงจังและเอื้ออาทรต่อกัน

(2) อุดมการณ์ที่มุ่งพัฒนาชุมชน และการดำเนินงานสาธารณะอย่างจริงจังของคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนส่งผลให้คนในชุมชนมีความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันอย่างเห็นได้ชัดจากการให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันในทุกเรื่อง ถึงแม้จะมีอุดมการณ์วิสัยทัศน์ที่แตกต่างกันทางการเมือง ตรงกับที่ สุรรุฒิ ปัดไชสง (2553:17) ได้ให้ความหมายของความเข้มแข็งของชุมชนไว้ในเชิงอุดมการณ์ว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนอย่างมีจิตสำนึกร่วมกัน ไม่แปลกแยก เป็นการมีส่วนร่วมที่ยืนอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมชุมชน อันเป็นรากแก้วหยั่งลึกหรือเป็นสายโลหิตหล่อเลี้ยงชุมชนและเป็นสายใยที่ยึดโยงให้ชุมชนดำรงอยู่ได้และการมีส่วนร่วมนี้นอกจากการมีส่วนร่วมโดยอาศัยความสัมพันธ์ที่ยืนอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรม ความเป็นเครือญาติ

(3) ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันและความสามัคคีของคนในชุมชนแสดงให้เห็นเด่นชัดในเวลาที่เกิดวิกฤตกับชุมชน ตรงกับที่ โกวิทย์ พวงงาม (2545:24) กล่าวว่า ชุมชนเข้มแข็งมีลักษณะ เป็นชุมชนที่มีสภาพรวมกันเป็นปึกแผ่น สมาชิกของชุมชนมีศักยภาพมีการพึ่งพาอาศัยและร่วมมือกันในงานกิจกรรมต่างๆ ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ทั้งด้านอาชีพ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม การพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ เนื่องมาจากคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ และชุมชนหมู่บ้านชนวรรณนั้นไม่ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ทำให้ขาดความร่วมมือจากองค์การภาครัฐ และการไม่มีกฎหมายรองรับในการทำงานของคณะกรรมการ ฉะนั้น คณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น สก. สข. ควรร่วมมือกันดำเนินการยื่นเรื่องการก่อตั้งชุมชน และการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยประสานขอคำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการกับสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

2) ประชาชนในชุมชนมีความเชื่อ ทศนคติ ความโน้มเอียงทางการเมือง และเกิดความเฉื่อยชาทางการเมือง ไม่สนใจติดตามข่าวสาร เพราะเห็นว่าปัจจุบันบ้านเมืองอยู่ใน

ภาวะสงบ ฟังพอใจกับการบริหารงานของรัฐบาล คสช. ที่บังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดหลังการ
ใช้กำลังเข้ายึดอำนาจการบริหารงานของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยด้วย
เสียงส่วนใหญ่ของประชาชนจากสถานการณ์ความวุ่นวายทางการเมือง สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิด
ทางการเมืองแบบอำนาจนิยม และระบบอุปถัมภ์ที่ยังถูกฝังรากหยั่งลึกอยู่ในสังคมไทย ฉะนั้น
คณะกรรมการหมู่บ้าน ควรเพิ่มเติมให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนด้วยการเชิญนักวิชาการด้าน
การเมือง การจัดนิทรรศการทางการเมืองมุ่งเน้นให้ความรู้ทางด้านการเมืองการปกครองที่เป็นกลาง
เพื่อให้ประชาชนคิด ตรិตรง พินิจพิจารณาอย่างถูกต้องในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของ
ตน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการเสริมสร้างการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

3) การเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ ในทุกครั้งผู้ได้รับชัยชนะ
การเลือกตั้งจะเป็นคณะกรรมการชุดเดิมเสมอ การตอบสนองความต้องการของประชาชนตามคำ
เรียกร้องและการเสนอแนะของคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นการคิด การทำ การประชุม การลงมติ
และดำเนินการโดยคณะกรรมการเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่มีฝ่ายใดถ่วงดุล หรือคานอำนาจการบริหาร
ฉะนั้น คณะกรรมการหมู่บ้านควรเปิดกว้างด้วยการโน้มน้าวปลูกฝังอุดมการณ์ให้บุคคลผู้มีความรู้
ความสามารถหันมาสนใจ และร่วมกันในการพัฒนาชุมชน พัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมภูมิ
ปัญญาชาวบ้านด้วยการจัดตั้งกลุ่มคณะกรรมการเพิ่มเติมทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการเงา หรือกลุ่ม
คู่แข่งของคณะกรรมการปัจจุบัน ทำหน้าที่ในการตรวจสอบ ถ่วงดุลคณะกรรมการหมู่บ้าน ทั้งนี้ก็
เพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้านได้รับความชอบธรรม และได้รับความเห็นชอบจากการทำงาน

3.1.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- 1) ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่การบริหารชุมชนและการ
ตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ
- 2) ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
คณะกรรมการหมู่บ้าน และสมาชิกสภาเขต เขตสายไหม
- 3) ควรทำการวิจัยเรื่องคณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดการพัฒนาทาง
การเมืองกับชุมชนอื่นที่มีความแตกต่างกันออกไปในหลายๆ ด้าน
- 4) ควรทำวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อหาผลที่แตกต่าง
ของผลการวิจัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2555). *คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ส่วนพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น
- กระทรวงสาธารณสุข. (2557). *คู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง (Community Resilience)*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารระบบบริการสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.
- กฤษฎาภรณ์ ยูทอง. (2549). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางิ้ว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ : กรณีศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนางิ้ว*. (งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- กาญจนา วิสุทธิวัฒน์. (2550). *แนวคิดและบทบาททางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่มีต่อการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี*.
- ครรชิต พุทธิโกษา. (2554). *การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ ที่ปรึกษาด้านการวิจัยทางวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ.
- ประทีป วีระพัฒนินทร์. (2542). *การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ในบทความบ้านไร่ของเรา*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพลังนิเวศและชุมชน.
- พระมหาประกาศิต สิริเมโธ. (จิตปิติทิก). (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- จิตจำนง กิติศิริดิ. (2532). *การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: พัฒนาหลักสูตร.
- ชินรัตน์ สมสืบ. (2539). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท*. (พิมพ์ครั้งที่ 1) นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. (2533). *การมีส่วนร่วมของประชาชนและการสนับสนุนการพัฒนาขององค์กรประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (1539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ศ พรินต์ติ้งเซ็นเตอร์.
- แซนเดอร์ส Sanders. (1985). อ้างถึงใน สนธยา พลศรี (2545). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮ้าส์.
- ณรินทร์ งามวงษ์. (2557). *บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่นในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษา อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี*. (ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) การเมืองการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- ทวี ศรีธิ. (2553). *การพัฒนาประชาสังคมชุมชนทางการเมืองเข้มแข็ง : กรณีศึกษาหมู่บ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- ทองคุณ หงส์พันธ์. (2553). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ชนพร คล้ายกัน. (2541). *บทบาทคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบลกับกาแก้ไขปัญหาล้างแวล้อม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 1.
- ธวัชชัย รักขนาม. (2538). *สถานภาพและภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านกับบทบาทการปกครองท้องถิ่น : กรณีศึกษาอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- นิภาพรรณ นิพัฒน์. (2549). *แนวทางส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนกับการพัฒนาวัฒนธรรมการเมือง กรณีศึกษาแขวงเม็งราย จังหวัดเชียงใหม่*. (การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่:
- นภาพรณั ทะวนนท์, เพ็ญศิริ จีระเดชากุล, สุรวุฒิ บัด ไชสง, นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล และ ปานจักษ์ เหล่ารัตนรพงศ์. (2555). *ดัชนีความเข้มแข็งของชุมชน ความกลมกลืนระหว่างทฤษฎีฐานรากกับข้อมูลเชิงประจักษ์* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- บุญนาถ ดีวกุล. (2544). *ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง*. My.iD D-ek.com Writer-d.com/ptugno99/story/viewtongc.id675528...129.

- พัฒน์ สุจ้านง. (2524). *การศึกษากับการพัฒนาชุมชน* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- มิ่งขวัญ แฉงสุวรรณ. (2545). *กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านโป่ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- รัฐสภา ร่วมกับ กระทรวงมหาดไทย และสถาบันพระปกเกล้า. (2558, 21 กุมภาพันธ์). *เอกสารประกอบการสัมมนาการเสริมสร้าง และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ปกครองท้องถิ่น* สืบค้นจาก Kpi.ac.th/media/pdf/M10_203.pdf สืบค้น 21/2/58.
- วิทยา เชียงกุล. (2527). *พัฒนาชุมชน-พัฒนาสังคม* เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ _____ . (2550, 30 มกราคม). *ประชาชนควรพิจารณาเรื่องการเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่าง รัฐธรรมนูญ อย่างไร*. สืบค้นจากจาก <https://witayakornclup>. สืบค้น 30/1/57.
- วิรัช รัชนิภาวรรณ. (2554). *ความหมายของการพัฒนาคำที่มีความหมายใกล้เคียงและแนวคิด พื้นฐานของการพัฒนา*. สืบค้นจาก <http://www.wiruch.com>. สืบค้น 18/11/57.
- วิลาวัลย์ มีอินตา. (2553). *การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน อำเภอทาบลา จังหวัดอุดรธานี*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันทณีย์ ณ พัทลุง. (2551). *โครงการฝึกอบรมสัมมนาและศึกษาดูงานของบุคลากรศูนย์วิทยาพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นครศรีธรรมราช. ณ โรงแรมพังกาเบียร์สปอร์ต จังหวัดพังกา ระหว่างวันที่ 25-26 กุมภาพันธ์ 2551 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- แวอุมา แวดอเลาะ. (2549). *กำชับกำนัน-ผู้ใหญ่บ้านวางตัวเป็นกลางทางการเมือง*. สืบค้นจาก www.parliament.go.th/news/news. สืบค้น 13/3/57.
- ศิริพร พงศ์ศิริโรจน์. (2543). *องค์การและการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ศิริอร ชันชหัตถ์. (2547) *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ
- สงคราม แก้วกันทะ. (2551). *กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

- สมพันธ์ เตชะอธิก และวินัย วงศ์อาสา. (2553). *วาระสารมนุษย์ศาสตร์สังคมศาสตร์ ฉบับสุขภาวะ*
 เพื่อการอยู่ดีกินดีมีความสุข สุขภาวะชุมชนเพื่อความอยู่ดีมีความสุข. คณะมนุษย์ศาสตร์และ
 สังคมศาสตร์ ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สุรุฒิ ปัดไชสง, นภาพรณี หะวานนท์, ศศิธร ศิริประเสริฐกุล. (2550). *สร้างชุมชนเข้มแข็งบน*
ฐานการผลิตข้าวเพื่อการค้า. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุวิทย์ ยี่งวรพันธ์. (2509). *การพัฒนาชนบทในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สหประชาพาณิชย์
- อนันต์ อ่อนแสน. (2554). *การถอดบทเรียนการจัดการความขัดแย้งของชุมชนบึงคัด ตำบลบางระกำ*
อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. คณะสังคมศาสตร์ พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อร่าม จอมจิต. (2557). *พฤติกรรมทางการเมืองของนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระ*
จุลจอมเกล้า ที่มีต่อการพัฒนาการทางการเมืองไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตร
 มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2554 : มติชน). *วิธีคิดท้องถิ่นว่าด้วยสิทธิ อำนาจ และการจัดการทรัพยากร*.
 กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนงานวิจัย.
- _____. (2536). *ศักยภาพของชุมชนและการพัฒนากรอบแนวคิดและแนวทางการวิจัยด้าน*
การพัฒนา. เอกสารการประชุม กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2554). *แปรถิ่นเปลี่ยนฐาน : สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของ*
ประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- _____. (2555). *การกระจายอำนาจ= การคืนอำนาจสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นและ*
สังคม. นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูป(สปร.)

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง คณะกรรมการหมู่บ้านกับแนวคิดพัฒนาทางการเมืองที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง
กรณีศึกษาหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมความคิดเห็นทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้อาศัยในหมู่บ้านชนวรรณ และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านชนวรรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ที่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ โปรดตอบคำถามตามความคิดเห็นของท่าน โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านรัฐศาสตร์ และถือเป็นความลับ ผู้ศึกษาจะนำคำตอบ หรือความคิดเห็นของท่านมาประมวลผลและวิเคราะห์เพื่อการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาตามหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ แขนงวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลอย่างครบถ้วน ณ โอกาสนี้

วัน/เดือน/ปี ที่ทำการสัมภาษณ์.....

เวลาเริ่มสัมภาษณ์.....สถานที่สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 เพศ.....

1.2 อายุ.....

1.3 ระดับการศึกษา.....

1.4 ระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยภายในชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ.....

1.5 ตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ.....

1.6 แนวทางการปฏิบัติของท่านภายในชุมชนหมู่บ้านชนวรรณ.....

ข้อมูลตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ทัศนคติ มุมมอง และความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาทางการเมือง
ของคณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณ

- 2.1 ท่านเห็นอย่างไรกับการแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญ
- 2.2 ท่านเห็นอย่างไรกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง
- 2.3 ท่านเห็นอย่างไรกับการตอบสนองความต้องการของชุมชน

ตอนที่ 3 ทัศนคติ มุมมอง และความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาทางการเมือง
คณะกรรมการหมู่บ้านชนวรรณที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

3.1 ท่านเห็นอย่างไรกับการแบ่งงานกันตามหน้าที่และความชำนาญของ
คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

1. ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้
2. ด้านชุมชนที่มีความตื่นตัวทางการเมือง
3. ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

3.2 ท่านเห็นอย่างไรกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการ
หมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

1. ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้
2. ด้านชุมชนที่มีความตื่นตัวทางการเมือง
3. ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

3.3 ท่านเห็นอย่างไรกับการตอบสนองความต้องการของชุมชนของคณะกรรมการ
หมู่บ้านที่มีผลต่อชุมชนเข้มแข็ง

1. ด้านชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้
2. ด้านชุมชนที่มีความตื่นตัวทางการเมือง
3. ด้านชุมชนสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาววิลักษณ์ จินตภูมิ
วัน เดือน ปีเกิด	30 กันยายน 2513
สถานที่เกิด	อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การตลาด) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พ.ศ. 2553
สถานที่ทำงาน	สำนักงานตรวจสอบภายใน ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ถนนดินสอ กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	นักวิชาการตรวจสอบภายใน

